

Bulletin

2026/1.

MAGYAR KERESKEDELMI ÉS IPARKAMARA
MELLETT MŰKÖDŐ

ÁLLANDÓ VÁLASZTOTTBÍRÓSÁG

ARBITRATION COURT ATTACHED TO THE
HUNGARIAN CHAMBER OF COMMERCE AND INDUSTRY

BULLETIN

2026/1.

Felelős szerkesztő: Dr. Berzeviczi Attila

Kiadó neve, székhelye:

Magyar Kereskedelmi és Iparkamara, 1122 Budapest, Pethényi köz 10.

Kiadásért felelős személy: Csókay Ákos

ISSN 3058-0633 (Online)

Szerkesztőbizottság:

Dr. Berzeviczi Attila

Prof. Dr. Boóc Ádám

Dr. Schmidt Richárd

Tartalom

2026/1.....	2
Előszó	5
Schmidt Richárd EMBERI VÁLASZTOTTBÍRÓK A KISPADON? A Mesterséges Intelligencia (MI) használata és korlátai a választottbíráskodásban	6
I. Bevezetés	8
II. Mesterséges intelligencia használata a választottbíráskodásban	11
III. Lecserélhető-e az emberi választottbírók?	13
IV. Összefoglalás.....	21
Boóc Ádám A Hong Kong Arbitration Ethical Rules és az IBA Guidelines on Conflict of Interest in International Arbitration kapcsolódási pontjai. Hasonlóságok és eltérések	22
1. Bevezető gondolatok.....	23
2. A Hong Kong <i>Code of Ethical Conduct</i> bemutatása.....	25
3. Az <i>IBA Guidelines</i> szerkezeti elemei és jogpolitikai háttere.....	25
4. A HKIAC <i>Code of Ethical Conduct</i> és az <i>IBA Guidelines</i> közötti dogmatikai és gyakorlati párhuzamok.....	30
5. Kritikai értékelés.....	32
Berzeviczi Attila ÚTIJELENTÉS AZ UNCITRAL WG II NEW YORKI ÜLÉSÉRŐL	34
I. Az elektronikus formában meghozott választottbíróági ítéletek iránti bizalom erősítése.....	34
II. Szimpózium a mesterséges intelligencia vitarendezésben való alkalmazásáról, valamint az arbitrációs eljárásokban történő távoli meghallgatásokra és a mediáció lefolytatására vonatkozó eljárási iránymutatások kidolgozásáról.....	35
Kiegészítés	40
III. Elektronikus választottbíróági értesítések	42
IV. Colloquium <i>(folytatás)</i>	45
V. A további teendők.....	46
Nochta Tibor RECENZIO Boóc Ádám: <i>Felelősség és immunitás a választottbíráskodásban mint alternatív vitarendezési eljárásban. Jogösszehasonlító elemzés (ORAC Kiadó, Budapest, 2025) című könyvéről</i>	47
Bíróági határozatok	50

A Kúria mint felülvizsgálati bíróság ítélete (választottbírósági ítélet érvénytelenítése iránti eljárás).....	50
A KÚRIA mint felülvizsgálati bíróság v é g z é s e (<i>ideiglenes intézkedés elrendelése</i>).....	57
Választottbírósági határozatok	65
1/4/2024. Arbitral award	65
Bulletin – A Kereskedelmi Választottbíróság online folyóirata Felhívás Szerzőknek.....	71

Előszó

A 2026. évi első számunk ismét olyan központi kérdésekkel foglalkozik, amelyek nemzetközileg és hazai viszonylatban is a legfontosabb témák közé tartoznak: a mesterséges intelligencia használatával, annak előnyeivel, hátrányaival és korlátaival, valamint a választottbíráskodás szabályozásának egyik kiemelt területével, a választottbíró függetlenségének és pártatlanságának kérdéskörével, a választottbírókra vonatkozó összeférhetlenségi szabályozási megoldásokkal.

Ismét első kézből kapunk tájékoztatást az UNCITRAL – az ENSZ Nemzetközi Kereskedelmi Jogi Bizottsága – választottbíráskodással foglalkozó, II. számú munkacsoportjának februári ülészakáról. A tavaszi ülészakon megvitatott legfontosabb kérdések a következők voltak: a kizárólag elektronikus formában meghozott választottbíróági ítéletekbe vetett bizalom erősítése; az elektronikus választottbíróági értesítések; a mesterséges intelligencia vitarendezésben történő alkalmazása; továbbá az arbitrációs eljárásokban tartandó távoli meghallgatások, valamint a mediáció lefolytatására vonatkozó eljárási iránymutatások kidolgozása.

Nochta Tibor recenziója bemutatja Boóc Ádám *Felelősség és immunitás a választottbíráskodásban* című legújabb kötetét, amely a magyar jogtudomány egyik különösen időszerű és jelentős kérdéskörét veszi górcső alá:

Végezetül ismertetjük a Kúria két döntését, továbbá egy anonimizált választottbíróági ítéletet. A Kúria érvénytelenítés iránti eljárásában azt vizsgálta, miként viszonyul egymáshoz ugyanazon felek között meghozott több választottbíróági ítélet *res iudicata* hatása, illetve hogy az egyes eljárásokban figyelembe vették-e a korábbi határozatokat. A másik, végzéssel zárult ügyben a Kúria azt a kérdést elemezte, hogy választottbíróági kikötés fennállása mellett a TSzS szakvélemény alapján kérhető-e ideiglenes intézkedés elrendelése az állami bíróságtól.

Schmidt Richárd*

EMBERI VÁLASZTOTTBÍRÓK A KISPADON?

A Mesterséges Intelligencia (MI) használata és korlátai a választottbíráskodásban²

A VÁLASZTOTTBÍRÁSKODÁS, MELY AZ ÁLLAMI BÍRÁSKODÁSSAL VERSENYEZVE ALTERNATÍV VITARENDEZÉST KÍNÁL, TERMÉSZETÉNÉL FOGVA NYITOTT A TECHNOLÓGIAI ÚJÍTÁSOKRA, HISZEN AZOK VERSENYELŐNYT BIZTOSÍTANAK A JOGVITÁK GYORS, KÖLTSÉGHATÉKONY RENDEZÉSÉBEN. A NEGYEDIK IPARI FORRADALOM ÉS GYERMEKE, A MESTERSÉGES INTELLIGENCIA (MI) MEGJELENÉSE A VÁLASZTOTTBÍRÁSKODÁST SEM HAGYTA ÉRINTETLENÜL. MILYEN TERÜLETEKEN HASZNÁLJÁK A VÁLASZTOTTBÍRÁSKODÁSBAN MÁR JELENLEG IS AZ MI-T? VAN-E KORLÁTJA ENNEK A FEJLŐDÉSNEK, VAGY EGY NEM IS OLYAN TÁVOLI JÖVŐBEN A VÁLASZTOTTBÍRÁK SZEREPÉT IS ÁTVESZI A GÉP? MELYEK ENNEK A VÁLTOZÁSNAK JELENLEG A LEGFONTOSABB TECHNOLÓGIAI, ILLETVE JOGI KORLÁTAI? A JELEN TANULMÁNY E KÉRDÉSEKET VIZSGÁLJA.

---

* Dr. Schmidt Richárd LL.M, PhD Ügyvéd, választottbíró, a Magyar Választottbírószági Egyesület Elnöke, a PPKE-JÁK Nemzetközi Magánjogi Tanszékének megbízott oktatója.

² A jelen tanulmány a Jogtudományi Közlöny 2026/3. számában azonos címmel megjelent tanulmány közlése, kisebb változtatásokkal.

-
- I. *Bevezetés*
    - 1. *Történeti előzmények*
    - 2. *Fejlődés és technológiai osztályozás*
      - 2.1. *Szabályalapú rendszerek*
      - 2.2. *Gépi tanulás*
      - 2.3. *Szabályalapú rendszerek vs gép tanulás*
    - 3. *Funkcionális minőségi osztályozás*
  - II. *Mesterséges Intelligencia használata a választottbíráskodásban*
    - 1. *Dokumentumok Áttekintése, szerkesztése*
    - 2. *Ténybeli és jogi kutatás támogatása*
    - 3. *Választottbíró jelölés támogatása*
    - 4. *Az eljárás támogatás egyéb területei*
    - 5. *Döntés előrejelzés*
  - III. *Lecserélhetők-e az emberi választottbírók?*
    - 1. *Technológiai korlátok*
      - 1.1. *Adatszűkösség, variabilitás*
      - 1.2. *Adatmegbízhatóság – előítéletek, változások*
      - 1.3. *Érzelmi intelligencia, empátia, élettapasztalat*
      - 1.4. *Feketedoboz jelenség*
    - 2. *Jogi korlátok*
      - 2.1. *Az MI jelölése választottbírónak*
      - 2.2. *A választottbíróági eljárások bizalmas jellege*
      - 2.3. *Due process – az ügy előadásához való jog*
      - 2.4. *A döntés indokolása, a jogalkalmazás kérdése*
  - IV. *Összefoglalás*
-

Tárgyszavak: választottbíráskodás, alternatív vitarendezés, mesterséges intelligencia, New York-i Egyezmény, UNCITRAL Modelltörvény, Vbt.

I. Bevezetés

*Mit tudnak a bírók, amit nem tudunk elmondani egy számítógépnek?*³ – hangzik a mesterséges intelligencia (MI) egyik úttörő kutatójának, *John McCarthy*⁴-nak tulajdonított kérdés, mely jellemző példája annak a techno-optimista szemléletnek, amely szerint az MI gyakorlatilag bármilyen tevékenységet, így akár a bírói ítélezést is átveheti az embertől. Valóban, szinte nincs olyan területe a társadalmi- gazdasági életnek, melyet az ezredforduló óta zajló negyedik ipari forradalom ne érintene.⁵ A választottbíráskodás, mely az állami bírászkodással versenyezve alternatív vitarendezést kínál, természeténél fogva nyitott a technológiai újításokra, hiszen utóbbiak versenyelőnyt biztosítanak a jogviták gyors, költséghatékony rendezésében. A választottbíráskodás gyors reakcióját a változásokra kiválóan illusztrálja a Covid-19 megjelenése, melynek köszönhetően számos, addig csak alkalmasszerűen használt digitális megoldás vált gyakorlattá ezen alternatív vitarendezési mód mindennapjaiban.⁶ S még le sem csengett teljesen a koronavírus járvány, 2022. november 30-án nyilvánosan elérhetővé vált az OpenAI chatbotja, a ChatGPT, mely világszerte a mindennapi ember számára is egyértelművé tette a mesterséges intelligencia megérkezését. Egy évre rá pedig már azzal voltak tele a hírek, hogy a ChatGPT-4 lerakta a New York-i ügyvédi kamarai vizsgát, vagy, hogy egy ügyvédet megbírságot a bíró, mivel az MI által javasolt, nem létező jogesetre hivatkozott.⁷ A mesterséges intelligencia megjelenése természetesen a választottbírási eljárásokat sem hagyja érintetlenül. Az American Arbitration Association (AAA) 2025 novemberében bejelentette, hogy megindítja az „AI-Native arbitrator” szolgáltatást, mely dokumentumok alapján eldönthető építőipari jogvitákban támogatja az emberi választottbírókat a gyorsabb, költséghatékonyabb, transzparenssebb vitarendezés érdekében.⁸ Milyen területeken használja már a nemzetközi kereskedelmi választottbíráskodás az MI-t? Van-e korlátja ennek a fejlődésnek, vagy egy nem is olyan távoli jövőben a választottbírák szerepét is átveszi a gép? A jelen tanulmány e kérdéseket vizsgálja.

1. Történeti előzmények

Az önműködő gépek építésének vágya csaknem egyidős az emberiséggel, így már az antikvitásban megjelennek ember alkotta mesterséges szerkezetek.⁹ Az első ember alakú robot a görög mitológiában

---

³ WEIZENBAUM, JOSEPH: *Computer Power and Human Reason from Judgment to Calculation*. New York, W.H. Freeman and Company, , 1976. 207.

⁴ John McCarthy (1927 – 2011) amerikai informatikus

⁵ SCHWAB, KLAUS: *The Fourth Industrial Revolution*. World Economic Forum. Colongy/Geneva, 2016.

⁶ BOÓC ÁDÁM – TRAN HIEN: COVID-19 pandemic – a Showcase for Electronic Arbitration to Flourish. In: Burai-Kovács János (szerk.) *A kereskedelmi választottbíráskodás évkönyve 2021–2022*. Budapest, Orac, 2022. 289–307. HORVÁTHY BALÁZS – VADÁSZ VANDA: A COVID–19 hosszú távú hatásai a kereskedelmi választottbíráskodásra külföldön és Magyarországon. In: BÁN-FORGÁCS NÓRA, LŐRINCZ VIKTOR OLIVÉR, MEZEI KITTI, SZENTGÁLI-TÓTH BOLDIZSÁR (szerk.): *Poszt-COVID. A COVID–19 hatása a jogrendszerre*. Budapest, Akadémiai Kiadó – Társadalomtudományi Kutatóközpont, 2024. [oldalszám]

⁷ CHAN, ELISABETH – GORE, KIRAN NASIR – JIANG, ELIZA: Harnessing artificial intelligence in international arbitration practice. *Contemporary Asia Arbitration Journal*. Vol. [évfolyam]/ 2. sz. 266.

⁸ <https://www.adr.org/press-releases/aaa-icdr-to-launch-ai-native-arbitrator-transforming-dispute-resolution/> Utolsó hozzáférés: 2026.03.24.

⁹ ADRIENNE MAYOR: *Gods and Robots: Myths, Machines, and Ancient Dreams of Technology*. Princeton, Princeton University Press, 2018.

tűnik fel *Talósz*¹⁰ képében, de akár a gyönyörű mesterségesen alkotott nő, *Pandóra*¹¹ is említhető. A középkorban, illetve reneszánszban tovább élt az autonóm gépek gondolata, mely megjelenik az iszlám kultúrában, ahol *Al-Jazari*¹² mérnök a 12-13. században egy programozható zenegépet említ és nyugaton is, *Roger Bacon*¹³ műveiben, aki önállóan mozgó gépekről ír, illetve *Leonardo da Vinci*¹⁴, munkásságában, aki egy mechanikus lovagot tervezett. A sort még hosszan lehetne folytatni, mégis a mesterséges intelligencia fogalmának megjelenésére egészen a XX. századig kellett várni. *Alan Turing*¹⁵ brit matematikus 1950-ben megjelent úttörő tanulmányában vetette fel azt a kulcskérdést, hogy tudnak-e a gépek gondolkodni és egy tesztet is kidolgozott ennek megállapítására (ún. Turing teszt.).¹⁶ A mesterséges intelligencia kifejezést pedig *John McCarthy* informatikus nevéhez szokásos kötni, aki 1955-ban először használta azt egy kutatási projektben.¹⁷

2. Fejlődés és technológiai osztályozás

Érdemes áttekinteni röviden az MI fejlődését, mivel az egyúttal technológiai szempontból osztályozza is a mesterséges intelligencia fajtáit.

2.1. Szabályalapú rendszerek

Kezdetben az ún. szabályalapú rendszerek voltak a jellemzőek, melyek „ha/akkor” típusú megközelítést alkalmazva meghatározták, hogy bizonyos feltétel teljesülése esetén mi legyen a kimenet, illetve a művelet.¹⁸ A szabályalapú rendszereken belül az 1970-es évektől kezdődően kezdtek el megjelenni az ún. szakértői rendszerek (*expert systems*), melyekbe különböző speciális területeken (pl. orvostudomány, stb.) szakértők tudását kódolták be szabályokként, egyfajta „tudásbázist” létrehozva, majd a rendszer annak szabályait konkrét esetre alkalmazta. E rendszerek a felhasználó számára transzparenssek voltak, mivel átlátható volt, hogy a rendszer milyen szabályt alkalmazott, ugyanakkor a tudást az embernek kellett „betáplálnia”, mely nagy erőforrásokat igényelt és a rendszerek komplex problémák kezelésére nem voltak alkalmasak.¹⁹

2.2. Gépi tanulás

A szakértői rendszerek korlátainak felismerése után az 1990-es évektől egyre inkább a gépi tanulás (*machine learning*) került előtérbe, mely keretében a program maga találja meg a szabályt egy ún. „próba és hiba” (*trial and error*) tanulási folyamat eredményeképpen, és a programozó által meghatározott célok alapján maga ítéli meg a teljesítményét. A gépi tanulás nagy előnye, hogy a

---

¹⁰ TÓTFALUSI ISTVÁN: *Ki kicsoda az antik mítoszokban*. Budapest, Móra Könyvkiadó, 1998. 234-235.

¹¹ TÓTFALUSI: i. m. 191-192.

¹² Al-Jazari (1136-1206) arab muszlim tudós, feltaláló, mérnök, és művész, aki a modern mérnöki tudományok egyik megalapítójának tekinthető.

¹³ Roger Bacon (1214 – 1292 v. 1294) középkori angol gondolkodó.

¹⁴ Leonard da Vinci (1452 – 1519) itáliai polihisztor.

¹⁵ Alan Mathison Turing (1912 – 1954) angol matematikus.

¹⁶ ALAN M. TURING: *Computing Machinery and Intelligence*. *Mind*. 1950/236. sz.. 433-460.

¹⁷ JOHN MCCARTHY et al: *A Proposal For The Dartmouth Summer Research Project On Artificial Intelligence* 31.08.1955.

¹⁸ . GIZEM HALIS KASAP: *Can Artificial Intelligence („AI”) Replace Human Arbitrators? Technological Concerns and Legal Implications*. *Journal of Dispute Resolution* 2021/2. sz. 212.

¹⁹ SCHERER, MAXI: *Artificial Intelligence and Legal Decision-Making: The Wide Open? A Study Examining International Arbitration*. *Journal of International Arbitration* 2019/5. DOI: 10.54648/JOIA2019028 543. KASAP

uo.

programozónak nem kell szabályokat bevinnie, hanem elegendő megadnia egy célt és egy adathalmazt, melyből a program mintázatokat (*pattern*) tanulhat. A program ezután maga azonosít olyan szabályokat, illetve kapcsolatokat, melyek adott esetben a programozó számára sem ismertek.²⁰ Ezen tanulási folyamat megvilágítja a Deep Blue sakkprogram 1997-es győzelmének hátterét a korszak legerősebb emberi sakknagymesterével, Garri Kaszparov-val szemben. A gépi tanulás egy speciális ága a mélytanulás (*deep learning*), mely különösen hatékony nagy adatmennyiségű és összetett problémáknál, például: kép- és beszéd felismerés, nyelvi modellek, önvezető autók szenzoradatainak feldolgozása stb. A mesterséges intelligencia kutatásban hatalmas előrelépést tett lehetővé, hogy a technológiai fejlődésnek köszönhetően korábban soha nem látott mennyiségű adat – ún. Big Data – jelent meg, mely nagy adatmennyiség egyrészt a számítógép processzorok megnövekedett sebességének, másrészt az adattárolási költségek csökkenésének volt köszönhető.²¹ Az utóbbi években megjelenő „az adat az új olaj” (*data is the new oil*) metafora plasztikusan világít rá az mesterséges intelligencia alapvető „adat éhségére”. Itt kell megemlíteni az ún. nagy nyelvi modellek (*large language models, LLM*) szerepét, melyeknél a kutatók lényeges teljesítményjavulást értek el azzal, hogy egyre nagyobb természetes nyelvi szövegeken tanították a modelleket, eközben pedig a modell újfajta, sokoldalú tanulási képességre – ún. metatanulás – tett szert. Így a modell sokszor a bemenő feladat (*prompt*) nyelvtani megfogalmazásából beazonosítja a helyes válasz megadásához szükséges mintázatokat.²² A mesterséges intelligencia technológiai fejlődésének legutóbbi mérföldköve az ún. generatív MI (*generative AI*) megjelenése, melynek fő sajátossága, hogy új tartalmat – szövegeket, képeket, hangot, stb. – képes létrehozni (pl. ChatGPT, Midjourney, stb.). A fenti technológiai fejlődésnek – elsősorban a nagy nyelvi modelleknek – köszönhetően pedig megnyílik az út egyes jogi feladatok automatizálásához is.²³

2.3. Szabályalapú rendszerek vs gép tanulás

Témánk szempontjából érdemes különbséget tenni egyrészt a szabályalapú rendszerek, másrészt a gépi tanulás között. A szabályalapú rendszerek módszere a *dedukció*, mivel ezek az ember által előre meghatározott szabályokon alapulnak, logikai következtetéseket használnak és egyfajta előre tekintés jellemzi őket, mivel előre meghatározott szabályokat alkalmaznak az adathalmazra. Ezzel szemben a gépi tanulás alapvető módszere az *indukció*, mivel e rendszerek az adathalmazban lévő mintázatok felismerésén, illetve statisztikai valószínűségeken alapulnak, melyet a program a múltbéli adatokra való visszatekintés segítségével állít elő.²⁴

3. Funkcionális és minőségi osztályozás

A mesterséges intelligenciát funkcionális megközelítés alapján is lehet osztályozni, mely felosztás az MI által megoldott problémákra koncentrál.²⁵ Az ún. reaktív MI (*reactive AI*) csak reagál egy adott

---

²⁰ SCHERER: i. m. 544. KASAP: i. m.213.

²¹ SCHERER: i. m. 543.

²² HOMOKI PÉTER: „Jogászai munkák automatizálása” in JAKAB ANDRÁS – KÖNCZÖL MIKLÓS – MENYHÁRD ATTILA – SÜLYÖK GÁBOR (szerk.): Internetes Jogtudományi Enciklopédia (Az információs társadalom jogi kérdései rovat, rovatszerkesztő: TÖRÖK BERNÁT, ZÓDI ZSOLT) <http://ijoten.hu/szocikk/jogaszai-munkak-automatizalasa> (2025). Utolsó hozzáférés: 2025.09.01.

²³ HOMOKI UO.

²⁴ SCHERER: i. m. 546.

²⁵ HOWARD, KATHERINE: Types of AI. In: Encyclopedia of Libraries, Librarianship, and Information Science vol. 2, UK Elsevier, 2024. 291-300.

helyzetre, azonban nem tárol hosszú távon adatokat. Erre példa a fentebb már említett Deep Blue sakkprogram vagy a számítógépes játékok. A korlátozott memóriájú MI (*limited memory AI*) tanul a múltbéli adatokból, de csak korlátozott ideig őrzi meg azokat, melyre példa a jelenleg elterjedt generatív MI típusok, így például a ChatGPT, avagy a virtuális asszisztensek (Siri, Alexa stb.). Ezek mellett jelenleg kutatási fázisban van az elmeelméleti típusú MI (*theory of mind AI*), mely már képes lenne megérteni mások érzelmeit, szándékait és az öntudattal rendelkező MI (*self-aware AI*), mely már önmagára is tudna reflektálni. A harmadik osztályozás a minőség, illetve képességek alapján különbözteti meg a mesterséges intelligencia egyes típusait.²⁶ Az ún. keskeny MI (*artificial narrow intelligence, ANI*) bizonyos területeken, előre meghatározott feladatok végrehajtására képes az emberhez hasonló szinten. Az általános MI (*artificial general intelligence, AGI*) már képes a saját maga által kitűzött problémák megoldására, tehát lényegében az önálló gondolkodásra, mely az emberi intelligenciával egyenértékű. Végül a szuper MI (*artificial super intelligence, ASI*) már tútesz az emberi agyon gyakorlatilag minden területen.

II. Mesterséges intelligencia használata a választottbíráskodásban

Vizsgáljuk meg közelebbről, hogy melyek azok a fő területek a nemzetközi választottbíráskodásban, ahol az MI már jelenleg is alkalmazásra kerül.

1. Dokumentumok áttekintése, szerkesztése

A választottbírási eljárások egyik legidőigényesebb része a nagy mennyiségű dokumentum átnézése, különösen a bonyolultabb ügyekben (pl. építőipari jogviták stb.). Nemzetközi választottbíráskodásban gyakori, hogy a bizonyító fél kérésére a választottbírási tanács dokumentumszolgáltatást (*document production*) rendel el, mely tovább növeli a peranyag mennyiségét. Manapság a dokumentumszolgáltatásra jellemzően elektronikus módon kerül sor (*e-discovery*), mely óriási, nehezen áttekinthető digitális adathalmazt eredményez. E probléma kezelésére elektronikus platformok, illetve eszközök kerültek kifejlesztésre (*CS Disco, EverLaw, Luminance, Relativity, KLDISCOVERY, NexLP stb.*), melyek az MI segítségével lehetővé teszik a felhasználó számára a dokumentumok csoportosítását, a kulcsszó és fogalom alapú keresést, az adatok vizuális megjelenítését stb. így nagyban felgyorsítják a dokumentumok áttekintését.²⁷ Emellett a generatív MI a dokumentumok szerkesztésében is támogatja a felhasználót, legyen szó választottbírási megállapodás, vagy peres beadványok, egyéb periratok. illetve az eljáráshoz kapcsolódó egyéb dokumentumok szerkesztéséről.²⁸

---

²⁶ HOWARD UO. REVOLIDIS, IOANNIS - DAHI, ALAN: The Peculiar Case of the Mushroom Picking Robot: Extra-contractual Liability in Robotics. In: CORRALES, MARCELO-FENWICK, MARK-FORGÓ, NIKOLAUS (szerk.): *Robotics, AI and the Future of Law*. Singapore, Springer, 2018. 59. STEFÁN IBOLYA: A mesterséges intelligencia fogalmának polgári jogi értelmezése *Pro Futuro: a jövő nemzedékek joga*. 2020/1. sz., 29-31.

²⁷ SHIH, SEAN - CHAN CHIN-RU, ERIC: The application of AI in arbitration: How far away are we from AI Arbitrators? *Contemporary Asia Arbitration Journal*. 2024/1. sz. 74-75. CHAN – GORE – JIANG: i. m. 268-269.

²⁸ CHAN – GORE – JIANG: i. m. 276-280. SHIH – CHAN: i. m. 74-75.

2. Ténybeli és jogi kutatás támogatása

A jogi kutatás támogatása azért különösen fontos, mivel a nemzetközi választottbírói eljárások jellemzően több jogrendszert érintenek, így számos külföldi jog alkalmazása merülhet fel. A jogi kutatás kapcsán nélkülözhetetlenek azok a jogi platformok (*Kluwer Arbitration, Jus Mundi, CaseText, Lexis Nexis, Westlaw, ORAC Jogkódex, Wolters Kluwer Jogtár stb.*) melyek már támaszkodnak a mesterséges intelligenciára. Emellett az MI ténybeli kutatással támogathatja a választottbíráskodás szereplőit is, például segít megérteni az ügy kontextusát, az adott gazdasági szektor alapvető jellemzőit, stb. Természetesen a ténybeli és jogi kutatás területén fokozott óvatossággal kell eljárni és helyesebb az MI-t csak orientációs céllal igénybe venni, mivel bizonyos alkalmazások ingyenes adatbázisokra építenek, így az azokból kinyert információ sokszor nem valós. Ez az ún. *hallucináció* jelensége, mely alapján a generatív MI olyan bírói döntéseket, precedenseket generál, melyek sohasem léteztek.²⁹ Ekörben említést érdemel a *Mata v. Avianca ügy*³⁰, melyben az egyik fél jogászai három olyan precedensre is hivatkoztak, melyet sem az ellenfél ügyvédei, sem a bíró nem talált meg, aki emiatt 5.000 USD bírságot szabott ki.³¹

3. Választottbíró jelölés támogatása

Egy választottbíró kapcsán alapvető követelmény a választottbírói függetlensége, illetve pártatlansága, emellett a felek jellemzően azt is elvárják, hogy olyan személy kerüljön jelölésre, aki rendelkezik az ügy megítéléséhez szükséges ismeretekkel, így a választottbíró jelölés kapcsán nem nélkülözhető a jelöltek átvilágítása. A választottbíró átvilágítás területén is már számos MI-t használó eszköz, illetve platform (*Arbitrator Intelligence, Kluwer Arbitration's Profile Navigator & Relationship Indicator, Global Arbitration Review's Arbitrator Research Tool, Jus Connect, stb.*) segíti az ideális választottbíró-jelölt felkutatását és kiválasztását, mely feltárja az adott személy profilját, kapcsolatait, esetleges korábbi ügyeit, publikációit stb.³² Ezen eszközök pozitív hozadéka az objektivitás és a diverzitás növelése, mivel az MI alapú keresés olyan további választottbíró jelöltekre is felhívhatja a figyelmet, akiknek neve a hagyományos keresési módszerekkel esetleg fel sem merült volna.³³

4. Az eljárás támogatás egyéb területei

A fentiek mellett az MI még számos területen támogatja a választottbíráskodást, így akár az egész eljárás adminisztrációja megvalósulhat online platformon (*pl. New Era ADR*). Több órás szóbeli tárgyalások tartalmát beszéd felismerő alkalmazások pillanatok alatt írásbeli formába öntik, és szükség esetén összefoglalót is készítenek az elhangzottakról (*Otter.ai, Fathon, stb.*). Nemzetközi választottbíráskodás esetén az idegen nyelvű dokumentumoknak az eljárás nyelvére történő fordításában szintén nélkülözhetetlen segítséget nyújt a generatív MI (*ChatGPT, DeepL, Google Translate, stb.*).³⁴

---

²⁹ Chan – Gore – Jiang: i.m. 276.

³⁰ Mata v. Avianca, Inc. No. 22-CV-1461(PKC), 2023 U.S. Dist. Lexis 108263, at 1 (S.D. N.Y. June 22, 2023)

³¹ Liu, JOE: The Human Impact on Arbitration in the Emerging Era of Artificial Intelligence. *Contemporary Asia Arbitration Journal*. [évszám]/1. sz. 98.

³² Chan – Gore – Jiang: i. m. 271-272.

³³ Shih – Chan 75. Chan – Gore – Jiang: i. m. 271-272.

³⁴ Chan – Gore – Jiang: i. m. 271.

5. Döntés előrejelzés

A vitarendezés területén a mesterséges intelligencia használatának egyik legfontosabb részterülete a döntések előrejelzése (*case or decision prediction*), ahol említést érdemel két nagyobb kutatás eredménye. Az egyik kutatásban a MI az Amerikai Egyesült Államok Legfelsőbb Bíróságának döntéseit vizsgálta egy 200 éves időtartam alatt, mely során az adathalmaz több mint 28.000 ügyet és 240.000 egyéni bírói szavazatot tartalmazott. A fenti adathalmazon történő tanítást követően az algoritmus a legfelsőbb bíróság döntését – azaz, hogy fenntartja vagy megváltoztatja az alsóbb fokú bíróság döntését – 70,2 %-ban, az egyes bírók szavazatait pedig 71,9%-ban helyesen jelezte előre.³⁵ A másik kutatásban az Emberi Jogok Európai Bíróságának döntéseit vették górcső alá az Emberi Jogok Európai Egyezményének három cikkelye alapján (3. Cikk, 6. Cikk és 8. Cikk) hozott 584 ítélet tükrében. Az adathalmazon történő betanítás során az algoritmus 79%-os pontossággal tudta előre jelezni, hogy az adott ügyben a bíróság megállapította-e az Egyezmény fenti rendelkezéseinek sérelmét, avagy sem.³⁶ A várható döntés előrejelzése minden vitarendezés legfontosabb kérdése, nemzetközi peres, illetve választottbírói eljárásokban azonban kiemelt jelentősége van, a perfinanszírozás (*third-party funding, TPF*) jelenségére tekintettel.³⁷ A bírósági-, illetve választottbírói eljárást a magas költségek miatt sokszor a felperes nem tudja önerőből finanszírozni, emiatt külső forrást kell igénybe vennie. A pert finanszírozóknak annak eldöntése előtt, hogy támogatják-e a felperes igényérvényesítését, értelemszerűen meg kell vizsgálniuk, hogy milyen valószínűséggel fog eredményre vezetni a kereset. Ezen döntés támogatására is már léteznek különböző platformok (*Arbilex, Lex Machina, stb.*), melyek pénzügyi mérőszámok, statisztikák és további háttérinformációk nyújtásával előre jelzik, hogy a jogvitában milyen várható döntés fog születni, ezáltal támogatják perfinanszírozási döntés meghozatalát.³⁸

III. Lecserélhetők-e az emberi választottbírók?

Áttekintve a mesterséges intelligencia főbb alkalmazási területeit a nemzetközi választottbírói eljárásokban, térjünk rá arra kérdésre, hogy helyettesítheti-e az MI az emberi választottbírókat? Mivel a kérdésnek két fő aspektusa van, egyrészt technológiai, másrészt jogi, célszerű e két problémakör mentén tovább haladni.

1. Technológiai korlátok

Az alábbiakban azokat a legfontosabb tényezőket vesszük számba, melyek – a technológia jelenlegi állása szerint – az MI választottbíróként való alkalmazásának korlátját képezik.

1.1. Adatszűkösség, variabilitás

Fentiekben már utaltunk a mesterséges intelligencia alapvető „adat éhségére”, mely szorosan összefügg a Big Data jelenséggel. A kereskedelmi választottbíráskodás területén a nagy mennyiségű

---

³⁵ KASAP: i. m. 215-216. SHIH – CHAN: i. m. 74. SCHERER: i. m. 551-552.

³⁶ KASAP: i. m. 217-218. SHIH – CHAN: i. m. 73-74.

³⁷ KOROM VERONIKA: Választottbíráskodás – bevezetés - jogi és intézményi környezet. In: Schmidt Richárd (szerk): *Választottbíráskodás és alternatív vitarendezési módok*. Budapest, ORAC, 2025. 32-33.

³⁸ Chan – Gore – Jiang: i. m. 272.

adat rendelkezésre állása több technikai korlátba is ütközik, melynek okai i) egyrészt a világszerte viszonylag alacsony választottbírói ügyszámok és ii) a választottbírói ügyek magas variabilitása. A nemzetközi választottbírói intézmények statisztikai alapján megállapítható, hogy még a legnagyobb intézményekhez is kevesebb mint ezer új ügy érkezik évente, kisebb intézményeknél pedig pár száz nagyságrendről van szó. A következő lista a választottbírói intézmény neve után zárójelben a 2024. évben érkezett új ügyek számát jelöli: ICC (841)³⁹, SIAC (625)⁴⁰ HKIAC (503)⁴¹ LCIA (362)⁴², SCC (204)⁴³, DIS (158)⁴⁴, MKIK (75)⁴⁵, VIAC (45)⁴⁶. Ezekből az ügyszámokból következik, hogy az évente meghozatalra kerülő választottbírói ítéletek számra aligha lehet több, mint négyszámjegyű. Feltéve, hogy minden ügyben közzétételre kerülnek a választottbírói ítéletek, ez a nagyságrendű tanulási adat az MI fentebb már hivatkozott „adat éhségét” aligha elégíti ki.⁴⁷ Befektetési választottbíráskodás esetében pedig évente száz alatti új ügy érkezésről van szó, mely szintén nagyon kevés.⁴⁸

További probléma az adatok variabilitása. Befektetési választottbíráskodás esetén – mivel az ügyek többségének tárgya általában valamilyen két-, vagy többoldalú nemzetközi befektetésvédelmi egyezmény megsértése – a tény-, illetve jogkérdések köre jobban körülhatárolható.⁴⁹ Ugyanakkor a kereskedelmi választottbíráskodás területén rendkívül sokszínű ügy kerülhet választottbírói tanácsok elé. Az említett választottbírói statisztikák többsége legalább 5-15 iparágból érkező jogvitát említ (pl. ingatlan kapcsolatos, építőipari, szállítmányozási, fuvarozási, adásvételi, szolgáltatásokkal kapcsolatos, M&A, vállalatfelvásárlási, társasági, pénzügyi stb. jogviták). A variabilitás egy további dimenzióját adja az alkalmazandó jog, mely szintén sokrétű lehet (nemzetközi egyezmények, EU jog, nemzeti jogok stb). Csak ez a két faktor már lényegesen szűkíti azt az mintaadathalmazt, melyen az MI tanítható.⁵⁰ A szakirodalom az adatszűkösség egyik hátrányos következményeként tartja nyilván az ún. túltanulás („*overfitting*”) jelenségét, mely alapján az MI a rendelkezésére bocsájtott adathalmaznak bizonyos sajátos tulajdonságait tanulja meg, azonban nem képes általános következtetéseket levonni. Ennek példája, amikor az MI-t egy bizonyos haltípus képi felismerésére próbálták tanítani, azonban a hal felismerése helyett egy bizonyos tulajdonságot azonosított (ujjak, zöldes háttér előtt), mivel a tanulásra bemutatott képek többségén a horgász mutatta a kamerában az éppen kifogott halat.⁵¹ Egy analógiával élve ez olyan lenne, mintha az MI a rendelkezésére bocsájtott választottbírói ítéleteknek a fájl méretét azonosítaná, mint releváns tulajdonságot az ügy előrejelzése kapcsán.⁵²

---

³⁹ <https://iccwbo.org/news-publications/news/icc-dispute-resolution-statistics-2024/> (Hozzáférés ideje: 2025.08.22.)

⁴⁰ https://siac.org.sg/wp-content/uploads/2024/08/SIAC_AR2024_FA-spread-Online.pdf (Hozzáférés ideje: 2025.08.22.)

⁴¹ <https://www.hkiac.org/news/hkiac-releases-statistics-2024> (Hozzáférés ideje: 2025.08.22.)

⁴² <https://www.lcia.org/News/Lcias-2024-annual-casework-report.aspx> (Hozzáférés ideje: 2025.08.22.)

⁴³ <https://sccarbitrationinstitute.se/en/statistics-2024/> (Hozzáférés ideje: 2025.08.22.)

⁴⁴ <https://www.disarb.org/wissen/dis-newsletter/newsletter-2/2025/dis-2024-statistics-stability-international-reach-and-high-value-disputes> (Hozzáférés ideje: 2025.08.22.)

⁴⁵ <https://mkik.hu/adatok-informaciok-a-valasztottbirosagrol> (2023.évi adat) (Hozzáférés ideje: 2025.08.22.)

⁴⁶ <https://www.viac.eu/wp-content/uploads/2025/01/2024-Statistics-for-Web-2.pdf> (Hozzáférés ideje: 2025.08.22.)

⁴⁷ KASAP: i. m. 222-223. SHIH – CHANG: i. m. 78

⁴⁸ SCHERER: i. m. 555.

⁴⁹ SCHERER i. m. 556.

⁵⁰ KASAP: i. m.223.

⁵¹ KASAP: i. m. 224.

⁵² KASAP: i. m. uo.

1.2. Adatmegbízhatóság – előítéletek, változások

További problémát vet fel az adatok megbízhatósága, mely kapcsán felmerül i) egyrészt az előítéletek kérdése, ii) másrészt az időközben bekövetkező jogpolitikai változások problémája. Az emberi előítéletek kapcsán a mesterséges intelligencia alkalmazásának hívei gyakran említenek egy amerikai-izraeli kutatást, melyben büntető ügyszakos bírók kegyelmi ügyekben hozott több mint 1.100 döntését vizsgálták. A vizsgálat szerint a kedvező döntések aránya jóval nagyobb volt közvetlenül az ebédszünet után meghozott döntések esetében.⁵³ E kutatás jól jelzi, hogy az ügy szempontjából nem releváns külső faktorok mennyiben befolyásolhatják az emberi döntéseket, így voltak olyan hangok, melyek az MI által hozott döntések felsőbbségét hirdették, mivel azt a fentihez hasonló emberi tényezők értelemszerűen nem befolyásolják.⁵⁴ Ugyanakkor többen rámutatnak arra, hogy az MI által hozott döntések sem feltétlenül mentesek az előítéletektől. Az előítélet problémája jelentkezik az MI rendelkezésére álló tanulási adatokban, melyek olyan jelenlegi társadalmi trendeket tükröznek, ahol felmerül az elfogultság gyanúja, így az MI „megfertőződhet” a meglévő emberi előítéletekkel. Egy példa erre az USA-ban a büntető ítélezésben használt COMPAS rendszer, melyet az elkövetők visszaesési kockázatainak előrejelzésére használnak, és 100 különböző faktort vesz figyelembe, melyek között nem szerepel az illető bőrszíne. Mégis, tanulmányok bemutatták, hogy fekete bőrű elkövetők esetében kétszer nagyobb volt a kockázata annak, hogy az algoritmus az illetőt tévesen magas kockázatú visszaesőnek osztályozza, míg fehér elkövetők esetében 63% esélye volt annak, hogy az adott személyt tévesen alacsony kockázatú visszaesőnek minősíti.⁵⁵ További probléma, hogy az MI rendelkezésére bocsájtott minta adatokat is jellemezheti az előítélet, mely bizonyos csoportok, ügyek, stb. alul vagy felül reprezentált voltát eredményezheti. Erre példa egy XVII. századi angliai eset, mely során a londoni lakosok halálozásának okait vizsgálták és megállapításra került, hogy az adatok nem a valós állapotokat tükrözik, mivel a hozzátartozók nem kívánták bevallani, hogy az elhunyt személy szifiliszben szenvedett.⁵⁶ Fentiek alapján amennyiben felmerülne, hogy az MI egy adott jogszabály, pl. a Bécsi Vételi Egyezmény esetjoga alapján kerüljön betanításra, kiemelt figyelmet kellene fordítani arra, hogy a rendelkezésére bocsájtott adathalmazban az ügyek eloszlása egyenletes legyen (pl. egyenlő arányban legyenek ügyek, ahol az eladó, illetve a vevő sértette meg az Egyezmény rendelkezéseit, stb.).⁵⁷ Ez pedig – a Platón által felvetett „*qui custodet ipsos custodes*” dilemma alapján – értelemszerűen felveti azt a kérdést, hogy az MI-t programozó személyek elfogulatlanságát ki ellenőrzi?

Az adatok változása egy további probléma, mely egy gyakori jelenség a jogi területen. Nem csak jogszabályi változásokról van szó, hanem a joggyakorlat változásáról. Érdemes ekörben például az EU Bíróság által hozott ún. mérföldkő döntéseket említeni, melyek alapjaiban változtatják meg a fennálló jogi helyzetet: ekörben említhető a kereskedelmi választottbíráskodás terén a *West Tankers ügyben*⁵⁸

---

⁵³ SCHERER: i. m. 558.

⁵⁴ SCHERER: i. m. 559.

⁵⁵ KASAP: i. m. 242. SCHERER: i. m. 560.

⁵⁶ KASAP: i. m. 226.

⁵⁷ KASAP: i. m. 226.

⁵⁸ C-185/07. sz. Allianz SpA és Generali Assicurazioni Generali SpA kontra West Tankers Inc. ügyben 2009. február 10. napján hozott ítélet. ECLI:EU:C:2009:69

hozott ítélet, vagy a befektetési választottbíráskodással kapcsolatban az *Achmea ügyben*⁵⁹ hozott ítélet. Emellett a nemzeti bíróságok joggyakorlata sem hagyható figyelmen kívül, mely szintén folyamatosan változik. A változásoknak köszönhetően a régi adat helytelen lesz, ugyanakkor sokszor igen komplex tény-, illetve jogkérdés annak meghatározása, hogy a jogi változások egy adott ügyben relevánsak-e vagy sem. Emellett az is kérdés, hogy az alapvetően régi adathalmazra építő MI algoritmusok mennyiben szűrik a nagy mennyiségben rendelkezésre álló, de már idejét múlt korábbi döntéseket.⁶⁰ E problémák is megoldhatók programozással, de szintén felmerül Platón már idézett, ma is érvényes kérdése.

1.3. Érzelmi intelligencia, empátia, élettapasztalat

Míg az MI túlteljesíti az emberi intelligenciát a racionalitás, logika és a statisztikák területén, az emberi intelligenciának van egy „puhább” formája is, mely egy személy intraperszonális és interperszonális képességeit hivatott leírni, melyet szokásos érzelmi intelligenciának is hívni.⁶¹ Ennek része az empátia, mely alapján az ember bele tudja élni magát a másik személy helyzetébe, érzelmeibe, anélkül, hogy a másik azokat objektív módon kifejezésre juttatta volna.⁶² Jóllehet az érzelmek felismerése tanítható az MI számára (pl. hang-, arc-, illetve testbeszéd felismerés stb.) ezek a kutatások jelenleg még távol állnak az ember érzelmi intelligenciájától, mellyel a fentebb hivatkozott elmeelméleti MI (*theory of mind AI*), illetve általános MI (AGI) rendelkezne.⁶³ Többen rámutatnak arra, hogy a bírói, választottbírói tevékenység során mennyire fontosak az ún. soft skill-ek, melyek a vitarendezés hatékonyságára és költségeire meghatározó befolyást gyakorolnak.⁶⁴ Emellett nem hagyható figyelmen kívül az általános élettapasztalat sem, melynek a fentiek mellett szintén nélkülözhetetlen szerepe van a vitarendezés során.⁶⁵ Fenti korlátokra tekintettel az MI jelenlegi szintjén nehezen képzelhető el, hogy miként tudna választottbírói tárgyalást levezetni, tanúkat kihallgatni, mérlegelni a tanúk szavahihetőségét, vagy olyan jogi generálklauzulákat alkalmazni, mint például a jóhiszeműség, méltányosság, arányosság, stb.⁶⁶

1.4. Feketedoboz jelenség

Az MI-által hozott döntésekkel kapcsolatosan egy alapvető probléma áll fenn, melyet az szakirodalomban szokásos az ún. feketedoboz (*black box*) jelenséggént említeni.⁶⁷ Egy jó példa erre, hogy kutatások alapján a MI kiváló eredményeket ért el abban, hogy nyilvánosan közzétett fotók alapján következtessen az adott személy szexuális orientációjára (férfiaknál 83%, nőknél 91%), ugyanakkor a szakértők nehézségbe ütköztek annak megmagyarázása kapcsán, hogy milyen alapon

---

⁵⁹ C-284/16. sz. Slowakische Republik kontra Achmea BV ügyben hozott ítélet 2018. március 6. ECLI:EU:C:2018:158.

⁶⁰ SCHERER: i. m. 557.

⁶¹ KASAP: i. m. 234.

⁶² LINDQUIST, DERICK. H. – DAUTAJ, YLLI: AI in International Arbitration: Need for the Human Touch. *Journal of Dispute Resolution* 2021/1. sz. 48.

⁶³ Lindquist – Dautaj: i. m. 49.

⁶⁴ PÉTER KITTI: Bírói Kompetenciák a XXI. században, különös tekintettel a mesterséges intelligencia terjedésére. *Magyar Jog* 2022/10. sz. 568-570., KASAP: i. m. 235.

⁶⁵ Lindquist – Dautaj: i. m. uo.

⁶⁶ LIU: i. m. 105-107.

⁶⁷ LIU i. m. 78-79. KASAP: i. m. 229. SCHERER: i. m. 562. ZÖDI ZSOLT: A robottanácsadók jogi problémái: hogyan szabályozzuk a robotokat? *Állam- és Jogtudomány* 2020/4. 108-128.

jutott ilyen jó eredményre az algoritmus.⁶⁸ Mindez problémát okoz az input adatok és az eredmény oksági összefüggése kapcsán: egyrészt nehéz azonosítani azokat a faktorokat, melyek ténylegesen hatással voltak egy bizonyos eredményre, másrészt amikor bizonyos input adatok oksági összefüggésben is vannak az eredménnyel, sokszor nem adnak értelmes magyarázatot arra, harmadrészt nehéz azonosítani azt, hogy mikor vétett az algoritmus hibát.⁶⁹ Ezek a problémák nagyrészt arra vezethetők vissza, hogy szemben az ún. szabályalapú rendszerekkel, melyek logikai következtetésekre épülnek, a gépi tanulás az adathalmazban fellelhető mintázatok azonosítására és statisztikai valószínűségekre épít. A kutatások szerint azonban a valószínűségekkal való magyarázat nem helyettesítheti az oksági magyarázatot. Így például diákok esetében kevésbé hasznos magyarázat volt egy diák által az iskolai teszten elért pontszámra az, hogy a diákok nagyrésze ugyanazt a pontszámot érte el, mint amikor elmagyarázták azt, hogy erre miért került sor.⁷⁰

2. Jogi korlátok

A fentieket követően érdemes megvizsgálni a mesterséges intelligencia, mint választottbíró előtt álló főbb jogi korlátokat is. A mesterséges intelligencia jogi kategorizálása kapcsán érdemes a jelenleg uralkodó jogalkotási trendet alapul venni az OECD-ben⁷¹ és az EU-ban⁷², melyek alapján az MI-t gépi rendszerként definiálják. Ezzel kapcsolatban nulladik kérdésként merül fel, hogy a választottbíráskodás fogalma kizárja-e, hogy gépi rendszer járjon el választottbíróként. A választottbíráskodás fogalmát a New York-i Egyezmény⁷³ nem definiálja, az Európai Egyezmény⁷⁴ és az UNCITRAL Modelltörvény⁷⁵ pedig nem tartja a választottbíráskodás fogalmi elemének, hogy természetes személyek járjanak el választottbíróként. Ehhez hasonlóan a Vbt.⁷⁶ meghatározásának sem eleme a természetes személy általi döntés.⁷⁷

2.1. Az MI jelölése választottbírónak

Fentiekre tekintettel praktikus kiindulási pontként az a kérdés merül fel, hogy jelölhető-e az MI választottbíróként a hatályos jogi környezet alapján? A New York-i Egyezmény mindössze két cikkében említi a választottbírókat, anélkül, hogy meghatározná, hogy azoknak emberi személyeknek kell lenniük, mégis az Egyezmény megkötésének időpontjára figyelemmel nehéz elképzelni, hogy a Szerződő Felek nem emberi választottbírákra gondoltak volna.⁷⁸ Ennek ellenére védhető az az álláspont, hogy az Egyezmény választottbíráskodás párti megközelítésére tekintettel – kifejezett

---

⁶⁸ SCHERER: i. m. uo.

⁶⁹ KASAP: i. m. 230. SCHERER: i. m. 563-564.

⁷⁰ SCHERER: i. m. 564.

⁷¹ Explanatory memorandum on the updated OECD definition of an AI system OECD Artificial intelligence papers, March 2024 No. 8. https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2024/03/explanatory-memorandum-on-the-updated-oecd-definition-of-an-ai-system_3c815e51/623da898-en.pdf Utolsó hozzáférés 2025.09.01.

⁷² Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2024/1689 rendelete (2024. június 13.). 3. Cikk 1. pont.

⁷³ A külföldi választottbírási határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, New Yorkban 1958. június 10-én kelt Egyezmény.

⁷⁴ A nemzetközi kereskedelmi választottbíráskodásról szóló, Genfben 1961. április 21-én kelt Európai Egyezmény. Ld. I. Cikk (2) b) pontját.

⁷⁵ A Nemzetközi Kereskedelmi Választottbíráskodásról szóló Modell törvény

⁷⁶ A választottbíráskodásról szóló 2017. évi LX. törvény

⁷⁷ Vbt. 3. § (1) bek. 1. pont.

⁷⁸ New York-i Egyezmény I (2) Cikk és V (1) Cikk b) pont.

kizárás hiányában – a Egyezmény alapján nincs akadálya annak, hogy MI által hozott választottbírói ítéletek elismerésre és végrehajtásra kerüljenek. Az Európai Egyezmény megengedi, hogy külföldi állampolgárokat is választottbíróvá lehessen jelölni, ugyanakkor e szabályból nehéz lenne levezetni a nem természetes személy választottbírói tilalmát.⁷⁹ A kérdés emiatt az, hogy a nemzeti jogok szerint lehetséges-e nem embert választottbírónak jelölni, mely kapcsán az országok két fő csoportba oszthatók. Bizonyos országokban a jogszabály kifejezetten előírja, hogy csak természetes személy tölthet be választottbírói tisztséget, így rendelkezik például a francia Polgári Perrendtartás⁸⁰, vagy a holland Polgári Perrendtartás. A jogrendszerek második csoportjába azok az országok tartoznak, melyek választottbíráskodást szabályozó jogforrása kifejezetten nem említi, hogy a választottbíró csak természetes személy lehet, ugyanakkor a jogszabály egyéb rendelkezéseiből ez mégis nyilvánvaló. Így például a hazai Vbt. rendelkezései alapján a választottbírói állampolgárságára vonatkozó szabályból⁸¹, vagy a választottbírói tisztséget érintő kizárási okokat szabályozó rendelkezés szóhasználatából megalapozott következtetést lehet levonni arra, hogy a választottbíró a hazai jogalkotó természetes személynek tételezi.⁸² Ugyanez a helyzet számos más országban, ahol a választottbírói minőséghez olyan feltételek kapcsolódnak, melyeknek fogalmilag csak természetes személy tud eleget tenni (pl. cselekvőképesség, nagykorúság) – például Egyiptom, Finnország, Izland, Olaszország, Svédország szabályozása szerint⁸³ – , vagy szabályozzák a választottbíró halálát, mint a választottbírói megbízatás megszűnésének esetét. mint például az angol választottbírói törvény.⁸⁴ Fentiek alapján az MI választottbíróként történő jelölését számos jogrendszer jelenlegi szabályozása nem teszi lehetővé, jóllehet ezen akadályok törvényalkotási úton könnyen elháríthatók. A választottbíró jelölés kapcsán ugyan nem korlát, azonban sajátos problémákat vethet fel a függetlenség és pártatlanság követelménye, illetve annak ellenőrzése egy MI választottbíró kapcsán, mely problémakör meghaladja a jelen tanulmány kereteit.⁸⁵

2.2. A választottbírói eljárások bizalmas jellege

A technológiai korlátok kapcsán már említettük az MI adat éhségét, és az adatszűkösséget mint problémát, melynek jogi vetülete a kereskedelmi választottbírói eljárások bizalmas jellege, mely e vitarendezési mód egyik alapvető megkülönböztető jegye az állami bíróságok előtti vitarendezéshez képest.⁸⁶ Az állami bíróság előtti pereknél főszabály a nyilvánosság, mely alapján a tárgyalásokon bárki jelen lehet és a média munkatársai felvételt is készíthetnek, a bíró indokolással ellátott végzéssel rendelhet el zárt eljárást.⁸⁷ Ezzel szemben a kereskedelmi választottbíráskodásban jellemzően fordított paradigma érvényesül, mely összhangban van a választottbíráskodás „magánbíráskodás” jellegével.⁸⁸

---

⁷⁹ Az Európai Egyezmény 3. Cikke

⁸⁰ Ld. Francia Pp. 1450 Cikke, Holland Pp. 1023. Cikke.

⁸¹ Vbt. 12. § (1) bek.

⁸² Vbt. 12. § (7) bek..

⁸³ Ld. KASAP: i. m. 239.

⁸⁴ Ld. Angol Választottbírói Törvény 26. Cikke

⁸⁵ (pl. a feltárási kötelezettség kapcsán nem lenne mellőzhető az algoritmus programozásának ismertetése stb. Ld. bővebben KASAP: i. m. 241-245.

⁸⁶ KOROM: i. m. 27-28.

⁸⁷ Ld. Pp. 231-232. §§-ok

⁸⁸ A jelenlegi domináns hazai jogtudományi álláspontok a választottbíráskodást magán bíráskodásként határozzák meg. Ld. HORVÁTH ÉVA: *Nemzetközi Választottbíráskodás.*, Budapest, HVG-ORAC 2010. 35 KECSKÉS LÁSZLÓ: *Választottbíráskodás - A* 2020. február 11-én megtartott MTA rendes tagi székfoglaló előadás. *Európai Jog*, 2020/3. sz. 1. KOROM: i. m. 15.

Főszabályként minden, az eljárással kapcsolatos információ – így maga az eljárás tényétől kezdve, a felek, a jogi képviselők és a választottbírók személyén keresztül az ügy bármely részletéig – titkos, kivéve ha a felek eltérően állapodnak meg.⁸⁹ A választottbíráskodás bizalmasága kapcsán nincs egységes nemzetközi álláspont – így az angolszász jogrendszerek hajlamosak nagyobb súlyt tulajdonítani az eljárás bizalmas jellegének– és az UNCITRAL Modelltörvényhez hasonlóan számos ország választottbírói törvénye hallgat az eljárás bizalmas jellegéről.⁹⁰ Ennek ellenére a nagyobb nemzetközi választottbírói intézmények többségének eljárási szabályzata a nyilvánosság kizárását tekinti alapértelmezett szabálynak.⁹¹ Az utóbbi években a kereskedelmi választottbíráskodás területén új trendként jelenik meg a transzparencia, a választottbírói ítéletek anonimizált formában történő nyilvánosságra hozatala, melyhez a hazai jogalkotó is csatlakozott.⁹² Mégis a nagyobb nemzetközi választottbírói intézmények – kevés kivételtől eltekintve⁹³ – csak a felek kifejezett, illetve hallgatóságos hozzájárulása esetén hozzák nyilvánosságra az ítéleteket.⁹⁴

2.3. *Due process – az ügy előadásához való jog*

A választottbírói eljárást széleskörű autonómia jellemzi, mely alapján a jogszabály az eljárásnak csak a kontúrjait húzza meg, azon belül az eljárási szabályokat a felek, vagy a választottbírók jogosultak megállapítani.⁹⁵ Ugyanakkor két alapvető elvnek teljesülnie kell az eljárás során: i) egyrészt a feleket egyenlő elbírálásban kell részesíteni, ii) másrészt minden félnek meg kell adni a lehetőséget arra, hogy ügyét előadhassa.⁹⁶ Az ügy előadásához való jog sérelme egyrészt a választottbírói ítélet érvénytelenítését, másrészt az elismerés, illetve végrehajtás megtagadását eredményezheti.⁹⁷ Az ügy előadásához való jog nemcsak arra terjed ki, hogy a félnek lehetősége legyen előterjeszteni nyilatkozatait, bizonyítékait és nyilatkozhasson az ellenfél nyilatkozataira és bizonyítékára, hanem magában foglalja a választottbírói ítélet azon kötelezettségét is, hogy megfelelően megvizsgálja és figyelembe vegye a fél előadását, érveit, kérelmeit, és bizonyítékait.⁹⁸ Kérdéses, hogy az MI miként

---

⁸⁹ Ld. Vbt. 26. § (7) bek. MKIK VB Eljárási Szabályzat 37. § (2) bek.

⁹⁰ MALAKELA, Mark-Silas A.: AI and Confidentiality Protection in International Commercial Arbitration: Analysis of the existing legal framework. *Discover Artificial Intelligence*, 2025/8. sz. 83, (. <https://doi.org/10.1007/s44163-025-00316-7> 2.1.

⁹¹ DIS Eljárási Szabályzat 44. Cikk. LCIA Eljárási Szabályzat 30. Cikk. HKIAC Eljárási Szabályzat 45. Cikk. SIAC Eljárási Szabályzat 59. Cikk; SCC Eljárási Szabályzat 3. Cikk. VIAC Eljárási Szabályzat 12. Cikk. MKIK VB Eljárási Szabályzat 49 §.

⁹² Vbt. 62. § (2) b) pont. A választottbírói ítéletek közzétételével kapcsolatban bővebben ld. KOROM: (i.m.) 33-36. SCHMIDT RICHÁRD: A választottbíráskodásról két fejezetben. *Ügyvédek Lapja* 2024/5. sz. 42-45.

⁹³ Az ICC Eljárási Szabályzata kivételnek számít, mivel itt a feleknek kifejezetten ki kell zárnuk az választottbírói ítélet nyilvánosságra hozatalát, ellenkező esetben az az ügy lezárását követően teljes terjedelemben közzétételre kerülhet. (ICC Practice Notes 56-64. pontok. Ugyanilyen kivétel az MKIK VB, mely a Vbt. 62. § (2) b) pontja alapján fennálló törvényi kötelezettségének eleget téve publikálja az ítéleteket anonimizált formában.

⁹⁴ DIS ESZ 44.3. Cikk.; LICA 30.3. HKIAC ESZ 45.5. Cikk; SIAC ESZ 60. Cikk, VIAC ESZ 41. Cikk. A SIAC és VIAC esetében hallgatóságos hozzájárulásnak minősül, ha a felek egy bizonyos határidőn belül nem tiltakoznak az ítélet közzététele ellen. Az LCIA esetében a felek mellett a választottbírók hozzájárulása is szükséges a publikációhoz.

⁹⁵ Vbt. 30. § (1)-(2) bek. Modelltörvény 19. Cikk

⁹⁶ Vbt. 29. § (1) bek. Modelltörvény 18. Cikk

⁹⁷ Modelltörvény 34. Cikk (2) a) ii) pont, illetve 36. Cikk (1) a) ii) pont. Vbt. 47. § (2) ab) pont; New York-i Egyezmény V. Cikk (1) b) pont.

⁹⁸ CUNIBERTI, GILLES: *The UNCITRAL Model Law on International Commercial Arbitration - A Commentary*. Cheltenham – Northampton, Edward Elgar Publishing, 2022. 303. BANTEKAS, ILIAS Article 18 – Equal treatment of parties. In: ILIAS BANTEKAS - HAMAD BIN KHALIFA - PIETRO ORTOLANI - SHAHLA ALI - MANUEL A. GOMEZ - MICHAEL POLKINGHORNE (szerk.): *UNCITRAL Model Law on International Commercial Arbitration - A Commentary*. Cambridge, Cambridge University Press, 2020.

tudná megállapítani az adott ügy szempontjából releváns tényeket, illetve állást foglalni olyan kérdésekben, hogy meghallgatásra kerüljön-e egy tanú vagy szakértő, miként tudná értékelni a tanúvallomásokot és egyéb bizonyítékokat stb. Fentiekhez a jogvita lényegének feltárása, komplex tény-, illetve jogkérdésekben való állásfoglalás szükséges, ugyanakkor kétséges, hogy az MI jelenlegi szintjén e képességről beszélhetünk-e.

2.4. A döntés indokolása, a jogalkalmazás kérdése

A nemzetközi választottbíráskodás területén jelenleg uralkodó paradigma szerint a döntéseket főszabályként indokolással kell ellátni.⁹⁹ A döntés indokolásának több célja, illetve funkciója is van. Egyrészt a peresztes félnek magyarázatul szolgál arra, hogy miért vesztette el az ügyet, emiatt legitimálja a döntést. Egy döntés, mely pusztán deklarálja, hogy felperes keresete megalapozott és X összeg megfizetésére kötelezi az alperest nehezen fogadható el a peresztes fél számára.¹⁰⁰ Másrészt a feleknek – és amennyiben a döntés nyilvános – a szélesebb jogkereső közönségnek lehetőséget biztosít arra, hogy jövőbeli magatartásukat az indokolás fényében alakítsák. Harmadrészt jövőbeli döntéshozók számára hasznos lehet, hogy azt kövessék, vagy attól való eltérésüket megmagyarázzák.¹⁰¹ Emellett a döntés indokolása nyújt védelmet a döntés önkényessége ellen, és az érvénytelenítési perben eljáró bíróság számára lehetővé teszi, hogy korlátozott kontrollját gyakorolhassa.¹⁰² A technológiai korlátok kapcsán fentebb már utaltunk az ún. *feketedoboz* jelenségre, mely alapján nehéz visszafejteni, hogy az MI miért hozott meg egy bizonyos döntést. Kérdéses, hogy egy MI által adott indokolás – amennyiben az a józan ész, a logika vagy az általános élettapasztalat alapján nem kielégítő – tartalmilag mennyiben elégíti ki a választottbírási törvények által felállított indokolási kötelezettséget.¹⁰³

Mivel a döntés indokolása lényegében a jogalkalmazás magyarázata, felmerül az az általánosabb kérdés is, hogy a gépi tanulás alapú MI algoritmusok működése egyáltalán jogalkalmazásnak minősül-e?¹⁰⁴ Jóllehet választottbíráskodás esetén a felek akár arra is felhatalmazhatják a választottbírókat, hogy az ügyet *ex aequo et bono* – azaz méltányosság alapján – döntsék el, a gyakorlatban az esetek túlnyomó többségében a választottbíróknak valamilyen jogi norma alkalmazásával kell eldönteniük a felek jogvitáját.¹⁰⁵ A jogalkalmazás pedig abból áll, hogy a bíró a konkrét tényállást az általa kiválasztott általános jogszabály alá szubszumálja és a meghatározott joghatást a konkrét tényállással összekapcsolja, mely lényegében a szillogizmus logikai műveletének felel meg.¹⁰⁶ A jogalkalmazás

---

⁹⁹ Modelltvény 31. Cikk (2) bekezdés, Vbt. 44. § (2) bekezdés, stb.

¹⁰⁰ KASAP: i. m. 248., SCHERER: i. m. 562.

¹⁰¹ SCHERER: i. m. 562.

¹⁰² KASAP: i. m. 248.

¹⁰³ Az MI által hozott bírói döntések indokolása kapcsán hasonló következtetésre jut Kálmán Kinga. KÁLMÁN KINGA: Lázalom vagy realitás? – A mesterséges intelligencia megjelenési lehetőségei az igazságszolgáltatásban. *Magyar Jog*, 2022/6. sz. 343-344.

¹⁰⁴ A kérdésre igenlő választ ad Kálmán, aki az MI döntéshozatalát a bírói döntéssel azonosítja. Ld. KÁLMÁN: i. m. 343-344. Az MI általi döntéshozatalra lásd továbbá: UDVÁRY SÁNDOR: Az autonóm nem emberi cselekvés polgári jogi megítélésének egyes kérdései az automatizált döntéshozatal adatvédelmi szabályainak határvonalán. In: Török Bernát – Zódi Zsolt (serk.) *A mesterséges intelligencia szabályozásának kihívásai*. Ludovika Egyetemi Kiadó, Budapest, 2021. 423-439.

¹⁰⁵ Ld. Modelltvény 28. Cikk (3) bekezdését és A Vbt. 41. § (3) bekezdését.

¹⁰⁶ LÁBADY TAMÁS: *A magánjog általános tana*. Budapest, Szent István Társulat 2019. 160. SCHERER i. m. 566. VISEGRÁDY ANTAL: *Jogi Alaptan*. Budapest, Menedzser Praxis, 2015. 47.

három mozzanata tehát i) a tényállás megállapítása, ii) jogszabály értelmezése és iii) a határozat meghozatala.¹⁰⁷ A jogalkalmazás során általában komplex tény-, illetve jogkérdésekben kell állást foglalni a választottbíróknak. A tényállás megállapítása körében mérlegelni kell a felek egymásnak ellentmondó nyilatkozatait, a bizonyítékokat vagy adott esetben azt a tényt, hogy valamelyik fél nem bocsájtotta azokat rendelkezésre, stb. Emellett sokszor nem egyértelmű, hogy mi minősül tény-, illetve jogkérdésnek. Ekörben érdemes visszautalni a II.5. pont alatt említett két döntés előrejelzési kísérletre. Az MI-nek mindkét kísérletnél egyszerű, bináris (0 vagy 1) kérdésben kellett állást foglalnia. Az EJEB döntéseinél az MI-nek nem kellett tényállást megállapítania, hanem a bíróság által megállapított tényállást használta fel az előrejelzéshez.¹⁰⁸ Az USA Legfelsőbb Bíróságának döntéseivel kapcsolatos vizsgálatból pedig a kutatók szándékosan mellőzték azokat az ügyeket, amikor a bíróság nem alsóbb fokú fórumok döntését vizsgálja, hanem ún. eredeti hatáskörében (*original jurisdiction*) jár el, mivel ezek során „a bíróságnak komplex és árnyalt tény-, illetve jogkérdésekben kell döntenie, melyeket nehezen lehet a bináris modellbe beilleszteni”.¹⁰⁹ Ugyanakkor a választottbírói eljárásokat – különösen a kereskedelmi választottbíráskodás területén – pont az ügyek sokszínűsége jellemzi. Emellett nagyon hangsúlyos szerepe van a helyes tényállásmegállapításnak és jogalkalmazásnak, mivel egyfokú eljárásról van szó. A jelenlegi gépi tanulás alapú MI algoritmusok működése azonban nehezen illeszthető a jogalkalmazás fogalmi körébe, mivel nem az ügy egyedi tényeire vonatkoztatják az általános jogszabályt logikai alapon (*dedukció*), hanem alapvetően a korábban eldöntött ügyekből számított statisztikai valószínűségek alapján jutnak valamilyen következtetésre (*indukció*).¹¹⁰ E kérdés részletesebb vizsgálata azonban már túlmutat a jelen tanulmány keretein.

IV. Összefoglalás

A fentiek alapján megállapítható, hogy az MI a választottbíráskodás számos területén komolyan támogatja az eljárást, azonban az emberi választottbírók lecserélésének több technológiai és jogi korlátja is van. Míg a fentiekben említett első két jogi korlát jogalkotással viszonylag egyszerűen leküzdhető, kérdéses, hogy egyrészt a mesterséges intelligencia – jelenlegi fejlettségi szintjén – választottbíróként miként tudná biztosítani az ún. *due process* követelményét, azaz a felek jogát arra, hogy az ügyüket valóban előadhassák. Másrésztől – különösen az ún. feketedoboz jelenség alapján – kétséges lehet, hogy az MI által adott döntés indokolása elfogadható-e, illetve beszélhetünk-e egyáltalán jogalkalmazásról egy gépi tanuláson alapuló mesterséges intelligencia esetében. Fentiek alapján, jóllehet napjainkban a mesterséges intelligencia a választottbíráskodás számos területén hatékonyan tudja támogatni a választottbírók munkáját, kétséges, hogy rövid időn belül képes lesz kispadra küldeni a természetes személy választottbírókat.

---

¹⁰⁷ VISEGRÁDY: i. m. 42-46.

¹⁰⁸ SCHERER i. m. 548.

¹⁰⁹ SCHERER i. m. 553.

¹¹⁰ SCHERER: i. m. 567.

Boóc Ádám¹¹¹

A Hong Kong Arbitration Ethical Rules és az IBA Guidelines on Conflict of Interest in International Arbitration kapcsolódási pontjai. Hasonlóságok és eltérések

-
1. Bevezető gondolatok
  2. A Hong Kong Code of Ethical Conduct bemutatása
  3. Az IBA Guidelines szerkezeti elemei és jogpolitikai háttere
  4. A HKIAC Code of Ethical Conduct és az IBA Guidelines közötti dogmatikai és gyakorlati párhuzamok
  5. Kritikai értékelés
-

**ARBITRATION IS ONLY AS GOOD AS ITS ARBITRATORS –
A VÁLASZTOTTBÍRÁSKODÁS CSUPÁN ANNYIRA LEHET JÓ,
AMENNYIBEN AZ ABBAN RÉSZTVEVŐ VÁLASZTOTTBÍRÁK.¹¹²**
ERRE TEKINTETTEL ÁLLÁSPONTOM SZERINT A
VÁLASZTOTTBÍRÓK SZEMÉLYÉVEL KAPCSOLATOS EGYES
KÉRDÉSEKET, JELESÜL A VÁLASZTOTTBÍRÁK
PÁRTATLANSÁGÁNAK ÉS FÜGGETLENSÉGÉNEK BIZONYOS
SZEGMENSEIT LÉNYEGES TISZTÁZNI.

---

¹¹¹ PROF. DR. BOÓC ÁDÁM, DSc, nemzetközi és tudományos dékánhelyettes, intézetvezető egyetemi tanár (Magánjogi Tudományok Intézete, KRE ÁJK), e-mail: booc.adam@kre.hu

¹¹² Lásd: D. HACKING: Arbitration is only as good as its arbitrators. In: S. KRÖLL, L.A. MISTELIS, P. PERALES VISCASILLAS & V. ROGERS (eds): Liber Amicorum Eric Bergsten. International Arbitration and International Commercial Law: Synergy, Convergence and Evolution. The Hague, 2011. 223-230. o.

1. Bevezető gondolatok

A választottbíráskodás mint a nemzetközi kereskedelmi jogviták egyik legfontosabb alternatív vitarendezési fóruma, nem csupán jogi, hanem etikai dimenzióval is bír. A választottbírók pártatlansága, függetlensége és integritása a rendszer legitimitásának alapfeltétele. A globalizálódó gazdasági kapcsolatok, valamint a különböző jogi kultúrák összetalálkozása szükségszerűvé tette az etikai normák egységesítésére irányuló törekvéseket.

Arbitration is only as good as its arbitrators – a választottbíráskodás csupán annyira lehet jó, amennyiben az abban résztvevő választottbírók.¹¹³ Erre tekintettel álláspontom szerint a választottbírók személyével kapcsolatos egyes kérdéseket, jelesül a választottbírók pártatlanságának és függetlenségének bizonyos szegmenseit lényeges tisztázni.

A nemzetközi választottbíráskodásban a megválasztásra kerülő, és a választottbíróági eljárásban választottbíróként eljáró személlyel szemben alapvető elvárásként fogalmazódik meg a függetlenség (*independence*) és a pártatlanság (*impartiality*) elve.¹¹⁴ A nemzetközi szakirodalomban több jelentős példát is láthatunk arra vonatkozóan, miként kísérelték meg meghatározni eme kettő – *prima facie* talán könnyen körülhatárolhatónak tűnő, ám a valóságban rendkívül összetett jelentéstartalommal bíró – fogalmat. Megítélésünk szerint igen jó meghatározást tartalmaz Alan Redfern és Martin Hunter a nemzetközi kereskedelmi választottbíráskodás gyakorlatában már-már ikonikusnak tekinthető szakkönyve az alábbiak szerint:

*"In previous editions of this book, a distinction was drawn between »independence« an »impartiality«. However, since the third edition was published, there has been a distinct trend towards viewing these two elements as the opposite side of the same coin. There has therefore been a move towards considering them as a »package«, and to use them as parallel tools for assessing the potential or actual bias. They are rarely used on their own, individually, but are usually joined together as a term of art. It is generally considered that »dependence« is concerned exclusively with questions arising out of the relationship between an arbitrator and one of the parties, whether financial or otherwise. This is considered to be susceptible to an objective test, because it has nothing to do with an arbitrator's (or prospective arbitrator's) state of mind. ... By contrast the concept of »impartiality« is considered to be connected with actual or apparent bias of an arbitrator - either in favour of one of the parties or in relation to the issues in dispute. Impartiality is thus a subjective and more abstract concept than independence in that it involves primarily a state of mind."*¹¹⁵

A fenti citátum alapján elmondható, hogy a függetlenség hiánya, a függőség (*dependence*) a választottbíró és valamelyik fél közötti tényleges kapcsolatból vezethető le, azaz objektív természetű,

---

¹¹³ Lásd: D. HACKING: Arbitration is only as good as its arbitrators. In: S. KRÖLL, L.A. MISTELIS, P. PERALES VISCASILLAS & V. ROGERS (eds): Liber Amicorum Eric Bergsten. International Arbitration and International Commercial Law: Synergy, Convergence and Evolution. The Hague, 2011. 223-230. o.

¹¹⁴ Erről összefoglalóan magyar nyelven lásd: Boóc Á.: Nemzetközi kereskedelmi választottbíráskodás. A választottbíró megválasztása és kizárása. Budapest, 2009.

¹¹⁵ Lásd: A. REDFERN - M. HUNTER: *Law and Practice of International Commercial Arbitration*. London, 2004⁴. 170. o.

hiszen tényekkel, körülményekkel leírható, megvizsgálható. Ezzel szemben a pártatlanság hiánya (*lack of impartiality*) akkor jelentkezik, amikor a választottbíró az eljárás során valamely fél számára kedvez, avagy az ügygel kapcsolatban sajátos hozzáállással rendelkezik, mely nyilván befolyásolja az eljárás során végzett tevékenységét is. Ekként a pártatlanság hiánya inkább szubjektív szempontok szerint írható le, és elsődlegesen a választottbíró egyfajta szellemi beállítódását (*state of mind*) jelenti.

A függetlenség meghatározásával összefüggésben igen szellemesnek tekinthető a genfi Pierre Lalive megfogalmazása az alábbiak szerint: *Independence implies the courage to displease, the absence of any desire, especially for the arbitrator appointed by a party, to be appointed once again as an arbitrator.*

Ennek megfelelően akkor beszélhetünk függetlenségről, ha a választottbíró mer az általa jelölt féllel szembenő álláspontot elfoglalni, annak tudatában is, hogy ez magában hordozza annak az esélyét, hogy a jövőben őt a fél nem fogja választottbíróknak jelölni. Megítélésünk szerint ez igen jól mutat rá a választottbírói feladat és hivatás mibenlétére is.¹¹⁶

A választottbírói összeférhetetlenségére vonatkozó nemzetközi jogegységesítési eljárások közül kiemelkedik egyrészt a *Hong Kong International Arbitration Centre* (HKIAC) által kibocsátott *Code of Ethical Conduct for Arbitrators*, másrészt az *International Bar Association* (IBA) által 2004-ben készített, 2014-ben és 2024-ben módosított *Guidelines on Conflicts of Interest in International Arbitration*).

Mindkét dokumentum célja, hogy biztosítsa a választottbírói tevékenység átláthatóságát, a bizalom fenntartását, valamint az eljárások integritásának megőrzését. Ugyanakkor eltérő hangsúlyokat és módszertani megközelítéseket alkalmaznak: míg a HKIAC szabályzata egy átfogó etikai kódexet kínál, addig az *IBA Guidelines* egy gyakorlatorientált, esetrendszerű iránymutatás. Természetesen egyéb választottbírói intézmények is rendelkeznek külön etikai elveket tartalmazó szakmai anyagokkal. Ilyen például a *Singapore International Arbitration Centre* (SIAC), amely egy *Code of Ethics* című iránymutatást készített.¹¹⁷ A Nemzetközi Kereskedelmi Kamara (*International Chamber of Commerce*) ICC 2021-ben készített egy ezzel összefüggő ajánlást.¹¹⁸

A tanulmány célja e két dokumentum részletes összevetése, azok dogmatikai és jogpolitikai összefüggéseinek feltárása, valamint annak vizsgálata, miként járulnak hozzá a választottbíráskodás etikai egységesüléséhez.

---

¹¹⁶ A választottbíró megválasztásához és kizárásához a magyar jogban lásd különösen: Á. Boóc: *Some Basic Questions of Hungarian Arbitration Law*. Oradea – Nagyvárad, 2023. 29 – 41. o.; Boóc Á.: *A választottbíró megválasztása és kizárása – választottbírói ítéletek érvénytelenítése néhány külföldi jogrendszerben*. In: Schmidt R. (szerk.): *Választottbíráskodás és alternatív vitarendezési módok*. Budapest, 2024. 101 – 114. o.

¹¹⁷ Lásd: <https://siac.org.sg/code-of-ethics-for-an-arbitrator> (A letöltés ideje: 2025. 11. 05.)

¹¹⁸ Lásd: <https://iccwbo.org/wp-content/uploads/sites/3/2020/12/icc-note-to-parties-and-arbitral-tribunals-on-the-conduct-of-arbitration-english-2021.pdf> (A letöltés ideje: 2025. 11. 05.)

2. A Hong Kong *Code of Ethical Conduct* bemutatása

A HKIAC által elfogadott *Code of Ethical Conduct* egy nagyon szignifikáns, átfogó választottbírói etikai kódex az ázsiai régióban. A szabályzat célja, hogy meghatározza a Hongkongban – illetve a HKIAC eljárási szabályai szerint – eljáró választottbírók etikai kötelezettségeit, a kinevezés előtti és alatti magatartási elvárásokat, valamint a felek és a társválasztottbírók irányában fennálló kommunikációs és titoktartási kötelezettségeket.

A szabályzat központi alapelvei a következők:

1. **Pártatlanság és függetlenség** – a választottbíró nem lehet sem tényleges, sem látszólagos érdekellentétben a felekkel vagy képviselőikkel. E követelmény megsértése a választottbíró kizárását vagy a döntés érvénytelenségét eredményezheti.
2. **Integritás és szakmai tisztesség** – a választottbíró köteles kerülni minden olyan magatartást, amely a választottbíráskodás tekintélyét sértené.
3. **Titoktartás** – az eljárás során megszerzett információk bizalmas kezelése mind az eljárás, mind az ítélelhozatal után is fennáll.
4. **Hatékony és eljárási tisztesség** – a választottbíró köteles a jogvita ésszerű időn belüli, költséghatékony lefolytatására, és a felek egyenlő elbánásának biztosítására.

A HKIAC szabályzata külön figyelmet fordít a *duty of disclosure* részletes meghatározására. A választottbíró már a kinevezés elfogadása előtt köteles feltárni minden olyan körülményt, amely a függetlenségét vagy pártatlanságát érintheti. E kötelezettség folytonos jellegű: ha az eljárás során új tény merül fel, arról haladéktalanul értesíteni kell a HKIAC-ot és a feleket.

Érdekes sajátosság, hogy a HKIAC dokumentuma a **hatékony** mint etikai követelményt is kodifikálja, amely más etikai szabályzatokban ritkábban jelenik meg ilyen hangsúlyosan. Ez Hongkong választottbírói gyakorlatának pragmatikus, gazdasági szemléletét tükrözi.

3. Az *IBA Guidelines* szerkezeti elemei és jogpolitikai háttere

Nagyon érdekes szempontrendszerre mutat rá egy 1991-ben megjelent előadásában Albert Jan van den Berg rotterdami professzor a kizárási eljárások vonatkozásában.

Hangsúlyozza, hogy felmerülhet a kérdés, miért nőtt meg ennyire a hivatalos kizárási eljárások száma a nemzetközi választottbíráskodásban. Véleménye szerint ennek a növekedésnek négy valószínű oka van:

- a) Az első ok az lehet, hogy szigorúbbá vált az értelmezés arra nézve, mit jelent a pártatlanság és függetlenség követelménye.
- b) A második ok az lehet, hogy bizonyos országokból származó felek, akik korábban nem, vagy csak ritkán vettek részt nemzetközi választottbíráskodásban, félreértik a pártatlanság és függetlenség követelményeit az általuk kijelölt választottbírók tekintetében.
- c) A harmadik ok az lehet, hogy a választottbíró elleni kifogás hatékony késleltető taktikaként szolgálhat. Egy ilyen kifogás pszichológiai hatással is lehet a kifogásolt választottbíróra. Még ha a kifogást el is utasítják, egyes felek úgy gondolják, hogy maga a kifogás ténye azt az eredményt

hozza, hogy a választottbíró ezután pártatlanabban és függetlenebben jár el, mint korábban. A harmadik ok egy változata az, amikor egy fél szándékosan olyan választottbíróat nevez ki, aki nélkülözi a pártatlanságot és függetlenséget, hogy ezzel akadályozza a választottbírói eljárást.

- d) A negyedik ok pedig az lehet, hogy a kifogási eljárások számának növekedése annak az általános tendenciának a része, amely szerint korunkban a nemzetközi választottbíráskodás egyre inkább formalizálódik és peres jellegűvé válik eljárási szempontból.¹¹⁹

Mindezek a kérdések is indokolhatták azt, hogy felmerült egyfajta nemzetközi jogegységesítési igény az összeférhetlenség szabályozására a nemzetközi kereskedelmi eljárásban. Ennek eredménye az *IBA Guidelines on Conflicts of Interest in International Arbitration* (a továbbiakban: *IBA Guidelines*), mely, mely 2004. május 22-én került elfogadásra, majd 2014. október 23-án, illetve 2024. május 25-én módosításra, habár nem tartalmazza a függetlenség és a pártatlanság fogalma meghatározását, mégis azzal foglalkozik, hogy e fogalmak gyakorlatban történő megjelenése a választottbírói eljárásban milyen problémákat vet föl, és azok hogyan kezelhetők.

Az *IBA Guidelines* célja a nemzetközi választottbírói eljárásban felmerülő érdekkonfliktusok, összeférhetlenségek kezelésére vonatkozó iránymutatás annak érdekében, hogy az egyre növekvő számú nemzetközi választottbírói eljárások hatékonyságát az egyes összeférhetlenségi esetek ne rontsák.¹²⁰

Az *IBA Guidelines*-t az IBA által felállított nemzetközi munkacsoport készítette. A bizottság tagjai között a világ legfontosabb jogcsaládjainak képviselői lehettek fel, melynek nyilvánvaló célja az volt, hogy az *IBA Guidelines* mint nemzetközi ajánlás a lehető legnemzetközibb karakterrel rendelkezzen. Az *IBA Guidelines* az alábbi szerkezeti egységekre osztható fel:

Bevezetés (*Introduction*)

I. rész: A pártatlansággal, a függetlenséggel és a tájékoztatással kapcsolatos általános elvárások (*General Standards Regarding Impartiality, Independence and Disclosure*)

II. rész: Az általános elvárások gyakorlati alkalmazása (*Practical Application of the General Standards*)

- A feltétlenül kizárást eredményező Piros Lista (*Non-Waivable Red List*)
- A nem feltétlenül kizárást eredményező Piros Lista (*Waivable Red List*)
- Narancssárga Lista (*Orange List*)
- Zöld Lista (*Green List*)

---

¹¹⁹ Albert Jan van den Berg *Report on the Challenge Procedure* című tanulmányának újraközlését lásd: T. VÁRADY – J. J. BARCELO III – A. T. VON MEHREN: *International Commercial Arbitration*. Minnesota, 1999. 378. o.

¹²⁰ Az IBA Guidelines internetes fellelhetősége a következő:

http://www.ibanet.org/Publications/publications_IBA_guides_and_free_materials.aspx#conflictsofinterest (A letöltés ideje: 2025. 10. 25.) Megjegyezzük, hogy az *IBA Guidelines* magyar nyelven - Kassainé Ince Borbála fordításában - hozzáférhető: KECSKÉS L. - LUKÁCS J. (szerk.): *Választottbírók könyve*. Budapest, 2012. 358-379. o. (Ez a fordítás értelemszerűen még a 2004. évi verzióra vonatkozik.

Bár meglepőnek tűnik, de a függetlenség, illetve pártatlanság fogalmát nem határozza meg az *IBA Guidelines*, annak elméleti definícióját vélhetőleg a szakirodalomra bízva. Figyelemre méltó ugyanakkor az, ahogyan az ajánlás a jogos kételyek, a *justifiable doubts* fogalmát határozza meg.

Az ajánlás szerint ahhoz, hogy jogos kételyekről beszélhessünk, az szükséges, hogy egy észszerűen gondolkodó harmadik fél arra a következtetésre jusson, hogy reális valószínűsége áll fenn annak, hogy a választottbíró az ügy érdemeitől eltérő más faktorok is befolyásolják döntése meghozatala során. Megítélésünk szerint ez a megfogalmazás igen közeli rokonságot mutat az angol jog által kidolgozott *Gough - test*hez, amely szintén az elfogulatlanság, pártatlanság fokmérője az angol esetjogban.¹²¹

Érdemes megjegyezni, hogy az ajánlás szerint a jogos kétely szükségképpen fennáll abban az esetben, amennyiben a választottbíró és a fél között azonosság áll fenn, abban az esetben, amennyiben a választottbírószáki eljárásban részt vevő valamelyik fél jogi képviselője a választottbíró, vagy amennyiben a választottbírónak jelentős pénzügyi vagy személyes érdeke áll fenn a jogvitával összefüggésben. Ezek tehát olyan esetek, amelyek egyértelműen és minden további vizsgálódás nélkül a választottbírói elfogultság megállapítását megalapozzák.

Véleményünk szerint az *IBA Guidelines* legértékesebb pontja a II. rész, amely azokat a potenciális esetköröket foglalja össze, melyek megalapozhatják a függetlenség - pártatlanság hiányát. Az ajánlás szerkesztői a nemzetközi közlekedés színeinek megfelelően három listát állítottak össze.¹²² A piros lista jelenti azokat az eseteket, amikor is minden esetben a függetlenség hiánya fennáll, itt azonban létezik egy fontos distinkció. A *non - waivable* Red List esetkörének fennállása esetén a feleknek – a szabály voltaképpen kógenáciájából adódóan – nincsen arra lehetőségük, hogy eltekintsenek a választottbíró kizárásától, mivel ezek az esetkörök olyan jelentős mértékben sértik a választottbírószáki eljárás tisztességes lefolytatását, hogy nem lehetséges a választottbíró kizárásának kezdeményezésétől eltekinteni.

A *waivable* Red List lényege, hogy ebben az esetben – bár igen súlyos kizárási okról van szó –, amennyiben mindkét fél ezzel egyetért, el lehet tekinteni a jogkövetkezmények alkalmazásától. Valójában ugyanakkor megítélésünk szerint ennek gyakorlati jelentősége csekély, hiszen az itt szereplő esetkörök is meglehetősen súlyosak ahhoz, hogy bekövetkezésük esetén ama fél, amelyre nézve sérelmes lehet a választottbíró eljárása, hozzájárulna az eljárás további lefolytatásához.

Megjegyezzük egyebekben, hogy az itt szabályozott esetkörök is vannak annyira súlyosak, hogy amennyiben ilyen körülmények mellett kerülne lefolytatásra az eljárás, majd meghozatalra az ítélet, akkor ez akár alapot adhatna a választottbírószáki ítélet rendes bíróság előtt történő érvénytelenítésére

---

¹²¹ Ezzel kapcsolatban lásd különösen: Boóc Á.: *A választottbíró megválasztása és kizárása az angol jogban*. Jogtudományi Közlöny 64 (2009). 160 - 169. o.; A választottbírószáki ítélet érvénytelenítéséről az angol jogban lásd: Boóc Á.: *A választottbírószáki ítéletek érvénytelenítése az angol jogban*. Magyar Jog 66 (2019). 460-467. o.

¹²² Ezzel kapcsolatban lásd: Kiss K.: *A választottbíróval szembeni kizárási indítvány*. Gazdaság és Jog 15 (2007). 26. o.

közrendbe ütközés jogcímén.¹²³ Más kérdés az, hogy amennyiben a *waivable Red List*-be tartozó esetről van szó, és mindkét fél lemondott a kifogás jogáról, választottbíróági kizárási eljárás kezdeményezéséről, akkor a későbbiekben az ítélet birtokában az ítélet érvénytelenítésére irányuló eljárás azon a jogcímen, hogy a választottbíróági tanács összetétele a közrenddel ellentétes, minden valószínűség szerint a *contra factum proprium* jogelvét is sértené.

A Narancssárga Lista olyan helyzeteket sorol fel, amelyek – az ügy tényeinek függvényében – a felek személyében jogos kétségeket ébreszthetnek a választottbíró pártatlansága vagy függetlensége tekintetében, ezért a választottbírátnak ezekben az esetekben feltárási kötelezettség (*disclosure obligation*) terheli.

A Zöld Lista esetköreinél a bizottság értelmezésében nem áll fenn tényleges érdekkonfliktus, ennél fogva a választottbíróknak feltárási kötelezettsége sincsen.

Az egyes esetkörök alá szubszumálható körülmények az alábbiak szerint foglalhatóak össze.

Non - waivable Red List (Kötelező, feltétlenül kizárást eredményező Piros Lista)

- Amennyiben a peres fél és a választottbíró között azonosság áll fenn, vagy a választottbíró jogi képviselője annak a személynek, amely az eljárásban peres fél;
- Amennyiben a választottbíró valamelyik fél ügyvezetője, igazgatója, felügyelő bizottsági tagja vagy hasonló irányító befolyással rendelkezik valamely félben;
- Amennyiben a választottbíróknak jelentős anyagi érdeke fűződik valamely félhez vagy a jogvita kimeneteléhez;
- Amennyiben a választottbíró rendszeresen ad jogi tanácsot az őt jelölő jogi félnek vagy annak leányvállalatának, és a választottbíró vagy ügyvédi irodája ebből jelentős bevételre tesz szert.

Waivable Red List (A lemondás jogát fenntartó, nem feltétlenül kizárást eredményező Piros Lista)

- A választottbíró kapcsolata a jogvitával;
- A választottbíró közvetlen vagy közvetett érdeke a jogvitában;
- A választottbíró kapcsolata a felekkel vagy a jogi képviselőkkel.

Orange List (Narancssárga Lista)

---

¹²³ A közrendbe ütközés, a közrend nemzetközi fogalma vonatkozásában a magyar szakirodalomban lásd: BURIÁN L.: *Gondolatok a közrend szerepéről*. In: *Magister artis boni et aequi. Studia in Honorem Németh János.* (szerk.: KISS D, - VARGA I.) Budapest, 2003. 99-122. o. KECSKÉS L.: "Jó lovassal a nyeregben a zabolátlan ló is megfegyelmehető". *A közrend fogalmáról két bírósági határozat alapján*. In: *Tanulmányok Dr. Földvári József professzor 80. születésnapja tiszteletére* (szerk.: GÁLI L. - HORNYÁK Sz.). Pécs, 2006. 129-153. o.. RAFFAI K.: *A közrend a kereskedelmi választottbíráskodásban*. *Külgazdaság*, 2007/1-2. Jogi melléklet. 1-12. o.; KECSKÉS L. - NEMESSÁNYI Z.: *Magyar közrend - nemzetközi közrend - közösségi közrend*. *Európai Jog*. 2007. évi 3. sz. 21-38. o.; BOÓC Á.: *A választottbíróági ítéletek érvénytelenítése a közrendre (public policy) hivatkozással az Amerikai Egyesült Államokban*. In: *Ünnepi tanulmányok Sárközy Tamás 70. születésnapjára.* (szerk.: NÓTÁRI T.) Szeged, 2010. 33-47. o. Á. BOÓC: *Observations on the Definitions of Public Policy (Ordre Public) in Swiss Arbitration Law*. *Acta Juridica Hungarica*, 2012/3. 181-192. o.; BOÓC Á.: *A választottbíróági ítéletek érvénytelenítése*. Budapest, 2018. 178-193. o.

- Valamelyik fél részére korábban nyújtott szolgáltatás;
- Valamelyik fél részére folyamatban lévő szolgáltatásnyújtás;
- Kapcsolat egy választottbíró és egy másik választottbíró vagy jogi képviselő között;
- Kapcsolat egy választottbíró és valamelyik fél, vagy valamely, az eljárásban érintett személy között;
- Más körülmények.

Green List (Zöld Lista)

- Korábban kifejtett jogi álláspontok;
- Egyik féllel szemben korábbi szolgáltatások, korábbi eljárás;
- Valamelyik fél számára folyamatban lévő egyes szolgáltatások;
- Kevésbé jelentős kapcsolat valamelyik választottbírával, vagy valamelyik fél jogi képviselőjével;
- Kevésbé jelentős kapcsolat a választottbíró és valamelyik fél között.

Érdemes megemlíteni, hogy a *Guidelines* 2014-es verziójában már *mutatis mutandis* már megjelent az is, hogy amennyiben a választottbíró és valamelyik fél valamilyen internetes *social media* felületen egymás ismerősei, az a Zöld Lista esetkörébe tartozik. (Ezt értelemszerűen fenntartotta a 2024. évi verzió is.)

Az *IBA Guidelines* egyensúlyt igyekszik teremteni az objektív függetlenség és a szubjektív bizalom követelményei között. A dokumentum deklarálja, hogy „nem az a döntő, vajon a választottbíró ténylegesen elfogult-e, hanem az, hogy egy ésszerű harmadik fél a rendelkezésre álló információk alapján alaposan feltételezheti-e az elfogultság lehetőségét”.

Az *IBA Guidelines* emellett részletes iránymutatást ad a *duty of disclosure* terjedelmére, kimondva, hogy a választottbíró köteles feltárni minden olyan körülményt, amely a felek szemszögéből ésszerű kétséget ébreszthet függetlensége iránt – még akkor is, ha a választottbíró maga nem érzi magát elfogultnak.

Jogpolitikai szempontból az *IBA Guidelines* az önszabályozó szakmai közösség terméke, amely a különböző jogrendszerekből érkező választottbírók egységes gyakorlatát kívánja előmozdítani. Ezzel a *soft law* egyik legsikeresebb példájává vált, amelynek rendelkezései gyakran *de facto* standardként érvényesülnek még akkor is, ha a felek nem hivatkoznak rá kifejezetten az eljárási szabályokban.

Érdemes kiemelni, hogy egyes választottbírói intézmények az *IBA Guidelines*-tól független módon önálló összeférhetetlenségi szabályzatokat alkottak. Ilyen például a *Singapore International Arbitration Centre* (SIAC), amely egy *Code of Ethics* című ajánlást készített¹²⁴. Az ICC 2021-ben készített egy ezzel összefüggő ajánlást.¹²⁵ Ilyen természetesen a jelen tanulmány tárgyát képező Hong Kong-i választottbírói etikai kódex is. (*HKIAC Code of Ethical Conduct.*)¹²⁶

A *Code of Ethical Conduct* azokra a választottbírókra vonatkozó kötelező magatartási normákat tartalmaznak, akik az HKIAC paneljén vagy listáján szerepelnek, illetve az HKIAC eljárási szabályzat

¹²⁴ Lásd: <https://siac.org.sg/code-of-ethics-for-an-arbitrator> (A letöltés ideje: 2025. 11. 05.)

¹²⁵ Lásd: <https://iccwbo.org/wp-content/uploads/sites/3/2020/12/icc-note-to-parties-and-arbitral-tribunals-on-the-conduct-of-arbitration-english-2021.pdf> (A letöltés ideje: 2025. 11. 05.)

¹²⁶ Lásd: <https://www.hkiac.org/arbitration/arbitrators/code-of-ethical-conduct> (A letöltés ideje: 2025. 11. 05.)

szerinti választottbíróági eljárásban járnak el választottbíróként.¹²⁷ Ugyanakkor a felek természetesen a választottbíróági klauzulában, a választottbíróági megállapodásban a *Code of Ethical Conduct* alkalmazásával kapcsolatban akár eltérő szabályokban is megállapodhatnak.¹²⁸ Az újabb, 2024-es kiadású *HKIAC Administered Arbitration Rules* ugyanakkor egyértelműen erősítik az integritással, pártatlansággal, arbitrátorok felelősségével, információ-biztonsággal és eljárási hatékonysággal kapcsolatos rendelkezéseket, jelezvén, hogy az etikai dimenzió jelentősége növekszik.

A HKIAC weboldala maga is elemzi a *Code of Ethical Conduct* jelentőségét. Kiemeli, hogy egy választottbírónak három feladata van.

1. A felek által előírt kötelezettségek;
2. A törvény által előírt kötelezettségek;
3. Etikai kötelezettségek.¹²⁹

Amikor egy választottbíró választottbíróági eljárást folytat le, szigorú erkölcsi és etikai kötelezettségei vannak a tisztességes és pártatlan eljárásra, valamint a HKIAC választottbírókra vonatkozó magatartási kódexének betartására.

Ha a HKIAC testületében vagy választottbírói listáján szereplő választottbíró nem tartja be a fent vázolt kötelezettségek bármelyikét, a kinevezési bizottság saját belátása szerint indoklás nélkül eltávolíthatja a választottbírókat a HKIAC testületéből vagy választottbírói listájáról.¹³⁰

4. A HKIAC *Code of Ethical Conduct* és az *IBA Guidelines* közötti dogmatikai és gyakorlati párhuzamok

A *HKIAC Code of Ethical Conduct* és az *IBA Guidelines* közötti kapcsolat egyfajta funkcionális komplementaritásként írható le. Mindkét dokumentum ugyanazt a célt – a választottbíráskodásba vetett bizalom fenntartását – szolgálja, ám eltérő normatív eszköztárral és regionális beágyazottsággal. A *HKIAC Code of Ethical Conduct* szabályai az alábbiak szerint foglalhatóak össze.

Az első szabály értelmében a választottbíró köteles az eljárás minden szakaszában a felek között tisztességesen és pártatlanul eljárni.

A második szabály szerint a választottbíró nem lehet elfogult, és köteles nyilvánosságra hozni minden olyan érdekeltséget vagy kapcsolatot, amely befolyásolhatja pártatlanságát, vagy amely ésszerűen

---

¹²⁷ Kiemelést érdemel, hogy a HKIAC rendszerében megkülönböztetjük a Panel-t és a List-et. A Panel a nagyobb tapasztalattal rendelkező, lényegében senior választottbírákat tartalmaz, míg a Listre a kisebb nemzetközi jártassággal bíró választottbírák is fel tudnak kerülni. Lásd:

<https://www.hkiac.org/arbitration/arbitrators#HKIAC's%20Panel%20and%20List%20of%20Arbitrators> (A letöltés ideje: 2025. 11. 05.)

¹²⁸ Ez külön érdekes lehet például egy aszimmetrikus választottbíróági kikötés esetében. Az aszimmetrikus választottbíróági kikötésekhez összefoglalóan lásd: Schmidt R.: *A nemzetközi fórumválasztás szabadsága és korlátai. Aszimmetrikus joghatósági és választottbíróági megállapodások*. Budapest, 2024.

¹²⁹ Ezzel kapcsolatban lásd: A. REDFERN - MARTIN HUNTER: *Law and Practice of International Commercial Arbitration*. London, 1991², 262 – 271. o.

¹³⁰ Lásd: <https://www.hkiac.org/arbitration/arbitrators#HKIAC's%20Panel%20and%20List%20of%20Arbitrators> (A letöltés ideje: 2025. 11. 05.)

elfogultság vagy részrehajlás látszatát keltheti. Ez folyamatos kötelezettség, amely a választottbíráskodás befejezéséig fennáll. Az ilyen közzététel elmulasztása önmagában elfogultság látszatát keltheti, és kizárás alapjául szolgálhat. Ez egy nagyon lényeges, és szigorú feltételrendszerrel jelentő mozzanat, hiszen a feltárás elmulasztása önmagában kiválthatja a kizárást.

A választottbíró nem engedheti, hogy külső nyomás, a kritika félelme vagy bármilyen formájú önérdek befolyásolja döntéseit. A választottbíró minden benyújtott kérdést alapos mérlegelés és saját pártatlan ítélőképességének gyakorlása után dönt el.

A választottbíró a felekkel való kommunikáció során kerülnie kell a helytelenséget vagy a helytelenség látszatát. A választottbíró és a felek között nem lehet magánjellegű kommunikáció az ügy lényegi kérdéseiről. A tárgyaláson kívüli minden kommunikációnak írásban kell történnie. Minden levelezés magánjellegű és bizalmas marad, és a felek beleegyezése nélkül nem másolható másnak, csak a vita feleknek.

A választottbíró nem fogadhat el sem közvetve, sem közvetlenül ajándékot vagy jelentős vendéglátást a választottbíráskodás bármelyik felétől, kivéve, ha a többi fél is jelen van és/vagy beleegyeznek.

A harmadik szabály szerint a választottbíró csak akkor fogadhatja el a kinevezést, ha rendelkezik az ügghöz szükséges megfelelő tapasztalattal és képességekkel, valamint a választottbíráskodás lefolytatásához szükséges idővel.

A negyedik szabály szerint a választottbíró hűségese, lojálisnak kell lennie a tisztségéhez tartozó bizalmi és titoktartási kötelezettséghez.

Az ötödik szabály értelmében a választottbíró díjazása és költségei az ügy összes körülményeit figyelembe véve ésszerűek kell, hogy legyenek. A választottbíró köteles a felek számára közölni és magyarázni a díjazás és a költségek alapját. Ennek a díjazás átláthatósága, tervezhetősége miatt van nagy jelentősége.

A hatodik szabály a választottbírók nyilvánosságra hozhatják szakértelmüket és tapasztalatukat, de nem kérhetik aktívan, hogy őket a választottbíróknak jelöljék.

Álláspontom szerint feltétlenül kiemelés érdemel a harmadik szabály, melynek értelmében a választottbíró csak akkor fogadhatja el a kinevezést, ha rendelkezik az ügghöz szükséges megfelelő tapasztalattal és képességekkel, valamint a választottbíráskodás lefolytatásához szükséges idővel. Ez azt jelenti, hogy a választottbíróknak a kinevezés elfogadása során *feltétlenül mérlegelnie kell azt is*, hogy van-e elegendő jártassága, képessége ahhoz, hogy az adott ügyben mint választottbíró eljárjon, azaz egyfajta alkalmassági tesztet is le kell folytatnia. Technikai szempontból pedig azt is figyelembe kell vennie, hogy egyéb elfoglaltságai lehetővé teszik-e, hogy az ügy ellátásához szükséges időt ténylegesen az ügynek tudja-e szentelni.

Mindkét dokumentum a választottbírói pártatlanságot és függetlenséget tekinti a legfőbb etikai követelménynek, de eltérően alkalmazza azokat, meghatározást egyik szabályzat sem ad a fogalmakra.

- Az **IBA Guidelines** a pártatlanságot az *“appearance of bias”* elvével közelíti meg: azaz nemcsak a tényleges, hanem adott esetben a látszólagos elfogultság is kizáró ok lehet. Ez a teszt az angolszász *reasonable third person* mércéjére épül.
- A **HKIAC Code** inkább a **valós vagy potenciális érdekellentétek** konkrét feltárására összpontosít. A szabályzat nem tartalmaz olyan kazuisztikus felsorolást, mint az IBA háromszínű listás rendszere.

Mindkét rendszer egyik központi eleme a *duty of disclosure*, azaz a függetlenséget érintő körülmények bejelentési kötelezettsége, melyet az alábbiak szerint foglalhatunk össze.

Szempont	IBA Guidelines	HKIAC Code
Időtartam	Folyamatos, az eljárás egészében fennáll	Szintén folytonos jellegű, de a HKIAC-ot is értesíteni kell
Módszer	Példálózó listák (zöld, narancs, piros)	Általános, elvi megfogalmazás
Cél	Globális gyakorlat egységesítése	HKIAC-adminisztrált eljárások bizalmának erősítése

A HKIAC tehát nem pusztán a korrupció, elfogultság vagy etikátlan magatartás kizárására törekszik, hanem voltaképpen az eljárási kultúra minőségének javítását is az etika körébe vonja. A feltárási kötelezettség kapcsán a HKIAC vonatkozásában kiemelés érdemel, hogy a közzététel elmulasztása önmagában elfogultság látszatát keltheti, és kizárás alapjául szolgálhat.

5. Kritikai értékelés

A nemzetközi választottbíráskodás etikai normái egyre inkább konvergálnak, még ha formálisan különböző forrásokból is erednek. E folyamat három fő iránya figyelhető meg:

A „soft law” és az intézményi kódexek közeledése: Az IBA Guidelines globális elismertsége hatással volt a HKIAC, az SIAC és más intézmények etikai szabályainak kialakítására. A HKIAC Code több ponton – különösen a *disclosure* és az *impartiality* kapcsán – az IBA terminológiáját vette át, de saját jogi környezetéhez igazítva.

Az átláthatóság mint új etikai paradigma: Mindkét dokumentum középpontjába az átláthatóságot helyezi, amely a felek bizalmának alapja.

A kulturális kontextus szerepe: Az IBA Guidelines mögött a nyugati jogkultúra individualista megközelítése áll, míg a HKIAC Code az ázsiai régió olykor a kollektív felelősségen alapuló etikai szemléletét is tükrözi.

Ugyanakkor – figyelemmel Hong Kong erőteljes brit kulturális – történeti beágyazottságára, célszerű utalni a függetlenség és pártatlanság angol jog által elfoglalt álláspontra, mely tükröződik a nevezetes *Halliburton v. Chubb* ügyben született ítéletben: „[T]he duty to act independently and impartially involves arbitrators owing no allegiance to the party appointing them. Once appointed they are entirely independent of their appointing party and bound to conduct and decide the case fairly and impartially. They are not in any sense ... a representative of the appointing party or in some way responsible for protecting or promoting that party's interests.”¹³¹

A HKIAC Code és az IBA Guidelines összevetése jogelméleti-jogfilozófiai szempontból igazolhatja Varga Csaba jogfilozófus alábbi állítását is: „A jogra vetítve a fent mondottak azt látszanak jelenteni, hogy jogtudományunkban valóban szólhatunk tárgyunkról, a jogról, azonban mindig szelektív lesz az, hogy benne s róla miről tudunk egyáltalán beszélni.... Ehhez járul, hogy amennyiben tárgyunk nem merő

¹³¹ A *Halliburton v. Chubb* UKSC/2018/0100 ügy leírását lásd: <https://supremecourt.uk/cases/uksc-2018-0100> (A letöltés ideje: 2025. 10. 17.) A *Halliburton v. Chubb* ügy bemutatásához lásd: CH. VAJDA: *Chartered Institute of Arbitrators, London Keynote address 27 April 2023 What makes a good arbitrator?* *Arbitration: The Int'l J. of Arb., Med. & Dispute Mgmt* 89, no. 3 (2023) 229. o.

absztraktum, hanem bármi az élő és állandóan változó valóságból, úgy annak történelmi dimenziói és összehasonlítás útján megkülönböztethető megvalósulási formái voltaképpen eltérő tárgyakra történő utalást jelenthetnek, amik mögött különböző problémák külön és saját érzékenységgel megközelített és/vagy megközelítendő sokasága rejthet.”¹³²

Versenyképességi szempontból ugyanakkor roppant érdekes kérdés az, hogy amennyiben egy adott választottbíróági intézmény – esetünkben a HKIAC – a nemzetközi kereskedelmi választottbíróági rendszerben elfogadott IBA Guidelines-tól eltérő összeférhetlenségi szabályzatot dolgoz ki és alkalmaz, az vajon önmagában befolyásolni képes-e a választottbíróági intézmény népszerűségét, és hatással van-e arra, hogy a felek milyen gyakran kötik ki választottbíróági klauzuláikban. Miként utaltunk arra, a SIAC, a Szingapúri Nemzetközi Választottbíróági Centrum is rendelkezik önálló intézményi összeférhetlenségi szabályzattal.

Az önálló választottbírói összeférhetlenségi szabályozásra az igény a magyar szakirodalomban is felmerült. Faludi Zoltán, Csajági Tímea és Kozma Gábor közös cikkükben az alábbi megállapítást teszik: „[A fent kifejtettek alapján] látható, hogy az IBA irányelvek ugyan komoly súllyal és nagy relevanciával bírnak a nemzetközi szintéren, de nem kötelező erejűek, ily módon alkalmazásuk és értékelésük a választottbíróági tanács, az érvénytelenítési perben eljáró állami bíróság és a választottbíróági ítélet elismerése és végrehajtása során eljáró bíróság által eltérő lehet. Éppen ezért a választottbíróági intézmények számára kifejezetten előnyös lehet, ha saját összeférhetlenségi szabályokat dolgoznak ki és adnak ki ahelyett, hogy kizárólag az IBA irányelvekre hagyatkoznának. Ha az érdekkonfliktusra vonatkozó szabályok egyértelműen meghatározásra kerülnek egy, a választottbíróági intézmény által megalkotásra kerülő szabályrendszer révén, ez növelheti a kiszámíthatóságot és a választottbíróági intézménybe vetett bizalmat. Nem hagyható figyelmen kívül az sem, hogy az egyes államok jogi kultúrája, illetve piaci viszonyai sokszor specifikus helyzeteket teremthetnek. Az IBA irányelvek kifejezetten általánosabb jellegű, objektív érdekkonfliktussal terhelt helyzeteket nevesítenek, azonban az egyes államok, illetve az adott választottbíróági intézményt tipikusan kikötő felek jogi, kulturális és gazdasági háttere indokolhatja speciálisabb szabályok megalkotását.”¹³³

Jelen tanulmány írásakor folyamatban van a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara mellett szervezett Állandó Választottbíróóság önálló összeférhetlenségi szabályzatának előkészítése, amely, amennyiben egyszer véglegesítésre és elfogadásra kerül, a nemzetközi összeférhetlenségi standardek figyelembe vételével, de egyes hazai sajátosságok kiemelésével, azokra történő fókuszálásával alkalmas lehet a magyarországi választottbíróági vitarendezési kultúra érdemi befolyásolására és a magyarországi választottbíráskodás népszerűségének növelésére is.

---

¹³² Lásd: VARGA Cs.: *Tudomány és jogtudomány* Jogtudományi Közlöny, 2024/7-8 . 333. o.

¹³³ Lásd: FALUDI Z. – CSAJÁGI T. – KOZMA G.: *Összeférhetlenség szabályozása a kereskedelmi választottbíráskodásban*. Bulletin 2025/1. sz. 49. o. lásd: <https://mkik.hu/download/124/bulletin-2025-1-szam> (A letöltés ideje: 2025. 11. 05.)

ÚTIJELENTÉS AZ UNCITRAL WG II NEW YORKI ÜLÉSÉRŐL

2026. február 16-20.

Az Egyesült Nemzetek Szervezete Kereskedelmi Jogi Bizottsága

II. munkacsoport (Vitarendezés)

Nyolcvanharmaidik ülészak

New York, 2026. február 16-20.

Az üléseken online illetve a felvétel, jegyzőkönyv megtekintésével vettem részt.

I. Az elektronikus formában meghozott választottbíróági ítéletek iránti bizalom erősítése

A nemzetközi kereskedelmi választottbíráskodásról szóló mintatörvény (MAL) módosításai

1. A titkárság által a MAL módosításainak jóváhagyott szövegén végzett szerkesztési változtatások megvitatása során felmerült az a javaslat, hogy a 2. cikk (g) és (i) bekezdésének szövegébe illesszék be a határozatlan névelőt („a”), így az egyes rendelkezések vége a következőképpen hangzana: „adatüzenet útján.”
2. Eltérőek voltak a vélemények arról, hogy be kell-e illeszteni a 34. cikkbe egy új rendelkezést, amely kimondja, hogy a döntést nem lehet kizárólag azért hatályon kívül helyezni, mert elektronikus formában született. Egyrészt elhangzott, hogy egy ilyen beillesztés fokozná a 35. cikkel való összhangot, és egyértelműen kifejezné a papír alapú ítéletek és az elektronikus formában meghozott ítéletek közötti megkülönböztetésmentesség elvét. Megjegyezték, hogy a javasolt kiegészítés nem módosítaná a hatályos hatályon kívül helyezési okokat, hanem csupán tisztázná, hogy az ítélet formája önmagában nem képez hatályon kívül helyezési okot.
3. Másrészt elhangzott, hogy az elektronikus formátum nem szerepel a hatályon kívül helyezés okai között, és hogy a 34. cikk a választottbíróági ítélet elleni kizárólagos jogorvoslatként benyújtott hatályon kívül helyezési kérelmekre vonatkozik az ítélet meghozatalának helye szerinti joghatóság illetékes bíróságához vagy hatóságához. Elhangzott, hogy egy negatív megfogalmazás bevezetése zavart kelthet, megzavarhatja a 34. cikk szerkezetét és célját, és véletlenül azt sugallhatja, hogy az elektronikus formában meghozott ítélet egyébként releváns lehet a hatályon kívül helyezés okaként. Elhangzott továbbá, hogy a 34. és a 35. cikk különböző célokat szolgál, ezért nincs szükség azonos megfogalmazásra. Elhangzott

---

¹³⁴ Dr. Berzeviczi Attila, az UNCITRAL II. sz. munkacsoport - Magyarország szakértői képviselője, az MKIK mellett szervezett Állandó Választottbíróóság elnöke, ügyvéd

továbbá, hogy bármilyen pontosítást, ha szükségesnek ítélik, inkább a magyarázó megjegyzésben lehetne megtenni, mint magában a 34. cikkben.

4. A 34. cikkhez javasolt kiegészítés megvitatása kapcsán a munkacsoport azt is megvizsgálta, hogy szükséges-e megtartani a **„kizárólag”** szót ebben a kiegészítésben és a 35. cikk (3) bekezdésének jóváhagyott szövegében. Egyrészt támogatták a kifejezés megtartását azzal az indokkal, hogy az tükrözi a megkülönböztetésmentesség elvét, és egyértelművé teszi, hogy a választottbírósági ítélet elektronikus formája nem képezheti a hatályon kívül helyezés vagy az elismerés és végrehajtás megtagadásának kizárólagos alapját. Megállapították, hogy a „kizárólag” szó határoló funkciót tölt be, és összhangban áll az UNCITRAL elektronikus kereskedelemről szóló szövegeiben használt nyelvezettel. Másrészt aggodalmakat fogalmaztak meg azzal kapcsolatban, hogy a „kizárólag” kifejezés használata kétértelműséget és zavart okozhat, beleértve azt a bizonytalanságot is, hogy a döntés elektronikus formája más okokkal együtt alapul szolgálhat-e a hatályon kívül helyezéshez vagy az elismerés és végrehajtás megtagadásához. Ezért azt javasolták, hogy a kifejezést töröljék a zavar elkerülése érdekében, ideértve a külföldi választottbírósági ítéletek elismeréséről és végrehajtásáról szóló egyezmény (New York-i Egyezmény) értelmezésére vonatkozó ajánlás jóváhagyott szövegének rendelkező részét is. Továbbá javasolták, hogy a „kizárólag” kifejezést töröljék, és ezt a kérdést a 2. cikk módosításainak keretében kezeljék. Megállapították továbbá, hogy amennyiben a „kizárólag” kifejezést megtartják, annak jelentését és célját a magyarázó jegyzetben kell tisztázni. Válaszul elhangzott, hogy magának a törvény szövegének kell egyértelműnek lennie, és hogy a legfontosabb pontokat nem szabad kizárólag a magyarázó jegyzetre bízni.

5. Számos más szövegezési javaslatot tettek, többek között:

- A mondat egyszerűsítése azáltal, hogy az első mondatrészéből törlik a „elektronikus formában” kifejezést;
- A „kizárólag” kifejezés helyett a „kizárólagosan vagy egyéb módon” kifejezés használata;
- A mondat átfogalmazása.

6. Megbeszélés után a munkacsoport úgy döntött, hogy törli a 35. cikk (3) bekezdéséből az „elektronikus formában” kifejezésre történő első hivatkozást, így a szöveg a következőképpen fogalmaz: *„A választottbírósági ítéletet nem lehet kizárólag azért hatályon kívül helyezni, mert elektronikus formában készült.”*

II. Szimpózium a mesterséges intelligencia vitarendezésben való alkalmazásáról, valamint az arbitrációs eljárásokban történő távoli meghallgatásokra és a mediáció lefolytatására vonatkozó eljárási iránymutatások kidolgozásáról

7. A Bizottság kérésére ([A/80/17](#), para. 237), a kollokvium három külön panel keretében foglalkozott a mesterséges intelligencia alkalmazásával a vitarendezésben, valamint a távoli meghallgatásokra vonatkozó eljárási iránymutatások kidolgozásával a választottbírósági eljárásokban és a mediáció lefolytatásában.

1. panel: A választottbírók és a mesterséges intelligencia alkalmazása – Hatása az elismerésre és a végrehajtásra

8. A választottbíróági intézmények szempontjából a **London Court of International Arbitration (LCIA)** és az **American Arbitration Association – International Centre for Dispute Resolution (AAA-ICDR)** képviselői osztották meg tapasztalataikat, többek között bemutatták az „**Arbitrator**” nevű mesterséges intelligencia platformot. A vita során azt is megvizsgálták, hogy a bíróságok hogyan alkalmazzák a mesterséges intelligencia eszközeit potenciális döntéshozóként, valamint, hogy a felek hogyan használják azokat a bírósági eljárások során. Bemutatták a mesterséges intelligencia használatával kapcsolatos aggályokra adott válaszokat, beleértve a bíróságok által kiadott iránymutatásokat, valamint az intézményi és gondolkodóközpontok kezdeményezéseit. Hivatkoztak a **Chartered Institute of Arbitrators (CI Arb)** által kidolgozott iránymutatásokra. Megvitatták az **International Bar Association (IBA)** fejleményeit is, amely egy javasolt „közlekedési lámpa” rendszer kidolgozásán dolgozott annak tisztázására, hogy a választottbíróági eljárás életciklusának mely feladatait lehet mesterséges intelligencia eszközökre bízni. Ezenkívül a **Nemzetközi Kereskedelmi Kamara (ICC)** munkacsoportja azt vizsgálta, hogy a választottbírók hogyan használhatják a mesterséges intelligencia eszközeit, valamint az ilyen használatból adódó jogi és gyakorlati következményeket. Az utolsó előadás a meglévő UNCITRAL jogi keretrendszerrel és a mesterséges intelligencia eszközei által abban jelentett kihívásokkal foglalkozott, különös tekintettel a MAL-ra és a New York-i Egyezményre.

9. Megállapították, hogy a mesterséges intelligencia technológiájának gyors fejlődése megnehezítheti a hosszú távon érvényes iránymutató szövegek kidolgozását. Felvetődött, hogy célszerűbb lenne a meglévő iránymutatások és sablonok **harmonizálása**.

10. Az előadások során számos javaslat hangzott el, többek között az, hogy az UNCITRAL fontolóra vehetné a következőket

- A mesterséges intelligencia választottbíróági felhasználásának osztályozását (pl. adminisztratív, analitikus, generatív), megkülönböztetve az adminisztratív segítségnyújtást és a jogi érvelésben való érdemi részvételt, tisztázva a megengedett mesterséges intelligencia segítségnyújtás és a bírói funkciók megengedhetetlen átruházása közötti határt, valamint azonosítva a mesterséges intelligencia eszközök alacsony, közepes és magas kockázatú felhasználási módjait;
- Egy eljárási rendelkezés-eszköztár, amely rövid, a bíróságok által a feleknek javasolható, szükség szerint testreszabott záradékokat tartalmaz;
- A mesterséges intelligencia eszközök használatát szabályozó titoktartási mintazáradékok, beleértve az adatvédelmi és kiberbiztonsági óvintézkedéseket, valamint a meg nem felelés következményeinek meghatározását;
- A nyilvánosságra hozatalra és az átláthatóságra vonatkozó mintazáradékok és eljárási rendelkezések, amelyek kitérnek a mesterséges intelligencia használatára, a használt eszköz típusára, a használat hatókörére és időzítésére, valamint a nyilvánosságra hozatal elmulasztásának következményeire;
- Útmutatás a felügyeleti mechanizmusokról, ideértve azt is, hogy miként lehet ellenőrizni vagy megtámadni a mesterséges intelligenciára való helytelen vagy túlzott támaszkodást, többek között költségszankciók alkalmazásával;

- A mediációt és a választottbíráskodást kiegészítő, költséghatékony vitarendezési mechanizmusként szolgáló, mesterséges intelligenciával generált semleges értékelésre vonatkozó, nem kötelező erejű keretrendszer;
- Útmutatás a tisztességes eljárás és a fegyverek egyenlőségének biztosítására, beleértve a fejlett mesterséges intelligencia eszközökhöz való hozzáférésben fennálló egyenlőtlenségek kezelését és a méltányosság biztosítását abban az esetben, ha az egyik fél nagymértékben támaszkodik a mesterséges intelligencia segítségére;
- Útmutatás a választottbírók kognitív függetlenségének és kognitív pártatlanságának fogalmáról a mesterséges intelligencia rendszerekkel kapcsolatban, amely nemcsak a döntéshozatal átruházásának tilalmát, hanem az algoritmusok által a választottbírók érvelésére, a kérdések keretezésére és az információk fontossági sorrendjének megállapítására gyakorolt, finomabb kockázatot is tárgyalja, ezáltal pótolva a függetlenség és a pártatlanság meglévő doktrínáinak normatív hiányosságait;
- Hogyan lehet bevezetni a dinamikus tisztességes eljárás fogalmát, elismerve az időbeli eltérést a felek választottbírói megállapodás megkötésekor adott hozzájárulása és a gyors technológiai fejlődés által alakított, potenciálisan átalakult eljárási valóság között, valamint olyan biztosítékokat kidolgozva, amelyek megőrzik a tájékozott hozzájárulást és az eljárási méltányosságot;
- Hogyan lehet megőrizni az ex aequo et bono döntéshozatalt kizárólag emberi tevékenységként, kifejezetten elismerve, hogy az ilyen ítéletek – amelyek a formális jogi logikán túli kontextuális emberi ítélőképességen és méltányosságon alapulnak – mentesek maradjanak minden mesterséges intelligencia általi beavatkozástól vagy segítségnyújtástól;
- Az automatizált vagy mesterséges intelligencia által támogatott döntéshozatalból fakadó érvényességi és végrehajthatósági aggályok kezelése, beleértve a New York-i Egyezmény és a MAL szerinti elismerési és végrehajtási rendszerrel való összeegyeztethetőséget;
- Az elemzés áthelyezése a gyakorlati felhasználási esetekről az alapvető jogi kérdésekre, ideértve a választottbírók elszámoltathatóságát, a mesterséges intelligencia által generált eredmények tulajdonítását, valamint a hibák, téveszmék, elfogultság vagy működési zavarok miatti felelősséget.

SZERDA

2. panel: A mesterséges intelligencia alkalmazása a mediációban és a távmediációban

1. A panel két részre oszlott. A panel első része a mesterséges intelligencia eszközeinek a mediációban való alkalmazását vizsgálta. A vita kezdetén egyértelművé vált, hogy a mediáció és a választottbíráskodás egymástól eltérő vitarendezési mechanizmusok, ezért különböző kockázatokat hordoznak magukban, amelyek eltérő jogi és szakpolitikai megközelítést igényelnek. A vita során a mediációban történő mesterséges intelligencia-alkalmazást tudományos, gyakorlati és intézményi szempontból vizsgálták.

2. Kifejtették, hogy a mesterséges intelligencia eszközök javíthatják a mediációt azáltal, hogy növelik a hatékonyságot, javítják az ügykezelést és az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférést – különösen olyan alacsony kockázatú adminisztratív alkalmazások révén, mint az

ütemtervezés, a dokumentumkezelés, a logisztika és a szabványosított kommunikáció. Megvitatták a kísérleti jellegű felhasználási módokat is, ideértve a mesterséges intelligenciával támogatott információgyűjtést a tárgyalások során, az érzelemelemzést, az automatizált jegyzetelést, a kreatív javaslatok kidolgozását, a vak licitálási eszközöket és az eredmények előrejelzését.

3. Ugyanakkor bemutattak olyan kutatásokat, amelyek szerint a mesterséges intelligencia eszközök jelenleg az adminisztratív és dokumentumfeldolgozási feladatok terén a legmegbízhatóbbak, ahol a bizonyítékok alátámasztották pontosságukat és hatékonyságukat. Elhangzott, hogy a megbízhatóság az analitikai feladatoknál csökken, és a leggyengébb az interperszonális, valamint a kulturális szempontból érzékeny helyzetekben. Az International Bar Association (IBA) irányelveit a generatív mesterséges intelligencia mediációban való használatáról (2025) élő dokumentumként mutatták be, amely tükrözi a folyamatban lévő politikai döntéseket – például nem tesz kifejezett különbséget zárt és nyitott mesterséges intelligencia rendszerek között. Ebben az összefüggésben aggályok merültek fel a titoktartással kapcsolatban, különösen azzal a kockázattal kapcsolatban, hogy a mesterséges intelligencia rendszerek véletlenül nyilvánosságra hozhatnak olyan információkat, amelyeket zárt körben osztottak meg, és amelyeknek a másik fél előtt titokban kellene maradniuk.

4. Mivel a mesterséges intelligencia eszközök valószínűleg gyorsan fejlődnek, javasolták, hogy az UNCITRAL dolgozzon ki magas szintű elveket. Óvatosságra intettek az innovációt elfojtható túlszabályozás tekintetében, ugyanakkor elismerték a mediációs folyamat integritásának védelmét szolgáló minimális biztosítékok szükségességét. Kérdések merültek fel azzal kapcsolatban, hogy a mediációról szóló szingapúri egyezmény (Szingapúri Egyezmény) követelményei hogyan teljesíthetők a mesterséges intelligenciával támogatott mediáció során – például, hogy egy mesterséges intelligencia rendszer kiadhat-e egy intézményéhez hasonló igazolást annak bizonyítására, hogy a megegyezés a mediáció eredményeként jött létre.

5. Számos javaslat született az UNCITRAL lehetséges jövőbeli munkájával kapcsolatban:

- A mediációban a mesterséges intelligencia használatából adódó összes releváns jogi és gyakorlati kérdés feltérképezése, beleértve a kapcsolódó területeken már elvégzett munkák azonosítását és azokra építést;
- Olyan kulcsfontosságú kérdések kezelése, mint a titoktartás (beleértve a másik fél részére történő nyilvánosságra hozatal elleni védelmet), a kiszámíthatóság és az átláthatóság;
- Feladatspecifikus bevezetési szabványok létrehozása, megkülönböztetve az ügy előkészítését és az élő mediációs támogatást;
- A közzétételi követelmények összekapcsolása a felek autonómiájával és az érvényes hozzájárulással;
- Annak tisztázása, hogy a prediktív mesterséges intelligencia eszközökre való támaszkodás hogyan eredményezhet felelősséget a mediátor számára, és milyen biztosítási következményekkel járhat;
- A pontossági szabványok meghatározásának mérlegelése; és
- Az elérhetőségi aggályok és az eljárási integritást aláásó potenciális egyensúlyhiányok kezelése.

6. A panel második részében a **távoli (online) mediációval foglalkoztak**. Megállapították, hogy a koronavírus-járvány (COVID-19) következtében gyorsan nőtt az elfogadottsága, miközben a peren kívüli egyezségek aránya továbbra is magas maradt. A

gyakorlat szempontjából az online mediáció rendkívül hatékonynak bizonyult, amennyiben gondosan megtervezték. Elhangzott, hogy a mediáció javítaná a hozzáférést a kulcsfontosságú döntéshozókhoz, növelné a résztvevők kényelmét, csökkentené a költségeket, és megkönnyítené a koordinációt nagy, több fél által érintett vitákban. Mindazonáltal a személyes üléseket előnyösebbnek tartották, ha tartós koncentrációra, elkötelezettségre vagy informális folyosói megbeszélésekre volt szükség. Kiemelték azt is, hogy az elektronikusan aláírt egyezségi megállapodások határokön átnyúló végrehajthatósága kulcsfontosságú kérdés, amely összefügg a Szingapúri Egyezményel és az UNCITRAL elektronikus kereskedelemmel kapcsolatos szélesebb körű munkájával

7. Kifejtették, hogy a világjárvány óta szerzett tapasztalatok azt mutatták, hogy a sikeres online mediáció számos gyakorlati és eljárási tényezőtől függ, amelyeket a mediátoroknak és a feleknek gondosan figyelembe kell venniük, ideértve:

- A technológia integrálását a folyamat kialakításába, biztosítva, hogy a digitális formátum támogassa, ne pedig zavarja a mediációs folyamatot;
- A technikai kérdések elérhetőségét és proaktív kezelését, valamint a résztvevők megfelelő felszereltségének, internetkapcsolatának és digitális ismereteinek biztosítását;
- Helyszín és időzónák, különösen a határokon átnyúló viták esetében;
- A megbeszélések típusa, megkülönböztetve a közös üléseket, a zártkörű megbeszéléseket és az előkészítő találkozókat;
- A dokumentummegosztás és a tárhely-megállapodások, beleértve annak egyértelműségét, hogy ki ellenőrzi a platformot és kezeli a kis csoportok számára kialakított szobákat;
- Aktív részvételi stratégiák, amelyeket a mediáció kezdetén kell meghatározni (pl. kamera használata, képernyőmegosztás, elfogadott kommunikációs protokollok);
- A titoktartás védelme, beleértve a kis csoportos szobák biztonságos használatát és a felvételek vagy harmadik felek jelenlétére vonatkozó egyértelmű korlátozásokat;
- Szervezett szünetek a fáradtság elkerülése és a koncentráció fenntartása érdekében;
- Az online és személyes ülések megfelelő kombinációja, amennyiben szükséges. A hibrid mediációt – amelynek során az egyik fél személyesen, a másik pedig online vesz részt – nem tekintették eleve problémásnak, feltéve, hogy az eljárási méltányosság és a hatékony kommunikáció biztosított.

8. Végül megállapították, hogy amennyiben az UNCITRAL a jövőben e területen végez munkát, az online mediációt és a mesterséges intelligencia használatát **együttesen kell kezelni**. A mesterséges intelligencia eszközei az online eljárásokban lényegesen elterjedtebbek voltak, mint a tisztán személyes keretek között zajló eljárásokban. Ennek eredményeként bármely jogi vagy politikai keretnek értékelnie kell azok együttes hatását a tisztességes eljárásra, a titoktartásra, a felek autonómiájára és a megegyezési megállapodások végrehajthatóságára.

3. panel: Online meghallgatások a választottbírósi eljárásokban: eljárási útmutatások és bevált gyakorlatok

9. Megvitatták, hogy az online és hibrid tárgyalások felvethetnek-e olyan kérdéseket, amelyek az eljárás szabályszerűségéhez, a méltányossághoz és az eljárás integritásához

kapcsolódnak. Aggodalmakat fogalmaztak meg a felek egyenlőségével kapcsolatban, különösen az infrastruktúrához való hozzáférés, az időzóna-különbségek, valamint a tanúk hatékony részvételére való képesség tekintetében. Megállapították, hogy a technikai zavarok – ideértve a kapcsolódási problémákat és a hangátvitel késleltetését – befolyásolhatják a hitelesség értékelését. Felmerült a kérdés, hogy meg kell-e határozni egy sor „vörös vonalat”, amely jelzi azokat a körülményeket, amikor a tárgyalások nem lennének megfelelőek, például amikor a felek jogai vagy a tanúk hitelességének értékelése sérülhet.

10. Kiemelték a titoktartási és kiberbiztonsági kockázatokat, ideértve a tanúvallomás során a jogosulatlan harmadik felek jelenlétét, valamint a potenciális hackelést vagy adatvédelmi incidenseket. Megállapították, hogy a távoli tárgyalások jobban láthatóvá tették a technológiai sebezhetőségeket, bár hasonló kockázatok általában az elektronikus beadványok esetében is fennállnak.

11. Aggályokat fogalmaztak meg a látszólagos méltányosság, a figyelem fenntartásának képessége és az emberi korlátok tekintetében is a hosszadalmas távoli tárgyalások során. A hibrid meghallgatásokat potenciálisan problémásabbnak tartották, amennyiben az egyik fél személyesen, a másik pedig távolról jelent meg, ami pszichológiai hátrányt okozhat.

12. Megállapították, hogy számos nem kötelező erejű jogi eszköz és intézményi iránymutatás jelent meg, és bár ezek az eszközök nagyrészt konvergens jellegűek, vannak köztük árnyalatbeli különbségek. Elhangzott továbbá, hogy a választottbírói szabályzatok általában megerősítették az online meghallgatások megengedhetőségét, míg a részletes iránymutatások a gyakorlat során alakultak ki.

13. Az UNCITRAL további munkájának szükségességét illetően eltérő vélemények hangzottak el. Egyrészt felvetődött, hogy hasznos lehetne magas szintű iránymutatások kidolgozása – különösen az ad hoc eljárások és a kevésbé jártas felek számára. Az UNCITRAL-t alkalmasnak tartották arra, hogy részletes szabályok helyett nem kötelező érvényű bevált gyakorlatokat vagy a releváns szempontok ellenőrzőlistáját fogalmazza meg, ezáltal megőrizve a végrehajthatóságot, miközben elősegíti a következetességet és a hatékonyságot. Azok a területek, ahol az iránymutatás hozzáadott értéket jelenthet, magukban foglalják a hibrid tárgyalásokat és azokat a helyzeteket, amikor a felek nem értenek egyet az eljárási módokról. Megállapították továbbá, hogy egy ilyen projekt reálisan megvalósítható.

14. Másrészt elhangzott, hogy a rendszer hatékonyan működik, és további iránymutatásra nincs szükség, különösen releváns joggyakorlat hiányában. A távoli tárgyalásokat széles körben elfogadottnak és a gyakorlatban jól működőnek írták le, ahol a legtöbb kihívás inkább szervezési, mint jogi jellegű. Óvatosságra intettek a túlzott szabályozás tekintetében, mivel a túlzott iránymutatás ösztönözheti a távoli módszerek nem megfelelő vagy válogatás nélküli használatát. Továbbá megjegyezték, hogy az UNCITRAL korlátozott erőforrásait célszerűbb lenne magasabb prioritású témákra fordítani. Ebben az összefüggésben a mesterséges intelligencia által generált ítéletek végrehajtását azonosították potenciálisan előremutatóbb és jogilag jelentősebb kérdésként.

CSÜTÖRTÖK

Kiegészítés

A 6. bekezdés elejére, 1. kiegészítés: Megbeszélés után a munkacsoport úgy döntött, hogy a javasolt mondatot nem veszi fel a 34. cikkbe, és a 35. cikk (3) bekezdésében megtartja a „kizárólag” szót.

Kiegészítés a MAL magyarázó megjegyzéséhez

1. Felmerült a kérdés, hogy szükséges-e a 35. cikk (1) bekezdéséből a „írásban” kifejezés törlése. Felvetették, hogy az „írásban” kifejezés nem papír alapú dokumentumot jelent, hanem magában foglalja az elektronikus kommunikációt is, amint azt az I. változat 7. cikke is tükrözi. Kifejtették, hogy a „írásban” kifejezés törlése zavart okozhat, különösen, ha a törlést úgy értelmezik, hogy az szóbeli kérelmek benyújtását is lehetővé teszi. A javasolt törlést azok az államok is problémásnak tartották, amelyek elfogadták a MAL-t, és esetleg módosítaniuk kell jogszabályaikat.

2. Válaszul azt állították, hogy az I. változat 7. cikkében szereplő „írásban” kifejezés meghatározása csak akkor lenne alkalmazandó, ha azt a változatot fogadnák el, és hogy a New York-i Egyezmény IV. cikke nem tartalmaz írásbeli követelményt. Elhangzott, hogy a „írásban” kifejezés megtartása ezért további követelmény előírásának tekinthető, míg annak eltávolítása elősegítheti a MAL céljával összhangban lévő rugalmasabb megközelítést, és jobban igazodik az Egyezmény szövegéhez. Megjegyezték továbbá, hogy az elismerés és végrehajtás, illetve a hatályon kívül helyezés iránti kérelmekre a hazai eljárásjog vonatkozik.

3. A vita után a munkacsoport úgy döntött, hogy megtartja az „írásban” kifejezést, mivel az már régóta része a szövegnek, azzal a megértéssel, hogy az magában foglalja az elektronikus formában készült írásokat is.

4. A magyarázó megjegyzés kiegészítésével kapcsolatban javaslatokat terjesztették elő és vitattak meg az 5. és 6. és 7. pont vonatkozásában.

5. Megbeszélés után a munkacsoport elfogadta az új 7. pontot, valamint az új, az 54. bekezdés után elhelyezendő bekezdést, az [A/CN.9/WG.II/WP.244](#) és a következőket állapították meg az 5. és 6. pontok számára:

Új 5. A [202x]-ben elfogadott mintatörvény felülvizsgálatának célja az egyértelműség és a jogbiztonság növelése azáltal, hogy kifejezetten rögzíti azt, amit az 1985. évi mintatörvény – a 2006-ban elfogadott módosításokkal együtt – már korábban is figyelembe vett, nevezetesen a választottbíróági ítéletek elektronikus formában történő felhasználását, különös tekintettel azok elismerésére és végrehajtására [, valamint az elektronikus formában történő választottbíróági értesítésekre [és írásbeli levelezésre]]. A módosítás a 2., [3.], 7., 31. és 35. cikkre vonatkozik. A felülvizsgálat az elektronikus kereskedelemre vonatkozó UNCITRAL-szövegekből merített ihletet, mint például az Egyesült Nemzetek Szervezete nemzetközi szerződéseiben történő elektronikus kommunikáció használatáról szóló egyezménye (New York, 2005) és az UNCITRAL elektronikus kereskedelemről szóló modelljoga (1996), és magában foglalja a megkülönböztetésmentesség elvét, amely előírja, hogy egy dokumentum érvényességét, joghatását vagy végrehajthatóságát nem lehet kizárólag azért megtagadni, mert elektronikus formában áll rendelkezésre. A megkülönböztetésmentesség elve nem zárja ki olyan jogszabályok alkalmazását, amelyek más okokból megtagadhatják a választottbíróági ítélet[, a választottbíróági értesítés vagy a közlemény] érvényességét, joghatását vagy végrehajthatóságát, és nem foglalkozik azzal, illetve nem határozza meg előre azokat a követelményeket, amelyek alapján az érvényességet, joghatást vagy végrehajthatóságot biztosítani kell. A módosítás tehát nem foglalkozik azokkal a kritériumokkal, mint például a hozzáférhetőség, a hitelesítés és a sértetlenség,

amelyek alapján az elektronikus formában lévő ítéletek [, választottbíróági értesítések és közlemények] a papír alapú dokumentumok funkcionális megfelelőinek tekinthetők, hanem ezeket a kérdéseket az érintett joghatóság nemzeti jogszabályaira és gyakorlatára bízta.

Új 6. Konkrétan, a [202x]-ben elfogadott modelljogszabály módosításai a következők:

- 2. cikk g)–i) pont: Pontosítani kell, hogy a „választottbíróági ítélet” vagy „ítélet” kifejezések magukban foglalják az elektronikus formában meghozott ítéleteket is.
- [A 3. cikk (1-1) bekezdése egyértelművé teszi, hogy az értesítések elektronikus úton történő kézbesítése érvényes kézbesítésnek minősül akár a fél által kifejezetten megjelölt címre, akár a választottbíróság által engedélyezett címre[, vagy ilyen megjelölés vagy engedély hiányában] [a címzett által rendszeresen ellenőrzött és aktívan használt elektronikus címre][a felek korábbi ügyleteik során a kommunikációra rendszeresen használt elektronikus címre.]]
- 7. cikk, 1. lehetőség, (4) bekezdés: a „adatüzenet” és az „elektronikus kommunikáció” fogalom meghatározásait módosították és áthelyezték a 2. cikkbe.
- 31. cikk, 5. bekezdés: előírja, hogy a döntés elektronikus formában is meghozható, ha a felek így állapodnak meg, vagy – megállapodás hiányában – ha egyik fél sem emel ellene kifogást. A sorrendből egyértelműen kitűnik, hogy bármilyen kifogást a döntés meghozatala előtt kell emelni.
- 35. cikk, 3. bekezdés: egyértelművé teszi, hogy az elektronikus formában meghozott döntést nem lehet kizárólag azért megtagadni, mert elektronikus formában készült.

III. Elektronikus választottbíróági értesítések

6. A kezdeti szakaszban elhangzott, hogy a kézbesítéssel kapcsolatos kérdéseket a hazai eljárásjog szabályozza, és azokat nem kellene a MAL-ban szabályozni. Továbbá megjegyezték, hogy az elektronikus kommunikációt illetően a joghatóságok gyakorlatában eltérések tapasztalhatók. Ennek megfelelően azt javasolták, hogy bármely új kiegészítés, például az [A/CN.9/WG.II/WP.244](#), bekezdésében javasolt (1 bis) bekezdés, **maradjon elvi szinten, és csupán tisztázza**, hogy az elektronikus kommunikáció megengedett, anélkül, hogy a részletekbe menne.

7. A (1 bis) bekezdés helyett a következő alternatívát javasolták: „Az 1. bekezdés alkalmazásában a kézbesítés magában foglalja az elektronikus kommunikáció útján történő továbbítást is, amely nyomon követhetővé teszi a küldést (1) a címzett által erre a célra kijelölt elektronikus címre, vagy (2) a választottbíróági értesítésektől eltérő kommunikációk esetében a választottbíróság által engedélyezett módon.” Kifejtették, hogy ez a javaslat eltávolítja azokat a megfogalmazásokat, amelyek úgy értelmezhetők, hogy a kézbesítéssel egyidejűleg a kézhezvétel is bekövetkezik, és az UNCITRAL Választottbíróági Szabályzat (UAR) 2. cikkét veszi alapul. Megállapították, hogy a „címzett által erre a célra kijelölt” elektronikus cím használata fontos biztosíték, különösen a választottbíróági értesítés tekintetében, amely hivatalosan megindítja az eljárást és elindítja az eljárási határidőket.

8. A javaslatból kihagyott „kifejezetten” szóval kapcsolatban elhangzott, hogy az egységesség érdekében be lehetne illeszteni. Továbbá elhangzott, hogy a javaslat időbeli megfontolásokból kivette a választottbíróági értesítéseket azok közül a közlemények közül,

amelyeket a választottbíróóság által engedélyezett címre lehet elküldeni, mivel a választottbíróóság ebben a szakaszban még nem állt fel. Ugyanakkor elhangzott, hogy létezhetnek állandó választottbíróósági testületek, vagy már kijelölt testületek, például egy hosszú távú szerződés esetében. Felvetődött továbbá, hogy a kézbesítésre szolgáló elektronikus cím használatának engedélyezésére vonatkozó jogkör ne korlátozódjon a választottbíróósági testületre, hanem azt egy választottbíróósági intézmény is gyakorolhassa.

9. Egy másik javaslat is született, amely a kiegészítés egyszerűsítésére irányult: „Az (1) bekezdés alkalmazásában a kézbesítés magában foglalja az elektronikus kommunikáció útján történő továbbítást is.” Ennek alátámasztásaként kifejtették, hogy a MAL-nak figyelembe kell vennie a különböző joghatóságok eltérő megközelítéseit, és mivel jogalkotási, nem pedig szerződéses szövegről van szó, nincs szükség az UAR-okkal való összhangra, amelyek alkalmazása a felek megállapodásán alapul.

10. Az [A/CN.9/WG.II/WP.244](#) 24. bekezdésében szereplő (1 bis) zárójelben szereplő javasolt vélelmezett szabályok tekintetében ezek a szabályok némi támogatást kaptak, különösen az utolsó lehetőség, amely a felek korábbi ügyleteik során a kommunikációra rendszeresen használt elektronikus címre utal, amely például szerződéses tárgyalásokon alapulhat.

11. Azt is javasolták, hogy a MAL 3. cikk (1) bekezdésének a) pontjába építsék be a fenti 10. bekezdésben szereplő javaslatot, így a 3. cikk (1) bekezdésének a) pontja a következőképpen szólna:

bármely írásbeli közleményt kézbesítettnek kell tekinteni, ha azt személyesen kézbesítik a címzettnek; ha azt üzleti székhelyén, szokásos tartózkodási helyén vagy levelezési címén kézbesítik; vagy ha olyan elektronikus úton továbbítják, amely az átvitelről nyilvántartást vezet, egy erre a célra kifejezetten kijelölt vagy a választottbíróóság által engedélyezett elektronikus címre. Ha ésszerű érdeklődés után ezek egyike sem található meg, az írásbeli közlemény akkor tekinthető kézbesítettnek, ha azt ajánlott levélben vagy bármely más, a kézbesítési kísérletről nyilvántartást biztosító módon a címzett utolsó ismert üzleti helyére, szokásos tartózkodási helyére vagy levelezési címére küldik.

PÉNTEK

III. (folytatás)

1. Számos javaslat született a javaslat pontosítására, többek között a következőkre vonatkozóan:

- Ki jogosult a vonatkozó cím kijelölésére;
- az „elektronikus cím” kifejezés, amely nem jogi kifejezés, és óvatosságra intettek olyan konkrét kifejezések használata tekintetében, mint az „e-mail”, a technológiai semlegesség megőrzése érdekében;
- hogyan engedélyezhet egy választottbíróóság egy cím használatát, javasolva, hogy az ilyen kijelölést a felekre kell bízni, további kérdéseket vetve fel azokkal az esetekkel kapcsolatban, amikor a választottbíróóság még nem alakult meg, és hogy mit jelentene az „engedélyezés” ebben az összefüggésben;
- A választottbíróósági értesítések kivonása a rendelkezés hatálya alól; és

- A 3. cikk (1) bekezdésének b) pontjának módosítása, a 3. cikk (1) bekezdésének a) pontjában szereplő módosítással való összhang érdekében a végére a „vagy elektronikus úton továbbított” kifejezés hozzáadásával.
2. Megbeszélés után a munkacsoport a következő szövegben állapodott meg:
- (1) Ha a felek másként nem állapodnak meg:*
- (a) Bármely írásbeli közlemény akkor tekinthető kézbesítettnek, ha: személyesen átadják a címzettnek; a címzett üzleti székhelyén, szokásos tartózkodási helyén vagy levelezési címén kézbesítik; vagy olyan elektronikus kommunikációs eszközzel továbbítják, amely a továbbításról nyilvántartást készít, egy kifejezetten erre a célra kijelölt elektronikus címre. Ha ésszerű érdeklődés után ilyen kézbesítés vagy továbbítás nem lehetséges, az írásbeli közlemény akkor tekinthető kézbesítettnek, ha azt ajánlott levélben vagy bármely más, a kézbesítési kísérletről nyilvántartást biztosító módon a címzett utolsó ismert üzleti helyére, szokásos tartózkodási helyére vagy levelezési címére küldik;*
- (b) A közleményt azon a napon tekintik kézbesítettnek, amikor azt ilyen módon kézbesítik vagy elektronikusan továbbítják.*
3. A munkacsoport ezután megvizsgálta a következő szöveget, amelyet a magyarázó megjegyzés új 6. pontjába kívánnak felvenni:
- 3. cikk, (1) bekezdés: A módosított szöveg lehetővé teszi, hogy az írásbeli közleményt olyan módon továbbítsák elektronikus úton, amely bizonyítékot nyújt az ilyen továbbításról, és amelyet egy kifejezetten erre a célra kijelölt elektronikus címre továbbítanak, általában a címzett fél által. Az ilyen elektronikus közleményt az elektronikus továbbítás napján kézbesítettnek kell tekinteni.*
4. Megbeszélés után a munkacsoport elfogadta a fenti 3. bekezdés szövegét. A munkacsoport továbbá megállapodott abban, hogy a módosított szöveg szerint a MAL címe a **Nemzetközi Kereskedelmi Választottbírószági Minta-törvény (1985, a 2006-os és 2026-os módosításokkal)** legyen, és hogy a magyarázó jegyzetet az elejétől kezdve folyamatosan újraszámozzák.

Megjegyzések a választottbírószági eljárás lefolytatásáról (az Add.3 8. bekezdése után kiegészítve)

5. Megbeszélés után a munkacsoport elfogadta a mellékletben szereplő következő szöveget:

A választottbírószági ítéleteket hagyományosan papíron, aláírással készítik, de a technológia modern fejlődésének köszönhetően elektronikus formában is elkészíthetők, ami számos előnnyel járhat, például nagyobb hatékonysággal, mivel lehetővé teszi az ítéletek gyorsabb elkészítését és kézbesítését, valamint könnyebb terjesztését, tárolását és visszakeresését.

A feleknek és a választottbírószági testületnek azonban figyelembe kell venniük, hogy egyes joghatóságok előírják a választottbírószági ítéletek papírformátumú elkészítését, vagy külön követelményeket támaszthatnak az elektronikus formátumú

dokumentumokkal szemben. Egyes választottbíróági intézmények továbbra is a papír alapú választottbíróági ítéletek kiadásának gyakorlatát követik, és az elektronikus változatokat csak udvariassági példányként bocsátják rendelkezésre. Mások a felek megállapodásától függően elősegítik az elektronikus formában kiadott választottbíróági ítéleteket. Bizonyos választottbíróági intézményeknél bevett gyakorlat, hogy a választottbíróági testület kizárólag elektronikus formában hoz ítéletet, kivéve, ha a felek másképp állapodnak meg, vagy a választottbíróági testület másként dönt. Az ítélet elektronikus formában történő meghozatalakor tanácsos, hogy a választottbíróóság előzetesen konzultáljon a felekkel az alkalmazandó jog(ok) szerinti konkrét gyakorlatokról vagy követelményekről, ideértve azokat a joghatóságokat is, ahol elismerést vagy végrehajtást kérhetnek, például arról, hogy szükség van-e az ítélet hiteles másolatára vagy a saját kezű aláírással ellátott ítéletre, vagy vannak-e konkrét követelmények az elektronikus aláírásokra vonatkozóan. A döntés formájának meghatározásakor az alkalmazandó jog mellett figyelembe veendő szempontok közé tartozhat az is, hogy a forma hogyan befolyásolja a vonatkozó határidők kezdetét.

6. A munkacsoport továbbá megállapodott abban, hogy az adott megjegyzés címe „A döntések papír- vagy elektronikus formája” legyen.

IV. Colloquium (folytatás)

Az eredmények megvitatása

7. A választottbíráskodásban és a mediációban alkalmazott mesterséges intelligencia eszközök témájával kapcsolatban megállapították, hogy ez egy jelentős, de gyorsan fejlődő terület. Felmerült a kérdés, hogy rendelkezésre áll-e elegendő tapasztalat és adat az egységesítési munkálatok indoklásához, pontosan melyek a problémák, és milyen érdemi szerepet játszhat az UNCITRAL. A meghatározott kérdések között szerepelt a felelősségre vonhatóság, az emberi felügyelet, a mesterséges intelligencia eszközök szerepe a döntéshozatalban és a titoktartás. Kiemelték, hogy fontolóra kell venni a platformalapú vitarendezést, beleértve azt is, hogy eredményei minősülhetnek-e a New York-i Egyezmény szerinti ítéletnek, és hogy ki kell-e dolgozni olyan szabványokat, mint amelyeneket az online vitarendezéssel foglalkozó **Inclusive Global Legal Innovation Platform (iGLIP)** projekt keretében vizsgáltak. Míg egyesek az alapelvek tisztázását javasolták, mások óva intettek a korai normatív munkától. Felmerült a kérdés, hogy miért kellene a mesterséges intelligencia eszközeit másképp kezelni, mint a segítségnyújtás egyéb formáit.

8. A megbeszélés után széles körben úgy vélték, hogy a titkárságnak továbbra is szorosan figyelemmel kell kísérnie a mesterséges intelligencia fejlődését a vitarendezés területén, és tájékoztatnia kell a munkacsoportot az eredményeiről. Bár felmerült a jövőbeli munka formája, korainak tartották a kérdésről való döntést; ehelyett elsőbbséget kell biztosítani a releváns kérdések azonosításának és meghatározásának.

9. A választottbíróági távmeghallgatások és a távmediáció tekintetében támogatás nyilvánult meg a távmeghallgatásokkal kapcsolatos munkával kapcsolatban, mivel ez a tevékenység megvalósítható, és összhangban áll az UNCITRAL azon céljával, hogy fokozza a vitarendezés hatékonyságát és hozzáférhetőségét. Felvetődött, hogy bizonyos szempontokat érdemes lenne figyelembe venni, ideértve az igazságszolgáltatáshoz való egyenlő hozzáférést, a

felek egyenlőségét és a hibrid meghallgatások során alkalmazandó biztosítékokat, valamint a mesterséges intelligencia eszközeinek távmeghallgatások során történő használatát.

10. Ugyanakkor elhangzott az is, hogy a távoli meghallgatásokkal kapcsolatban már nincsenek sürgető jogi kérdések, mivel olyan kérdések, mint a személyes meghallgatáshoz való jog, nagyrészt megoldódtak, az elmúlt években jelentős tapasztalatok halmozódtak fel, és a fennmaradó kérdések elsősorban technikai jellegűek. Felvetődött, hogy a munkát a munkacsoport helyett a titkárság végezhetné szakértői csoportok támogatásával.

V. A további teendők

11. A munkacsoport felkérte a titkárságot, hogy terjessze elő a „Vitarendezés a digitális gazdaságban” (DRDE) projekt keretében kidolgozott, az elektronikus formában kiadott ítéletek és értesítések iránti bizalom erősítését célzó szövegeket, hogy azokat a Bizottság 2026-ban tartandó 59. ülésén véglegesítsék és elfogadják, ahol elegendő időt kell szánni a megbeszélésekre.

12. Ezen túlmenően a munkacsoport úgy döntött, hogy javasolja a Bizottságnak, kérje fel a titkárságot, hogy folytassa a DRDE-projekt keretében végzett felmérő munkáját, különös tekintettel a mesterséges intelligencia eszközöknek a választottbíráskodásban, a mediációban és a platformalapú vitarendezésben való felhasználására, az iGLIP-projekttel együttműködésben, és erről tegyen jelentést a munkacsoportnak.

Budapest, 2026. március 25.

Nochta Tibor¹³⁵

RECENZÍÓ

Boóc Ádám: *Felelősség és immunitás a választottbíráskodásban mint alternatív vitarendezési eljárásban*. Jogösszehasonlító elemzés (ORAC Kiadó, Budapest, 2025) című könyvéről

BOÓC ÁDÁM LEGÚJABB KÖTETE, *FELELŐSSÉG ÉS IMMUNITÁS A VÁLASZTOTTBÍRÁSKODÁSBAN*, A MAGYAR JOGTUDOMÁNY EGYIK KÜLÖNÖSEN IDŐSZERŰ ÉS JELENTŐS KÉRDÉSKÖRÉT VESZI GÓRCSÓ ALÁ: A VÁLASZTOTTBÍRÓK FELELŐSSÉGÉNEK ÉS IMMUNITÁSÁNAK PROBLÉMÁJÁT. A MUNKA A SZERZŐ TÖBB MINT FÉL ÉVTIZEDES KUTATÓMUNKÁJÁNAK EREDMÉNYE ÉS EREDETILEG MTA DOKTORI ÉRTEKEZÉSEKÉNT VÉDTE MEG 2025. 04. 15. NAPJÁN, MAJD ÁTDOLGOZOTT, BŐVÍTETT FORMÁBAN VÁLT MOST AZ ORAC KIADÓ GONDOZÁSÁBAN KÖNYVKÉNT IS HOZZÁFÉRHETŐVÉ.

A mű szerkezete és módszertana

A könyv átgondolt, logikus felépítésben tárgyalja a témát. Az előszót és a bevezetőt követően a szerző történeti alapozással indul: feltárja a választottbírói felelősség római jogi gyökereit, majd átvezeti az olvasót a modern jogrendszerekhez. A munka módszertanilag a funkionalista jogösszehasonlítás eszközeivel él, Konrad Zweigert *praesumptio similitudinis* elvére támaszkodva. Ez különösen indokolt a választottbírói felelősség–immunitás kettősének vizsgálatában, ahogy a szerző világosan rámutat: hasonló szabályozási célt az angolszász jogrendszerek jellemzően immunitás útján, míg a kontinentális jogrendszerek polgári jogi felelősség alkalmazásával érnek el.

A kötet szerkezete logikusan egymásra épülő nyolc fő fejezetre tagolódik:

1. A problémafelvetés és a római jogi előzmények. 2–4. A választottbírói felelősség részletes bemutatása különböző országokban, az Egyesült Államoktól és az Egyesült Királyságtól kezdve Svájc, Németországon, Franciaországon, Spanyolországon, Olaszországon és Argentínán át.

Prof. dr. Nochta Tibor, egyetemi tanár, választottbíró¹³⁵

2. A magyar jog szabályozása, történeti áttekintéssel, a hatályos normák és bírói gyakorlat elemzésével, külön figyelemmel a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara mellett működő Választottbíróság 2022–2024 közötti szabálmódosításaira.
3. Nemzetközi elméleti modellek bemutatása (Franck, Hausmaninger, Sponseller, Rutledge, Weston).
4. A felelősségbiztosítás és a választottbírói felelősség összefüggései, nemzetközi modellek és magyar lehetőségek bemutatásával.
5. Összegzés, valamint *de lege ferenda* javaslat a magyar jog számára.

A kötetben megjelenő szerzői gondolatokat, következtetéseket gazdag irodalomjegyzék és a források széles spektrumát felölelő hivatkozások támasztják alá.

A könyv fő mondanivalója és a szerző újszerű következtetései

A szerző központi tézise, hogy a választottbírói felelősség és immunitás elválaszthatatlanul összekapcsolódik a választottbíráskodás mint alternatív vitarendezési forma intézményes legitimitásával. Amennyiben ugyanis a választottbíró felelőssége túl szigorúan kerül meghatározásra, az elrettentheti a szakmailag legkiválóbb arbitrátorokat a részvételtől; ha viszont túl széles immunitás védi őket, az alááshatja a felek bizalmát és a jogorvoslat lehetőségét.

A könyv fontos egyben úttörő jelentősége, hogy a magyar jogi szabályozás elemzése során nemcsak a törvényi rendelkezésekre és a bírói gyakorlatra szorítkozik, hanem részletesen feldolgozza a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara mellett működő Választottbíróság új szabályzatait is. Emellett a szerző az irányt szabó nemzetközi elméletek feldolgozásával rámutat a választottbírói immunitás és felelősség kérdéskörének sokszínűségére, valamint arra, hogy a UNCITRAL Model Law – bár kiemelkedő jelentőségű – e kérdésben nem nyújt egységes megoldást.

A *de lege ferenda* javaslatokban Boóc Ádám a magyar szabályozás finomhangolását sürgeti, különös tekintettel arra, hogy a felelősségbiztosítás bevezetése kiegyensúlyozott megoldást kínálhat a felek érdekeinek és a választottbírók védelmének harmonizálására.

Tudományos és gyakorlati jelentőség

A könyv jelentősége alapvetően kettős. Egyfelől a magyar jogtudomány számára fundamentális referencia-munka a választottbírói felelősség és immunitás témakörében. Másfelől a gyakorlati jogászok – különösen a választottbírói eljárásokban eljáró ügyvédek, arbitrátorok, valamint a jogalkotók – számára is hasznos kézikönyv, amely eligazítást nyújt a felelősségi kockázatok és a védelmi mechanizmusok értékelésében.

További kutatási irányok

Boóc Ádám monográfiája kétségkívül egy alpmű a választottbírói felelősség és immunitás területén, ugyanakkor – mint minden nagyívű tudományos iránymutatás – több kérdést is felvet, amelyek a további kutatás számára inspiráló kiindulópontot kínálnak. Ezek sorában a következőkre kell kitérnie a recenzensnek.

1. **A felelősség és fegyelmi felelősség határvonalai.** A szerző részletesen vizsgálja a polgári jogi felelősség és az immunitás dichotómiáját, de kevésbé tér ki arra, hogy a fegyelmi eljárások – különösen az intézményes választottbíróóságok keretein belül – miként egészítik ki vagy helyettesítik a polgári jogi felelősségi mechanizmusokat. A CIArb vagy az ICC gyakorlatának mélyebb elemzése további fényt vethetne a felelősség „puha” formáira.

2. **A felelősségbiztosítás gyakorlati modelljei.** A kötet úttörő módon felveti a választottbírói felelősségbiztosítás bevezetésének lehetőségét a magyar jogban, de elsősorban elméleti síkon marad. A jövőben érdemes lenne empirikus kutatásokkal feltárni, hogy a különböző joghatóságokban (pl. Hollandia, Kanada) bevezetett biztosítási modellek hogyan működnek ténylegesen, és milyen költség–haszon arányban járulnak hozzá a választottbíráskodás biztonságához.

3. **Az állam és a választottbíráskodás viszonyának új kihívásai.** A globalizáció, valamint a befektetési választottbíráskodás egyre erőteljesebb terjedése nyomán új kérdések vetődnek fel az állam szerepével kapcsolatban. Vajon indokolt-e, hogy a választottbírók immunitása közelebb kerüljön az állami bírák immunitásához, vagy éppen ellenkezőleg: a magánszolgáltatói jelleg miatt erősebb felelősségi szabályokat kellene kialakítani?

4. **Technológiai kihívások – online választottbíráskodás.** A digitalizáció és az online dispute resolution (ODR) előretörése alapjaiban formálja át a választottbírói szerepet. Felmerül a kérdés, hogy az online eljárásokban miként alakul a választottbíró felelőssége például adatbiztonsági incidensek vagy technikai hibák esetén. Ez a dimenzió a könyvben csupán érintőlegesen szerepel, ám a jövő kutatásai számára kulcskérdés lehet.

Összegzés

Boóc Ádám kiemelkedően magas színvonalú kötete egyszerre nyújt történeti, összehasonlító jogi és dogmatikai elemzést, miközben gyakorlati javaslatokat is megfogalmaz. A munka világosan mutatja, hogy a választottbírói felelősség és immunitás kérdése nem csupán elméleti probléma, hanem közvetlenül kihat a választottbíráskodás hatékonyságára és kívánatos vonzerejére.

A recenzens álláspontja szerint Boóc Ádám munkája a téma összefoglaló, rendszerező új kutatási irányokat kijelölő alapvetés.

Boóc Ádám Felelősség és immunitás a választottbíráskodásban című kötete a magyar és nemzetközi jogtudomány számára is mérföldkő. A szerző olyan rendszerezett, mélyreható és kiegyensúlyozott elemzést ad a választottbírói felelősség és immunitás kérdéséről, amely egyszerre jogelméleti és gyakorlati értékkel bír. A munka tudományos igényessége, világos szerkezete és konstruktív javaslatai révén a jövőben megkerülhetetlen hivatkozási alap lesz mind a jogtudományban, mind a választottbíráskodás gyakorlati világában.

A felelősség és immunitás dilemmája – ahogy erre az alkotó felhívja a figyelmet - a választottbíráskodás egyik legérzékenyebb kérdése, melynek a komplex megközelítéséhez e kötet igen értékes hozzájárulás, mert általa a magyar és nemzetközi szakirodalom egyaránt gazdagabbá vált egy átfogó, tudományos igényű elemzéssel. Ezen okokból hasznos lenne, ha a könyv a közeljövőben valamilyen világnyelven is napvilágot látna.

Budapest, 2026 április 6.

Bírósági határozatok

A Kúria mint felülvizsgálati bíróság ítélete (választottbírósági ítélet érvénytelenítése iránti eljárás)

Az ügy száma: Gfv.II.30.202/2023/4.

A tanács tagjai: Dr. Hajdu Edit a tanács elnöke
Dr. Osztovits András előadó bíró
Dr. Darákné dr. Nagy Szilvia bíró
Dr. Kövesné dr. Kósa Zsuzsanna bíró
Dr. Mészárosné dr. Szabó Zsuzsanna bíró

A felperes: felperes neve (cím1)

A felperes jogi képviselője: Dudás, Hargita, Zavodnyik Ügyvédi Iroda (cím2 – ügyintéző: dr. Dudás Gábor János ügyvéd)

Az alperes: alperes neve (cím3)

Az alperes jogi képviselője: Szecskay Ügyvédi Iroda (cím4 - ügyintéző: dr. Grósz Katalin ügyvéd)

A per tárgya: választottbírósági ítélet érvénytelenítése

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél: felperes

A felülvizsgálattal támadott jogerős határozatot hozó bíróság neve és a határozat száma:

Fővárosi Törvényszék: 9.G.42.568/2022/4/I.

Rendelkező rész

A Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 635.000 (hatszázharmincötezer) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

Az ítélet ellen felülvizgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

[1] 2010. november 15-én a peres felek megállapodást kötöttek (továbbiakban: Megállapodás), amelynek tárgya villamos energia vásárlása, értékesítése, szállítása és átvétele volt, ideértve a villamos energia vásárlására, értékesítésére, szállítására és átvételére vonatkozó ún. opciókat is.

[2] A Megállapodás magában foglalta az Szövetség (Szövetség) ... Keretszerződést (Keretszerződés) és a Keretszerződéshez kapcsolódó Opciók Lapot. Ezen szerződéses keretrendszerben kötöttek meg a felek négy (szám1, szám2, szám3, szám4) egyedi szerződést. (továbbiakban: Egyedi Szerződés) Az Egyedi Szerzűdésekbűn foglalt kötelezettségeit a felperes teljesítette, amelynek alapján három számlát állított ki összesen 1.473.254,5 EUR értékben.

[3] A felperes a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara mellett működű Állandó Választottbíróság (a továbbiakban: Választottbíróság) előtt keresetet indított az alperes ellen a fentiek alapján meghatározott, összesen 1 473 254,5 EUR szerződéses tartozás és kamatai megfizetése iránt.

[4] A Választottbíróság 2022. március 18-án meghozott ítéletével (szám5) a felperes keresetét elutasította. Megítélése szerint a felperes követelése az alperes beszámítása folytán megszűnt. A beszámítás alkalmazását az tette lehetővé, hogy az Egyedi Szerzűdésre a felek megállapodása alapján a magyar jog, és ezáltal a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 296. §-a volt az irányadó.

[5] A Választottbíróság megállapította, hogy a felperes által becsatolt Bukaresti Ítéltűtűbla ítélete romániai fizetésképtelenségi eljárásban hozott határozat, a magyar választottbírósági eljárás attól eltérően, szerzűdésen alapuló polgári jogi jogvita, amelyet az irányadó magyar jog szerint kellett eldönteni. A Bukaresti Ítéltűtűbla ítélete nem polgári, hanem felszámolási ügyben hozott határozat, azt a kérdést nem döntötték el, hogy a választottbírósági eljárásban van-e helye beszámításnak a magyar jog hatálya alá tartozó Keretszerzűdés alapján.

A felperes keresete, az alperes védekezése

[6] A felperes keresetében a választottbíráskodásról szóló 2017. évi LX. törvény (a továbbiakban: Vbt.) 47. § (2) bekezdés bb) pontja alapján közrendbe ütközésre hivatkozással kérte a választottbírósági ítélet érvénytelenítését. Állította, hogy a román csűdbíróság jogerűs ítéletével a választottbírósági eljárás alperesének ott elűterjesztett kérelmét elutasította, megállapította, hogy az ellenérdektű fél követelésének beszámítása nem lehetséges. A román csűdbíróság ítéletében foglaltak a választottbíróságot is kötötték, így azt el kellett volna ismernie, az ezzel ellentétes döntése a jogerű jogi tényét vonta kétségbe. A választottbírósági ítélet ezzel megsértette az Alaptörvény Alapvetés B) cikkét, illetűleg a XXIV. és XXVIII. cikkét. A választottbíróság nem vette figyelembe a fizetésképtelenségi

eljárásról szóló 1346/2000/EK rendelet (a továbbiakban: fizetésképtelenségi rendelet) azon rendelkezését sem, amely szerint a fizetésképtelenségi eljárásra és hatásaira annak a tagállamnak a jogát kell alkalmazni, amelynek területén az eljárást megindították, ami a perbeli esetben a román jogot jelenti.

[7] Az alperes érdemi ellenkérelme a kereset elutasítására irányult.

A felülvizsgálattal támadott jogerős határozat

[8] Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította. Megítélése szerint a Vbt. 47. § (2) bekezdés bb) pontjára alapított érvénytelenítési perben nem dönthet arról a bíróság, hogy miként kell az adott jogvitában figyelembe vett jogi normát egyedül helyes jogkövetkeztetésekkel alkalmazni, azaz mi lenne a felek közötti jogvitában a helyes jogértelmezés. Az érvénytelenítés nem lehet a döntés felülbírlata a jogvítás kérdések helyes megítélésével. A bíróság ezért csak azt vizsgálhatta, hogy a választottbíróság alkalmazott-e az alapvető belföldi jogfelfogástól idegen jogi normákat.

[9] Az elsőfokú bíróság szerint a res iudicata valóban a jogrend alapja, sérelme megalapozza a közrendbe ütközést. A felperesnek az az állítása, hogy a választottbíróság az ítéletével az anyagi jogerő polgári jogi kereteit nem elfogadható tartalommal értelmezte a jog érvényesíthetőségének megítélésakor, nem a közrend védelmének kérdése. Egy választottbírósági ítélet rossz döntésként értelmezett tartalma nem igazolhat önmagában magyar közrendbe ütközést. Ezen érvénytelenítési okot nem a tévesen alkalmazott jogra hivatkozással, hanem a feltétlenül alkalmazandó belföldi jog mellőzésének megszüntetését, így ezzel az idegen jog mellőzését követelve lehet állítani. Ha a választottbíróság a román fizetésképtelenségi bíróság határozatát is értelmezve a beszámítás joghatásairól az elé vitt jogvítás ügyben esetlegesen helytelen döntést hozott azzal a megállapítással, hogy a teljesítés kötelmi hatályú módja lehetett a beszámítási jognyilatkozat közlése, a választottbírósági szerződést aláíró feleknek kell viselni ennek összes jogkövetkezményét.

Felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

[10] A felperes felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és elsődlegesen a keresetének helytadó, másodlagosan az elsőfokú bíróságot új eljárásra, új határozat hozatalára utasító határozat meghozatalát kérte. Arra hivatkozott, hogy a jogerős ítélet a Vbt. 47. § (2) bekezdés bb) pontjába, a fizetésképtelenségi rendelet 25. cikk (1) bekezdésébe, az Alaptörvény Alapvetés B) cikkébe, a XXIV. és XXVIII. cikkeibe ütköző módon jogszabálysértő. Állította, hogy az elsőfokú bíróság jogkérdésben eltért a Kúria Gfv.VII.30.363/2013/11. számú ítéletétől, ami a Pp. 346. § (5) bekezdésébe ütközik.

[11] A felperes érvelése szerint a res iudicata megsértése a felek relatív jogviszonyán keresztül a közrend sérelmét jelenti. Ez következik a Kúria vonatkozó joggyakorlatából, az elsőfokú bíróság nem

indokolta meg, hogy miért tért el ettől a jogértelmezéstől. A közrendbe ütközés szűkítő értelmezése sérti az Alaptörvény jogbiztonságra és a tisztességes tárgyaláshoz való jogra vonatkozó követelményeit. A felperes szerint az alperes követelését a román fizetésképtelenségi bíróság már elbírálta, ezt a határozatot a választottbíróságnak el kellett volna ismernie. A Bukaresti Ítéltábla a bejelentett követelés vonatkozásában a teljes jogviszonyt elbírálta, és megállapította, hogy az adott követelés milyen feltételekkel érvényesíthető. Meghatározta a hitelezői igényérvényesítés rendjét, ennek során az alperes beszámítását elutasította. A fizetésképtelenségi rendelet alapján a fizetésképtelenségi eljárásokból származó és az eljárásokhoz kapcsolódó határozatokat minden további alaki követelmény nélkül el kell ismerni. A választottbíróság azzal a döntésével, hogy az alperes követelését a felperes követelésébe beszámíthatónak minősítette, lényegében felülbírálta a Bukaresti Ítéltábla döntését, eltérően értékelve a felek közötti jogviszonyt.

[12] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában fenntartását kérte. Állította, hogy a jogerős ítélet a felperes által hivatkozott indokok alapján nem jogszabálysértő.

A Kúria döntése és jogi indokai

[13] A felülvizsgálati kérelem nem alapos.

[14] A Kúria utal arra, hogy a Pp. 413. § (1) bekezdés b) pontja alapján – figyelemmel a 1/2016 (II.15.) PK vélemény 3. pontja szerinti jogértelmezésre is – a felülvizsgálati kérelem egymással szorosan összefüggő tartalmi kellékei a jogszabálysértés és a megsértett jogszabályhely megjelölése, valamint annak kifejtése, hogy a fél a határozat megváltoztatását milyen okból kívánja. Ezen együttes feltételeknek a fél akkor tesz eleget, ha egyrészt a megsértett jogszabályhelyet konkrétan megjelöli, másrészt pedig a hivatkozott jogszabálysértést tartalmilag is körülírja, az arra vonatkozó jogi álláspontját kifejti. Mindezek bármelyikének hiánya a felülvizsgálati kérelem hivatalbóli elutasítását eredményezi.

[15] A Pp. rendkívüli perorvoslati eszközöként a felülvizsgálati kérelem előterjesztésére a hivatkozott szigorú tartalmi követelmények szerint kifejezetten jogszabály megsértése esetén van lehetőség. Az Alaptörvény T) cikk (2) bekezdése szerint jogszabály a törvény, a kormányrendelet, a miniszterelnöki rendelet, a Magyar Nemzeti Bank elnökének rendelete, az önálló szabályozó szerv vezetőjének rendelete és az önkormányzat rendelete. A jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény az Alaptörvénnyel összhangban taxatív felsorolást tartalmaz azokról a rendelkezési formákról, amelyeket a magyar jogrendszer jogszabálynak minősít. Az Alaptörvény nem jogszabály, hanem a jogrendszer alapja. Mindezekből következően önmagában az Alaptörvény megsértésére hivatkozás nem ad alapot felülvizsgálati kérelem előterjesztésére. Így foglalt állást a Kúria Pfv.III.20.164/2022/6. számú határozatában, amelyben azt is kifejtette: a Kúria jogerős ítélet törvényességi felülvizsgálatát végzi el, az Alaptörvénynek való megfelelés vizsgálatára más jogorvoslati fórumrendszer áll a felek rendelkezésére. Mindezek alapján a Kúria nem vizsgálta, hogy a jogerős ítélet sérti-e az Alaptörvény

felperes által megjelölt rendelkezéseit, mert erre kizárólag az Alkotmánybíróság jogosult az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja alapján (Pfv.III.20.012/2020/14.).

[16] A Kúria mindezekre figyelemmel a jogerős ítéletet a Pp. 423. § (1) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelemben konkrétan megjelölt jogszabályhelyekre figyelemmel, az állított jogszabálysértések keretei között vizsgálta.

[17] A Kúriának a felülvizsgálati kérelem alapján abban kellett állást foglalnia: az elsőfokú bíróság jogszabálysértés nélkül jutott-e arra a következtetésre, hogy a választottbírói ítélet – a Bukaresti Ítéletábrá felszámolási eljárásban hozott határozatának res iudicata hatása miatt – nem ütközött a magyar közrendbe, e körben eltért-e a Kúria vonatkozó joggyakorlatától.

[18] A Kúria megítélése szerint az anyagi jogerő a jogrend alapja, alkotmányos követelményként része a jogbiztonságnak, ebből következően a választottbírói eljárásban is irányadó és alkalmazni kell. A res iudicata jogintézményének megsértése, azaz az anyagi jogerő nem a tartalmának, nem a jogintézménynek megfelelő alkalmazása – akár ugyanazon felek viszonylatában, ugyanazon ténybeli keretek között azonos jog ismételt bírói megítélése merül fel, akár a választottbírói szerződést megkötő fél elzárása igénye bírói úton történő érvényesítésétől – túlmutat a felek relatív jogviszonyán, a közrend sérelméhez vezet (Gfv. VII. 30.322/2017/5., Gfv. VII. 30.036/2019/5.). Az anyagi jogerő alkotmányos követelményként érvényesülő tartalma egyben azt is jelenti, hogy attól eltérő joghatás és tartalom a jogintézménynek nem tulajdonítható.

[19] A felperes hivatkozásával ellentétben az elsőfokú bíróság érdemben vizsgálta a res iudicata és ezáltal a közrend sérelmét. A jogerős ítélet [28] bekezdése szerint a szerződéses jogvitát az alapvetően belföldi jog alkalmazásával feloldó választottbírói ítélet a tartalma miatt nem ütközött a magyar közrendbe. A választottbírói ítélet nem vonta kétségbe a jogerő tiszteletben tartásának elvét az uniós joggal összefüggésben sem, nem mellőzte a fizetésképtelenségi rendeletet a jogvita feloldásánál, és nem bírálta felül a román fizetésképtelenségi bíróság jogerős döntését. Az elsőfokú bíróság szerint a hitelező és az adós relatív hatályú jogviszonyában jogkövetkezményekkel járó román ítéleti tartalomnak nincs a jelen perben bizonyítottan közrendi védelmet megkövetelő, a közösségre kiható, a magyar közrendre vonatkoztatott olyan jelentése, ami az érvénytelenítést eredményezhetné.

[20] A Kúria megítélése szerint az elsőfokú bíróság nem tért el jogkérdésben a Gfv.VII.30.363/2013/11. számú ítéletétől, az abban kifejtett szempontrendszer alapján, érdemben vizsgálta a konkrét tényállásra figyelemmel a román fizetésképtelenségi bíróság jogerős döntésének hatását a választottbírói ítéletre. A hivatkozott ügyben a Kúria azt vizsgálta, hogy ugyanazon felek között meghozott több választottbírói ítélet res iudicata hatása hogyan viszonyul egymáshoz, figyelembe vették-e az egyes választottbírói eljárásokban a korábbi határozatokat. A Kúria ilyen tényállás mellett hozta meg azt a döntését, hogy a jogerő igazolt sérelme a közrend sérelméhez vezet, de nem foglalt állást a fizetésképtelenségi eljárást megindító határozat jogerejének terjedelme, az adós és a hitelező közötti kötelmi jogvita választottbírói úton történő érvényesítésének esetleges közrendbe ütközéséről.

[21] A Kúria e körben utal arra, hogy a választottbíróság ítélete indokolásában részletesen vizsgálta a Bukaresti Ítéltábla döntésének tartalmát és annak összefüggéseit a fizetésképtelenségi rendelet szabályozásával. Ítélete (37)-(41) bekezdései alapján a fizetésképtelenségi rendelet 9. cikk (1) bekezdése szerint az adós követelésére a magyar jog volt az irányadó és éppen a rendelet alapján kell biztosítani az adós beszámítási jogát.

[22] A Kúria megítélése szerint a román fizetésképtelenségi eljárásban a román csődbíróság által meghozott román csődbírósági ítélet kizárólag azt a kérdést döntötte el, és ezáltal a jogerő hatása csak arra vonatkozik, hogy a román fizetésképtelenségi eljárásban melyik hitelező legfeljebb milyen összegű megtérülésre számíthat. A román csődbírósági határozat kizárólag azt döntötte el, hogy a román fizetésképtelenségi eljárásban – a román jog alapján – nem volt helye beszámításnak.

[23] A felperes felülvizsgálati kérelmében hivatkozott fizetésképtelenségi rendelet 25. cikke szerint a fizetésképtelenségi eljárás lefolytatására (megindítására) és befejezésére vonatkozó határozatot kell a tagállami bíróságoknak elismerniük. Az elsőfokú bíróság helyesen, jogszabálysértés nélkül állapította meg, hogy a választottbíróság nem mellőzte ezt a rendelkezést a jogvita elbírálásánál. Nem abban volt vita a felek között, hogy egy másik fizetésképtelenségi eljárás indítható-e az adóssal szemben Magyarországon, hanem abban, hogy a román fizetésképtelenségi eljárásban a román jog szerint elutasított beszámítás külön perben, választottbírósági eljárásban – a felek által a keretszerződésükben kikötött magyar jog alapján – érvényesíthető-e. A Kúria megítélése szerint a választottbírósági ítélet – ilyen tényállás és perbeli előzmények mellett – nem ütközik a fizetésképtelenségi rendelet 25. cikkébe.

[24] Az ítélet indokolásának tartalmi követelményeire vonatkozó Pp. 346. § (5) bekezdés megsértése nem azt jelenti, hogy a jogerős ítélet nem tér ki külön a fél által felhozott valamennyi érvre. A bíróság indokolási kötelezettségéből nem következik a felek által felhozott minden észrevétel egyenkénti megcáfolási kötelezettsége, különösen nem a szubjektív elvárásaikat is kielégítő mélységű érvrendszer bemutatása. Az indokolásnak az ügy érdeme szempontjából releváns kérdésekre kell kiterjednie (26/2020 (XII.2.) AB határozat, Kúria Pfv.II. 20.148/2021/6.). Az elsőfokú bíróság jogi álláspontját a 7. oldaltól a 10. oldalig terjedően részletesen kifejtette, a jogerős ítélet nem tekinthető hiányosnak, nem szorul kiegészítésre.

[25] A Kúria mindezekre figyelemmel a jogerős ítéletet a Pp. 424. § (1) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

[26] A felülvizsgálati eljárásban peresztes felperes a Pp. 82. § (1) – (2) bekezdése és a 83. § (1) bekezdése alapján köteles a felülvizsgálati ellenkérelmet előterjesztő alperes ügyvédi képvisellel felmerült felszámított felülvizsgálati eljárási költségének a megfizetésére. A Kúria ennek összegét a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (2), (5) és (6) bekezdései alapján, a ténylegesen kifejtett ügyvédi tevékenységgel arányban határozta meg.

[27] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet a Pp. 405. § (1) bekezdése alapján alkalmazandó 376. § (1) bekezdés szerint tárgyaláson kívül bírálta el.

[28] A Kúria ítélete elleni felülvizsgálatot a Pp. 407. § (1) bekezdés d) pontja zárja ki.

Budapest, 2023. november 21.

Dr. Hajdu Edit s.k. a tanács elnöke, Dr. Osztovits András s.k. előadó bíró, Dr. Darákné dr. Nagy Szilvia s.k. bíró, Dr. Kövesné dr. Kósa Zsuzsanna s.k. bíró, Dr. Mészárosné dr. Szabó Zsuzsanna s.k. bíró

A KÚRIA
mint felülvizsgálati bíróság
v é g z é s e
(ideiglenes intézkedés elrendelése)

Az ügy száma: Gfv.III.30.203/2025/6.

A tanács tagjai: Dr. Farkas Attila a tanács elnöke

Dr. Bajnok István előadó bíró

Dr. Gáspár Mónika bíró

Salamonné dr. Piltz Judit bíró

Dr. Zumbók Péter bíró

A kérelmező: kérelmező1

A kérelmező képviselője: Nyíri Ügyvédi Iroda (cím1)

A kérelmezett: kérelmezett

A kérelmezett képviselője: Borfői Ügyvédi Iroda (cím2)

Az eljárás tárgya: ideiglenes intézkedés elrendelése

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél: kérelmező

A másodfokú bíróság neve és a felülvizsgálni kért jogerős határozat száma:

Fővárosi Ítéltábla 16.Gpkf.43.352/2025/3. számú végzés

Az elsőfokú bíróság neve és határozatának száma:

Budapest Környéki Törvényszék 2.Gpk.50.047/2025/2. számú végzés

Rendelkező rész

A Kúria a jogerős végzést hatályon kívül helyezi, és a másodfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasítja.

A kérelmező felülvizsgálati költségét 3.198.244 (hárommillió-százkilencvennyolcezer-kétszáznegyvennégy) forintban, míg a kérelmezettét 1.948.244 (egymillió-kilencszáznegyvennyolcezer-kétszáznegyvennégy) forintban állapítja meg.

A végzés ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

I n d o k o l á s

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

[1] A kérelmező és a kérelmezett 2024. január 22-én vállalkozási szerződést kötöttek egymással, amelyben az esetleges jogvitájuk esetére választottbírósági kikötést tettek. A szerződés teljesítése vonatkozásában a felek között vita alakult ki. A kérelmező ezért kezdeményezte a Teljesítésigazolási Szakértői Szerv (a továbbiakban: TSzSz) eljárását, amely 2024. január 21-én kelt szakvéleményében megállapította, hogy a kérelmező részére meg nem fizetett munkadíj 236.284,85 EUR értékű.

A kérelmező kérelme

[2] A kérelmező 2024. február 21-én előterjesztett beadványában a TSzSz szakvélemény alapján ideiglenes intézkedés elrendelését kérte az építmények tervezésével és a kivitelezésével kapcsolatos egyes viták rendezésében közreműködő szervezetről, és egyes törvényeknek az építésügyi láncartozások megakadályozásával, valamint a késedelmes fizetésekkel összefüggő módosításáról szóló 2013. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: TSzSz tv.) 8/D. § (1) bekezdésére, 8/H. §-ára, valamint a választottbíráskodásról szóló 2017. évi LX. törvény (a továbbiakban: Vbt.) 10. §-ára és 28. §-ára hivatkozással. Utalt a felek szerződésében kikötött Magyar Kereskedelmi és Iparkamara mellett működő Állandó Választottbíróság eljárási szabályzatának 33. § (5) bekezdésére annak alátámasztásaként, hogy a bíróság a kérelem tárgyában a választottbírósági kikötés ellenére is eljárhat.

Az első- és a másodfokú határozat

[3] Az elsőfokú bíróság kijavított végzésében a kérelemnek helyt adva ideiglenes intézkedéssel kötelezte a kérelmezettet, hogy nyolc napon belül helyezzen letétbe 95.603.213 forintot. Egyúttal a kérelmező részére 15 napos határidőt tűzött a választottbírósági eljárás megindítására.

[4] Határozatának indokolásában megállapította, hogy a kérelmező helytállóan hivatkozott a Vbt. 28. §-ára és 10. §-ában foglaltakra, amelyek alapján az ideiglenes intézkedés iránti kérelem elbírálására a választottbírósági kikötés esetén a rendes bíróságok is rendelkeznek hatáskörrel, azonban a kérelem elbírálása során a választottbíráskodás sajátosságaira figyelemmel kell eljárni.

[5] A kérelem érdemi megalapozottsága körében a TSzSz tv. 8/D. § (1), (2) és (3) bekezdése alapján, a BDT2020. 4218. számon megjelent eseti döntésre is utalva rögzítette, hogy a fél kérelmére a bíróságnak kötelező elrendelnie az ideiglenes intézkedést a TSzSz szakvéleménye szerint a teljes bizonyossággal teljesített munkák szerződés szerinti értékének megfelelő összegben. A szakvélemény alapján megállapította, hogy a TSzSz teljeskörűen vizsgálta a kérelmező teljesítését, és rögzítette, hogy a részére még meg nem fizetett munkadíj 236.284,85 euró. Rámutatott arra, hogy a szakvéleményt kizárólag a TSzSz tv. rendelkezései alapján vizsgálhatja, a kérelmező pedig a TSzSz tv. 8/D. § (1) bekezdésében meghatározott feltétel fennállását igazolta.

[6] A kérelmezett fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság végzését hatályon kívül helyezte és az eljárást – a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 240. § (1) bekezdés a) pontja alapján, a Pp. 176. § (1) bekezdés c) pontjára utalással – megszüntette.

[7] A fellebbezését annyiban alaposnak találta, hogy az eljárás megszüntetésére okot adó körülmény fennállása miatt az elsőfokú bíróság végzése érdemben nem bírálható felül.

[8] A másodfokú bíróság elsődlegesen rögzítette, hogy bár a Vbt. 10. §-a nem tartja összeegyeztethetetlennek a Pp. VIII. fejezete szerinti perindítást megelőző ideiglenes intézkedésre vonatkozó szabályok alkalmazását a választottbírósági szerződéssel, a kérelmező azonban a kérelmét nem e szabályokra, hanem kizárólag a TSzSz tv. 8/D. §-ára alapította. A másodfokú bíróság ezzel összefüggésben abból indult ki, hogy a TSzSz tv.-re alapított ideiglenes intézkedés iránti kérelem elbírálása során a bíróság kizárólag a TSzSz tv.-ben meghatározott feltételek fennállását vizsgálhatja, melyek fennállása esetén – mérlegelés és a Pp. VIII. fejezetében meghatározott egyéb feltételek vizsgálata nélkül – kötelezően el kell rendelnie az ideiglenes intézkedést (BDT2020. 4218). Ez egyben azt is jelenti, hogy a TSzSz tv.-re alapított ideiglenes intézkedés elbírálása nem a Pp. VIII. fejezetében rögzített szabályokon alapul, így helytállóan hivatkozott a kérelmezett fellebbezésében arra, hogy a Pp. általános szabályaihoz képest a TSzSz tv. speciális rendelkezéseiből kell kiindulni.

[9] Erre figyelemmel a jogerős végzés kiemelte, hogy kifejezett (a TSzSz tv.-ben foglalt) jogszabályi rendelkezés hiányában nincs lehetőség az ideiglenes intézkedés iránti kérelemnek a Pp. 108. §-ában szabályozott, a perindítást megelőző előterjesztésére sem. A TSzSz tv. 5/A. alcímében rögzített szabályokból az is következik, hogy a TSzSz tv. 8/D. §-ára alapított ideiglenes intézkedést kizárólag a

TSzSztv. 5/A. alcímében szabályozott, a TSzSztv. szakvéleményére alapított perben lehet előterjeszteni. A fentiek értelmében a TSzSztv. 8/D. §-ára alapított ideiglenes intézkedés előterjesztését meg kell előznie a TSzSztv. 5/A. alcímében szabályozott, a TSzSztv. szakvéleményére alapított peres eljárásnak, azaz a keresetlevél benyújtásának, amely során érdemben vizsgálható a vállalkozási szerződésben rögzített választottbírói kikötés tartalma. Ennek hiányában azonban az eljárás megszüntetésének van helye.

Felülvizsgálati kérelem, ellenkérelem

[10] A kérelmező felülvizsgálati kérelmében a jogerős végzés hatályon kívül helyezését, és – tartalma szerint – az elsőfokú végzés helybenhagyását kérte. Állította, hogy a jogerős végzés sérti a TSzSztv. 8/B. §-át, 8/D. §-át, 8/H. §-át, a Vbt. 10. és 28. §-át, valamint a Pp. 176. § (1) bekezdés c) pontját.

[11] Mindenekelőtt előadta, hogy az elsőfokú végzésben foglaltaknak megfelelően 2015. március 14-én benyújtotta a keresetét a szerződésben kikötött választottbírói kikötéshez. A jogerős végzés megállapításával szemben hangsúlyozta, hogy a Pp. mellett csupán kiegészítő szabálynak minősülnek a TSzSztv. 5/A. alcímében foglalt rendelkezések. A másodfokú bíróság ezért tévesen jutott arra a következtetésre, hogy a TSzSztv. kifejezett rendelkezése hiányában nincs lehetőség a Pp. 108. §-ában szabályozott ideiglenes intézkedés iránti kérelem pert megelőző előterjesztésére. A kérelmező szerint az álláspontját támasztja alá a TSzSztv. 8/B. §-a is, amely a TSzSztv.-ben írt eltérések mellett általános jelleggel rendeli el a Pp. alkalmazását. A TSzSztv. 8/D. §-ában pedig a jogalkotó egyértelműen rendelkezett arról, miszerint a letétbe helyezést ideiglenes intézkedéssel kell elrendelni, amiből következően „a TSzSztv. szerinti letétbe helyezés az ideiglenes intézkedés egyik fajtája”. Utalat arra is, hogy az ideiglenes intézkedés tárgyában hozott végzéssel szembeni fellebbezési jog is a Pp. rendelkezésein alapul, kérelmére tehát alkalmazandók a Pp. VIII. fejezetében foglalt – az ideiglenes intézkedésre vonatkozó – szabályok.

[12] A kérelmező szerint a másodfokú bíróság jogértelmezése sérti a Vbt. 10. és 28. §-át is, melyek kifejezetten biztosítják a rendes bíróságok eljárási jogosultságát. A másodfokú bíróság jogértelmezése azt jelentené, hogy azon vállalkozók, amelyek szerződésben választottbírói kikötés van, de kezdeményezték a TSzSztv. eljárását, elesnek a Vbt. 10. és 28. §-ában biztosított ideiglenes intézkedés lehetőségétől. Ez olyan hátrányos megkülönböztetést eredményezne, ami ellentétes az Alaptörvény XV. cikkével.

[13] Hivatkozott arra is, hogy a másodfokú bíróság tévesen értelmezi a TSzSztv. szakvéleményére alapított pert megelőző eljárásról. A TSzSztv. 8/D. § (1) bekezdésének megfogalmazásából ugyanis az következik, hogy lehetőség van a kereseti kérelemben és önálló, nemperes eljárásban előterjesztett ideiglenes intézkedés iránti kérelem keretében is kérni meghatározott összeg letétbe helyezését. Ezért a TSzSztv. 8/D. § (1) bekezdését sérti a másodfokú bíróságnak az a következtetése, hogy kizárólag a keresetlevéllel egyidejűleg van lehetőség az ideiglenes intézkedés előterjesztésére. A fentiek miatt nincs szükség a TSzSztv. 5/A. alcímében foglalt per megindításához ahhoz, hogy az ideiglenes

intézkedés iránti kérelemről a bíróság döntsön, ezért az eljárásnak a Pp. 176. § (1) bekezdés c) pontjára alapított megszüntetése is jogszabálysértő. Ezzel kapcsolatban hivatkozott arra is, hogy téves magát a pert kötelező megelőző eljárásnak tekinteni, hiszen ilyen eljárás csak a polgári pertől eltérő szabályok szerint folyó eljárás lehet, amelynek a célja éppen a peres eljárás igénybevételének elkerülése. Az adott esetben a TSzSz eljárását és az annak eredményeként elkészült szakvéleményt lehet csak ilyennek tekinteni, amely adott.

[14] A kérelmezett felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős végzés hatályában fenntartására irányult.

A Kúria döntése és annak jogi indokai

[15] A Kúria a jogerős végzést a Pp. 423. § (1) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálta, és a megjelölt okokból az alábbiak szerint jogszabálysértőnek találta.

[16] A felülvizsgálati eljárásban a Kúriának két jogkérdésben kellett állást foglalnia. Elsőként abban, hogy a TSzSz tv. rendelkezéseire alapított ideiglenes intézkedést a TSzSz szakvéleményére alapított per megindítását megelőzően is elő lehet-e terjeszteni a Pp. 108. §-a alapján, vagy arra csupán a TSzSz tv. 5/A. alcímében szabályozott TSzSz szakvéleményére alapított perben kerülhet sor. A második jogkérdés pedig az volt, hogy – a fenti kérdésre adandó válasz tükrében is – helytállóan szüntette-e meg a másodfokú bíróság az eljárást.

[17] Az első kérdés megválaszolásakor abból kell kiindulni, hogy a TSzSz szakvéleményére alapított pert a TSzSz tv. 5/A. alcíme szabályozza, amelynek 8/B. §-a szerint a Pp. rendelkezéseit a TSzSz szakvéleményére alapított perben a jelen alcímben meghatározott eltérésekkel kell alkalmazni.

[18] Ennek alapján a fenti alcímben szabályozott, a TSzSz szakvéleményre alapított per olyan speciális peres eljárásnak tekinthető, amely a Pp. Hetedik Részében nevesített különleges eljárásokkal rokonítható azzal, hogy e különleges eljárás egyedi (speciális) szabályai – melyek eltérnek a Pp. általános szabályaitól – nem a Pp. Hetedik Részében, hanem a TSzSz. tv. 5/A. alcímében található. Ebből következik, hogy az ilyen perben a Pp. általános rendelkezései csak annyiból alkalmazhatók, amennyiben a különleges szabályokból más nem következik.

[19] A Kúria a fentiek alapján hangsúlyozza, hogy a Pp. általános rendelkezései között, annak VIII. fejezetében szabályozott ideiglenes intézkedéshez képest a TSzSz. tv. 5/A. alcímében szabályozott TSZSZ szakvéleményére alapított perben előterjeszthető ideiglenes intézkedés egy sajátos (sui generis) ideiglenes intézkedés. Az előterjesztésük és elbírálásuk jogszabályi feltételei ugyanis eltérőek. A TSzSz szakvéleményére alapított perben előterjeszthető ideiglenes intézkedés egyik – a Pp. általános szabályai szerint előterjeszthető ideiglenes intézkedéshez képest eltérő – sajátossága, hogy kizárólag egyféle tartalommal, letétbehelyezésre kötelezéssel lehet elrendelni. Eltérő szempontok érvényesülnek a TSzSz szakvéleményére alapított perben előterjeszthető ideiglenes intézkedés és az általános szabályok szerint előterjeszthető ideiglenes intézkedés érdemi elbírálása során is, az előbbire

ugyanis a TSzSz tv. 8/D. §-a az irányadó, míg az utóbbi kérelem érdemi elbírálásánál a Pp. 103. § (1) bekezdésben foglalt feltételek fennállását kell vizsgálni.

[20] További lényeges eltérésként jelentkezik a két ideiglenes intézkedés között az is, hogy a TSzSz tv. alapján előterjeszthető ideiglenes intézkedést kizárólag a TSzSz szakvéleményére alapított perben lehet előterjeszteni, vagyis arra a keresetlevél előterjesztését megelőzően, a Pp. 108. §-a szerinti általános szabály szerint nincs lehetőség. Ezt támasztja alá az irányadó norma rendszertani értelmezése. A TSzSz tv. ugyanis a TSzSz szakvéleményére alapított per alcím alatt (5/A. alcím) tartalmazza e speciális per valamennyi szabályát, és e szabályok között található az említett sajátos ideiglenes intézkedésre vonatkozó rendelkezések is. A szabályozás rendszere és logikája szerint az ilyen típusú, azaz a TSzSz szakvéleményre alapított perben, annak keretein belül kerülhet csak sor az e speciális igényérvényesítési peres eljárás rendelkezései között szabályozott ideiglenes intézkedés iránti kérelem előterjesztésére is.

[21] Ennek nem mond ellent a TSzSz tv. 8/D. § (1) bekezdésének nyelvtani értelmezése sem, mert az kizárólag arra utal, hogy a TSzSz szakvéleményre alapított perben előterjesztett sui generis ideiglenes intézkedés iránti kérelem tartalma nem kell, hogy megegyezzen a kereset tartalmával, azok egymástól – a szabály helyes értelme szerint – összecszerűségükben eltérhetnek úgy, hogy az ideiglenes intézkedés iránti kérelem kisebb összeg letétbe helyezésére is irányulhat annál, ami a kereseti kérelemben szerepel.

[22] A Kúria mindezekre tekintettel egyetért a másodfokú bírósággal abban, hogy a TSzSz tv. 8/D. §-ára alapított ideiglenes intézkedést kizárólag a TSzSz tv. 5/A. alcímében szabályozott TSzSz szakvéleményére alapított perben lehet előterjeszteni.

[23] Az azonban már az ideiglenes intézkedés érdemi elbírálására tartozó kérdés, hogy a kért ideiglenes intézkedés törvényes feltételei fennállnak-e. Ebbe a körbe tartozik annak megítélése is, hogy a kérelmet a TSzSz szakvéleményére alapított perben terjesztették-elő. A másodfokú bíróság tévesen jutott ezért arra a következtetésre, hogy a TSzSz tv. 8/D. §-ára alapított ideiglenes intézkedésnek a TSzSz szakvéleményére alapított per megindítása hiányában történő előterjesztése esetén a Pp. 176. § (1) bekezdés c) pontja alkalmazásának van helye.

[24] A Pp. 176. § (1) bekezdés c) pontjában szabályozott „más hatósági vagy egyéb eljárások” gyűjtőfogalmába tartozó eljárások közös jellemzője, hogy azok célja – a kérelmező helytálló felülvizsgálati érvelése szerint – éppen a peres eljárás igénybevételének elkerülése. Ezért fogalmilag téves magát a TSzSz szakvéleményére alapított pert valamiféle kötelező megelőző eljárásnak tekinteni a sui generis ideiglenes intézkedés elbírálása szempontjából, hiszen annak nincs, nem lehet az eljárást elhárító, elkerülő jellege vagy funkciója. Tévedett ezért a másodfokú bíróság, amikor magát azt a peres eljárást tekintette megelőző eljárásnak, amelynek keretei között az ideiglenes intézkedés előterjeszthető. A Kúria megítélése szerint a Pp. 176. § (1) bekezdés c) pontjának nyelvtani értelmezéséből következően kötelező megelőző eljárás alatt szükségképpen az adott pertől eltérő, attól különböző más hatósági vagy egyéb eljárást kell érteni. A kötelező megelőző eljárások törvényi

előfeltételébe pedig nemcsak azok megindítása, hanem az adott eljárás lefolytatása és befejezése is beletartozik. Ha magát a TSzSz szakvéleményre alapított pert perelőfeltételnek kellene tekinteni, abból az következne, hogy azt le kellene folytatni és befejezni ahhoz, hogy a fél a TSzSz tv. 8/D. §-ára alapítva előterjeszthesse az ideiglenes intézkedés iránti kérelmét. Ez az értelmezés pedig nyilvánvalóan kiüresítené az ideiglenes intézkedést, és annak azon jogpolitikai indokát, amely a felek helyzetének átmeneti rendezését, ideiglenes, függő joghatások kiváltását célozza, amire a kérelmező méltányolható és azonnali jogvédelmi igénye adhat alapot.

[25] A másodfokú bíróság – a kifejtetteknek megfelelően – tévedett ezért, amikor a kötelező előzetes eljárás hiányára alapítva az elsőfokú végzést hatályon kívül helyezve az eljárást megszüntette.

[26] Mindezekre tekintettel a Kúria a Pp. 424. § (3) bekezdése alapján a jogerős végzést hatályon kívül helyezte, és a másodfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasította.

[27] A megismételt eljárásban a másodfokú bíróságnak a kifejtettek figyelembevételével kell elbírálnia a kérelmezett által az elsőfokú végzéssel szemben előterjesztett fellebbezést.

[28] A Kúria a jogerős végzés hatályon kívül helyezésére tekintettel a Pp. 424. § (4) bekezdése szerint csak megállapította a felek felülvizsgálati eljárásban felmerült – a kérelmező esetében az áfával növelt összegben felszámított ügyvédi munkadíjból és a megfizetett 1.250.000 forint felülvizsgálati eljárási illetékből álló, míg a kérelmezett esetében az áfával növelt összegben felszámított ügyvédi munkadíjból álló – költségeit. A felek jogi képviseletével felmerült költség összegét a Kúria a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi és kamarai jogtanácsosi költségről szóló 17/2024. (XII.9.) IM rendelet 2. § (2) bekezdése, 3. § (1) bekezdés *b)* pontja, (3) bekezdése és 5. § (1) bekezdése alapján egyaránt 1.948.244 forintban állapította meg. A megállapított felülvizsgálati eljárási költség viseléséről a megismételt eljárásban kell döntenie a másodfokú bíróságnak.

[29] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet a Pp. 405. § (1) bekezdése szerint alkalmazandó Pp. 391. §-a alapján tárgyaláson kívül bírálta el.

[30] A végzés ellen a felülvizsgálatot a Pp. 407. § (1) bekezdés *d)* pontja zárja ki.

A határozat elvi tartalma

A Pp. általános rendelkezései között szabályozott ideiglenes intézkedéshez képest a TSzSz. tv. 5/A. alcímében szabályozott, a Teljesítésigazolási Szakértő Szerv szakvéleményére alapított perben előterjeszthető ideiglenes intézkedés sajátos (*sui generis*) ideiglenes intézkedésnek minősül.

Budapest, 2025. november 11.

Dr. Farkas Attila s.k. a tanács elnöke, Dr. Bajnok István s.k. előadó bíró, Dr. Gáspár Mónika s.k. bíró,
Salamonné dr. Piltz Judit s.k. bíró, Dr. Zumbók Péter s.k. bíró

Választottbírósági határozatok

1/4/2024. Arbitral award

- I. **The Claimant and the Respondent agreed that “the dispute shall be considered by International Commercial Arbitration Court at Chamber of Commerce and Industry the respondent’s country” (Section 9.1 of the Agreement). The Tribunal, while acknowledging the linguistic imprecision of this clause, determined that the Parties meant to designate the permanent arbitration court attached to the Chamber of Commerce and Industry of the country in which the respondent (whichever party this may turn out to be) has its registered seat. [AA Art. 31 (1) Arbitration Rules Article 30(1)]**

- II. **The Parties did not agree on the language of the proceedings. The Claimant nonetheless submitted that it should be English, on the basis of the language of the Agreement and that of the communication between the Parties. Indeed, from both the English-language correspondence of the Parties as well as the bi-lingual (English and Ukrainian) nature of their Agreement, it was reasonable to deduce that neither the Respondent could have had any reasonable objections against English being the language of these proceedings. The Tribunal therefore determined that the language of the proceedings must be English [AA Art. 33 (1) Arbitration Rules Article 4(1)]**

- III. **According to Section 9.3 of the Agreement of the Parties, “The present Contract shall be governed and construed solely in compliance with Hungary and Ukrainian laws”. Due to the manifestly contradictory nature of this designation, the Tribunal determined, that the Parties failed to appropriately designate the rules of law applicable to the merits of the case. The Tribunal therefore applied the law as per its determination of the conflicts of laws rules that it deemed applicable. In this context, the Tribunal considered Article 1(1)(a) of the CISG as the appropriate conflicts of laws rule to be applied, and which clearly provides the CISG to be applied to contracts of sale of goods between parties whose places of business are in different States, when those States are “Contracting States” within the meaning of the Convention. Both Hungary as well as the Ukraine are signatories to the CISG and both countries had deposited their instrument of ratification on 16 June 1983 and 3 January 1990, respectively. Therefore, the Tribunal determined that the present dispute must be decided on the basis of the CISG. [AA Art. 41 (2), Arbitration Rules Article 32(2)]**

IV. Unless otherwise agreed by the parties, if the Respondent fails to submit a Statement of Defence as provided for in Article 34(1) without adequate reason, the arbitral tribunal shall continue the proceedings without considering the failure as an admission of the Claimant's assertions. If a party fails to appear or to produce evidence at the arbitration hearing without good cause, the tribunal may continue the proceedings and render a decision on the basis of the evidence before it. [AA Art. 34(1), 38 paragraph b), c) Arbitration Rules Article 39(1) (2)]

V. The Tribunal was conscious of the fact that the total amount of the penalty far outweighs the amount of the principal amount (ie. the purchase price). It therefore considered the possibility that this amount, the lack of a cap, or, indeed, the daily rate of the penalty may be excessive. However, the Respondent failed to challenge the rate of the late payment penalty, the Tribunal was not in a position to challenge its validity ex officio or determine the invalidity of this clause based on it being contra bonos mores. [Kúria Pfv.VI.22.335/2011. and Pfv.21.131/2021/9.]

Tags: sales contract debt, contra bonos mores, penalty

Nature of the decision: founded

Case Summary

- [1] The Claimant as seller and the Respondent as buyer concluded a sale and purchase agreement on 1 November 2021 (hereinafter the “Agreement”). The designation, the price, the quantity of the goods to be sold, as well as the terms for delivery were all specified with reference to the commercial invoices to be drawn up.
- [2] Payment was to be made in advance (Section 4.1) and in USD. The Agreement included a penalty (Section 6.1), whereby, if the seller were to fail to meet the terms of delivery, it had to pay the buyer a penalty of 0.5% of the value of any undelivered goods for each day of delay beginning from the first working day of the week following the week in which the delivery was to be made. However, the total amount of such penalty was not to exceed 10% of the value of the undelivered goods.
- [3] On the other hand (Section 6.2), if the buyer were to be delayed with the payment for the goods, it would need to pay a penalty at the same daily rate (0.5%) of the goods’ value for each day of delay; albeit without any cap being designated for such penalty.
- [4] The Tribunal notes that notwithstanding the payment terms as stipulated in the Agreement, the e-mail correspondence put forward in Exhibit 4 clearly indicates that the Parties deviated from these terms. That is, instead of advance payment of the goods, the Parties agreed on 26 July 2022 that the Claimant would send the goods notwithstanding the fact that no payment had yet been made.
- [5] As regards disputes settlement, Section 9 of the Agreement stipulated that, failing a settlement by negotiations, “the dispute shall be considered by International Commercial

- Arbitration Court at Chamber of Commerce and Industry the respondent's country". The language of the arbitration was not designated by the parties.
- [6] As regards the applicable law, the Agreement "shall be governed and construed solely in compliance with Hungary and Ukrainian laws".
- [7] The term of the Agreement was set at 36 months (Section 10.1).
- [8] The Agreement is bilingual – Ukrainian and English, both texts being equally authentic (Section 10.6).
- [9] The Claimant issued invoice no. 2022-07-21/01 on 21 July 2022 concerning the sale of 60.000 pieces of "FUDAN FM11RF08 CHIP FOR SMART CARDS MIFARE 1K IN INALYS 210x297x0.45mm 10 chip". The price per unit was set at USD 0.140 on the invoice, so that the total price of these goods was USD 8,400. Additionally, shipping cost was charged at USD 750, resulting in the total price of USD 9,150. The terms of delivery were designed as (Incoterms) "CPT [Carriage Paid To] Budapest, Hungary".
- [10] The goods, accompanied by CMR no. 260722, were sent by the Claimant from Kyiv, Ukraine on 27 July 2022 to the Respondent in Budapest, Hungary. While the date of delivery is not indicated on Exhibit No. 3, the fact of delivery is clearly evidenced by the stamp and signature on behalf of the Respondent. Further, it is clear that the delivery of the goods could not have occurred earlier than 1 August 2022, being the date of the stamp of the Hungarian customs authorities. Moreover, at 16:48:13 on 1 August 2022 the representative of the Respondent indicated that "we packing in now" which the Tribunal took to mean that the goods had arrived to the Respondent. The Tribunal therefore accepted the statement of the Claimant that the goods were delivered to the Respondent on 1 August 2022.
- [11] The Respondent failed to pay the consideration for the goods in question. This is clearly evidenced by the repeated exchanges of the Parties and promises made by the Respondent (Exhibit 4). Nothing to the contrary was indicated either by the Respondent or would appear from the available evidence.
- [12] As a result, the Claimant filed its Request for Arbitration and the Statement of Claim on 24 July 2023.

Procedural History

- [13] In its Statement of Claim (as amended by its submission dated 29 November 2023) the Claimant asserted that despite proven delivery of the ordered goods on 1 August 2022 without any objections, it never received any payment from the Respondent. The Claimant also requested a penalty payment at the daily rate of 0.5% based on Section 6.2 of the Agreement, translating to the daily amount of USD 45.75 (ie. USD 9,150 x 0.005 = USD 45.75). The Claimant also requested the costs of arbitration to be reimbursed to it.
- [14] As for the legal basis of its claim, the amended Statement of Claim invoked the Agreement, as well as Articles 53, 54, 58 and 59 of the Vienna Convention on the International Sale of Goods (hereinafter the "CISG").

- [15] The Tribunal has established, on the basis of the postal returns, that all documents of the proceedings were duly served on the Respondent. The Statement of Claim and the Notice to File a Statement of Defence and Request for the Nomination of an Arbitrator were all received by the Respondent. Further, the representative of the Respondent did, once, send a Hungarian language e-mail to the Tribunal. However, no Statement of Defence was ever put forward by the Respondent. In fact, the Respondent did not participate at all in the present arbitration and did not make any statements in accordance with the Rules. It can therefore be concluded that the Respondent chose not to participate in the present proceedings, despite having been aware of them.
- [16] In its Procedural Order No. 1 and in accordance with Article 36(4)c) of the Rules, the Tribunal informed the Parties that it may decide the case without a case management conference and/or a hearing. The Parties were requested to inform the Tribunal if they wished a case management conference and/or a hearing to be held.
- [17] In its submission of 29 November 2023, the Claimant chose not to request a hearing. The Respondent failed to respond.
- [18] Therefore, in accordance with the Rules as cited above, and considering the specifics of the case, the Tribunal decided that it would proceed without a case management conference or a hearing.

Jurisdiction of the Arbitral Tribunal and Applicable Law

- [19] The Claimant and the Respondent agreed that “the dispute shall be considered by International Commercial Arbitration Court at Chamber of Commerce and Industry the respondent’s country” (Section 9.1 of the Agreement).
- [20] The Tribunal, while acknowledging the linguistic imprecision of this clause, determined that the Parties meant to designate the permanent arbitration court attached to the Chamber of Commerce and Industry of the country in which the respondent (whichever party this may turn out to be) has its registered seat.
- [21] In the present case, the Respondent turned out to be G., Hungary. Therefore, the Tribunal determined that in the present case, the arbitration clause must be understood to refer to the Permanent Arbitration Court attached to the Hungarian Chamber of Commerce and Industry.
- [22] The Tribunal further notes that none of the Parties submitted any objections to the jurisdiction of the Court.
- [23] With a view to the above, the Tribunal determined, in accordance with Article 30(1) of the Rules that it considers the arbitration clause valid and that it has jurisdiction to decide the dispute of the Parties.

- [24] The Parties did not agree on the language of the proceedings. The Claimant nonetheless submitted that it should be English, on the basis of the language of the Agreement and that of the communication between the Parties.
- [25] Indeed, from both the English-language correspondence of the Parties as well as the bilingual (English and Ukrainian) nature of their Agreement, it was reasonable to deduce that neither the Respondent could have had any reasonable objections against English being the language of these proceedings.
- [26] The Tribunal therefore determined that the language of the proceedings must be English.
- [27] According to Section 9.3 of the Agreement, “The present Contract shall be governed and construed solely in compliance with Hungary and Ukrainian laws”.
- [28] Due to the manifestly contradictory nature of this designation, the Tribunal determined, in accordance with 32(2) of the Rules, that the Parties failed to appropriately designate the rules of law applicable to the merits of the case. The Tribunal therefore applied the law as per its determination of the conflicts of laws rules that it deemed applicable.
- [29] In this context, the Tribunal considered Article 1(1)(a) of the CISG as the appropriate conflicts of laws rule to be applied, and which clearly provides the CISG to be applied to contracts of sale of goods between parties whose places of business are in different States, when those States are “Contracting States” within the meaning of the Convention. Both Hungary as well as the Ukraine are signatories to the CISG and both countries had deposited their instrument of ratification on 16 June 1983 and 3 January 1990, respectively. Therefore, the Tribunal determined that the present dispute must be decided on the basis of the CISG.

The arbitral award

- [30] Pursuant to Article 38 paragraph b) of the Arbitration Act, unless otherwise agreed by the parties, if the Respondent fails to submit a Statement of Defence as provided for in Article 34(1) without adequate reason, the arbitral tribunal shall continue the proceedings without considering the failure as an admission of the Claimant's assertions. Article 38 paragraph c) of the Arbitration Act states that if a party fails to appear or to produce evidence at the arbitration hearing without good cause, the tribunal may continue the proceedings and render a decision based on the evidence before it.
- [31] Thus, the Tribunal did not deliver its award based on the fact of Respondent not producing any materials; but decided on the merits of the Claimant's claim based on and following the careful consideration of the evidence available to it. Nonetheless, after having done so, the Tribunal essentially accepted the facts and legal arguments of the Claimant as these were supported by the available evidence to a reasonable degree.
- [32] The Tribunal thus determined that the goods were delivered to the Respondent on 1 August 2022 (see paragraph 12 of this Award). Section 2.4 of the Agreement stipulated that the prices of the goods are indicated in a commercial invoice “which is the integral part of present contract”. Thus, the Tribunal examined INVOICE #2022-07-21/01 dated 21

July 2022 (Exhibit 2) from which it was clear that the total amount to be paid by the Respondent was USD 9,150.

- [33] The Claimant therefore had a legitimate claim for the payment of the purchase price in accordance with Article 53 of the CISG which provides that “[t]he buyer must pay the price for the goods and take delivery of them as required by the contract and this Convention.”
- [34] As the parties deviated from the terms of payment as included in the Agreement (see paragraph 6 above), and failed to set clear rules in this respect, the Tribunal determined that payment would have had to be made in accordance with Article 58(1) of the CISG. Accordingly, “[i]f the buyer is not bound to pay the price at any other specific time, he must pay it when the seller places either the goods or documents controlling their disposition at the buyer's disposal in accordance with the contract and this Convention.” With a view to the CPT Budapest parity of the handover of the goods, payment should have been made on 1 August 2022. As payment has not been made since, it was appropriate to order the Respondent to pay the full amount of the purchase price.
- [35] The Agreement also stipulated that in the case of late payment, 0.5% of the purchase price must be paid as penalty for each day of non-payment (see paragraph 5 above). As payment has not been made since the due date of 1 August 2022, it was appropriate to order the Respondent to pay the full amount of this penalty.
- [36] The Tribunal was conscious of the fact that the total amount of the penalty far outweighs the amount of the principal amount (ie. the purchase price). It therefore considered the possibility that this amount, the lack of a cap, or, indeed, the daily rate of the penalty may be excessive – even to the extent that this would be contra bonos mores and thus violate the public order of Hungary within the meaning of Article 47(2) paragraph bb) of the Arbitration Act.
- [37] Having studied the prevailing case-law of the Kúria of Hungary, however, the Tribunal determined that this was not the case. In particular, in cases Pfv.VI.22.335/2011. and Pfv.21.131/2021/9. the Kúria has held that where the party fails to exercise its right to challenge the rate of the late payment interest by asking the court to reduce the same, the court may not, on its own accord, determine the invalidity of this clause based on it being contra bonos mores. Therefore, as, in the present case, the Respondent failed to challenge the rate of the late payment penalty, the Tribunal was not in a position to challenge its validity ex officio.
- [38] The Claimant has been successful in the dispute. The legal costs have been accepted as HUF 375,282 of arbitration fees advanced by the Claimant (less HUF 9,675 that are to be repaid to the Claimant due to the personal tax position of one of the arbitrators) and EUR 3,300 as legal fees for the Claimant’s counsel, in accordance with Article 11(1) and (2) of the Rules and based on the amount included in the “Legal Defense and Assistance Agreement No1-2023/07/12” as submitted to the Court.

Vb/23041

Bulletin – A Kereskedelmi Választottbíróság online folyóirata

Felhívás Szerzőknek

A Bulletin – a Kereskedelmi Választottbíróság online folyóirata – 2024. évben azzal a céllal indult útjára, hogy digitális korunkban szorosabb kapcsolatot alakítson ki a választottbíráskodás felhasználói – egyrészt a hazai és külföldi vállalkozások, másrészt a választottbíráskodással foglalkozó elméleti, illetve gyakorló szakemberek – között.

A Bulletin Szerkesztőbizottsága folyamatosan várja a választottbíráskodás iránt elkötelezett, e jogintézmény hazai fejlődéséért és népszerűsítéséért tenni akaró szerzők tanulmányait, cikkeit és egyéb írásait – magyar és angol nyelven – az alábbi rovatokba.

Tanulmányok

A Tanulmányok rovat célja a tudományos igényességgel megírt, hosszabb terjedelmű kéziratok közzététele. A Tanulmányok rovatba küldött kéziratok optimális terjedelme 1 szerzői ív (40.000 leütés), melytől +/- 50%-os mértékű eltérés megengedett.

Joggyakorlat

A Joggyakorlat rovat a választottbíráskodással kapcsolatos hazai-, illetve külföldi jogalkotás, valamint nemzetközi és hazai bírói, választottbírói fórumok által hozott fontosabb döntések bemutatására kíván lehetőséget nyújtani. A Joggyakorlat rovatba küldött kéziratok optimális terjedelme 0,5 szerzői ív (20.000 leütés).

Szemle

A Szemle rovat magyar és idegen nyelvű, választottbíráskodással foglalkozó könyvekről, egyéb kiadványokról készített ismertetések, recenziók közzétételére, valamint aktuális hazai és külföldi rendezvények, konferenciák bemutatását célozza. A rovatba szánt kéziratok optimális terjedelme 0,5 szerzői ív (20.000 leütés).

Formai követelmények

Kérjük szerzőinket, hogy – a Szerkesztőbizottság munkájának megkönnyítése érdekében – közlésre szánt kézírataikat az alábbi linken található formai követelmények betartásával küldjék meg a vb@mkik.hu címre.

A kéziratokat az alábbi e-mail címre várjuk: a vb@mkik.hu címre.

A Szerkesztőbizottság